

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr
Rady Gminy Rutka-Tartak z dnia

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY RUTKA-TARTAK

Opracowanie:

Pracownia Urbanistyczna

Anna Makarewicz

ul. Gen. Wł. Andersa 7A

16-400 Suwałki

Przy współpracy:	- pracowników Urzędu Gminy Rutka-Tartak - biegłego w zakresie ochrony przyrody mgr Alicja Jaworowska - Jurewicz
------------------	---

I.	WSTĘP	6
I.1.	Podstawa prawna, cel i zadania Studium	6
I.2.	Ogólna charakterystyka Gminy	7
II.	UWARUNKOWANIA	10
II.1.	Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu	10
II.2.	Stan ładu przestrzennego i wymóg jego ochrony	15
II.3.	Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej; ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju	17
II.4.	Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego	22
II.5.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	27
II.6.	Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych	35
II.7.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia, oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem	35
II.8.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	38
II.9.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	38
	Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	38
	Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	44
	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	45
	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	46
II.10.	Stan prawny gruntów	53
II.11.	Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych	54
II.12.	Występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych	61
II.13.	Występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla	62
II.14.	Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych	63
II.15.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami	64

II.15.1.	Infrastruktura komunikacyjna	64
II.15.2.	Infrastruktura techniczna	70
II.16.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	71
II.17.	Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej	74
III.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	74
III.1.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego	74
III.2.	Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy	78
III.3.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk	82
III.4.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	87
III.5.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	88
III.6.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	92
III.7.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa	94
III.8.	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej	94
III.9.	Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	95
III.10.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	96
III.11.	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	97
III.12.	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	97
III.13.	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120)	98
III.14.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	98
III.15.	Obszary zdegradowane	99
III.16.	Granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją	99

	inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa	
III.17.	Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu	99
III.18.	Obszary, na których zlokalizowane będą obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	100
IV.	UZASADNIENIE , zawierające objaśnienie przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń Studium	100

CZEŚĆ I. WSTĘP

I.1. Podstawa prawna, cel i zadania Studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (zwane dalej Studium) określa politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego.

Rada Gminy Rutka-Tartak Uchwałą nr XIV/82/2020 Rady Gminy Rutka-Tartak z dnia 29 maja 2020 r. w sprawie oceny aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rutka-Tartak oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Gminy Rutka-Tartak, stwierdziła, że Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rutka-Tartak przyjęte Uchwałą Nr VII/45/99 Rady Gminy Rutka-Tartak z dnia 31 sierpnia 1999 r., zmienione Uchwałą nr XXIII/141/09 Rady Gminy Rutka-Tartak z dnia 24 września 2009 r. jest nieaktualne w całości.

W związku z powyższym, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Rada Gminy Rutka-Tartak podjęła Uchwałę Nr XV/89/2020 z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie przystąpienia do do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rutka-Tartak.

Przedmiotowy dokument sporządzono dla obszaru w granicach administracyjnych gminy Rutka-Tartak w oparciu o aktualne ustalenia obowiązującego Studium oraz wprowadzono treści wynikające z obecnie brzmiących przepisów art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U z 2022 r. poz. 503) a także sporządzono nowe załączniki graficzne w skali 1:25 000.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uchwała się w celu:

- podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian,
- planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym,
- wewnętrznej kontroli uchwał o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, pod kątem ich zgodności z polityką zawartą w uchwalonym studium,
- posługiwania się przepisami ustaw szczególnych, które mając swój aspekt przestrzenny na obszarze gminy wpływają na ustalenia studium i wiążą organy gminy w postępowaniu administracyjnym,
- właściwego prowadzenia gospodarki gruntami w gminie,
- podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną najbardziej cennych i wartościowych obszarów i obiektów w gminie,
- planowania prac kartograficznych umożliwiających sprawną działalność planistyczną i administracyjną.

Opracowanie to pozwoli na prawidłowe, uwarunkowane fizyczną wartością przestrzeni oraz przepisami prawa działania gminy związane z podejmowaniem prac planistycznych.

I.2. Ogólna charakterystyka Gminy

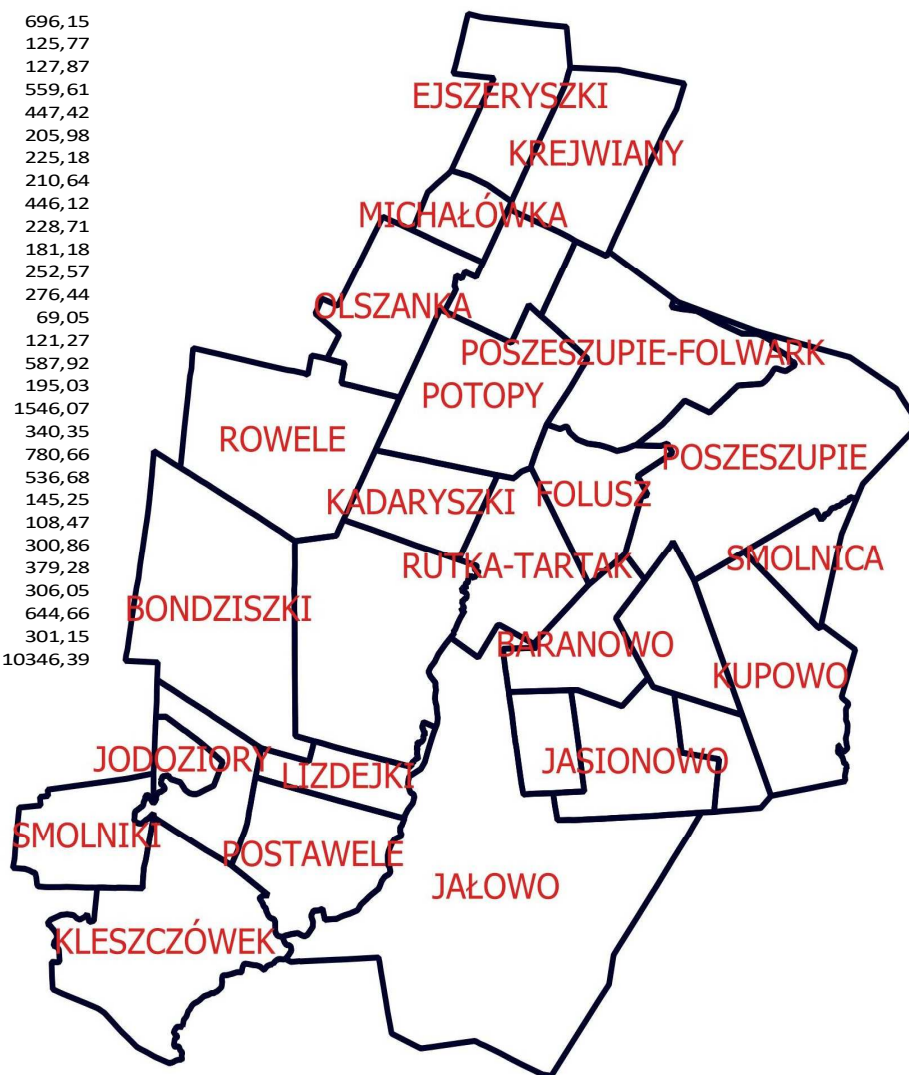
Gmina Rutka-Tartak położona jest w obszarze przygranicza polsko-litewskiego w odległości 30 km od miasta Suwałki. Obszar gminy obejmuje 10 346 ha, gdzie zamieszkuje 2314 osób. Gmina Rutka-Tartak położona jest na Suwalszczyźnie – najdalej wysuniętym na północny wschód skrawku Polski. Od wschodu graniczy z gminą Szypliszki, od południa z gminą Jeleniewo, od zachodu z gminą Wiżajny, a od północy z Litwą.

Źródło: opracowanie własne

W gminie znajduje się 27 sołectw i 28 wsi, poniższy rysunek przedstawia rozmieszczenie poszczególnych obrębów geodezyjnych w granicach administracyjnych gminy Rutka-Tartak wraz z tabelarycznym zestawieniem ich powierzchni [ha].

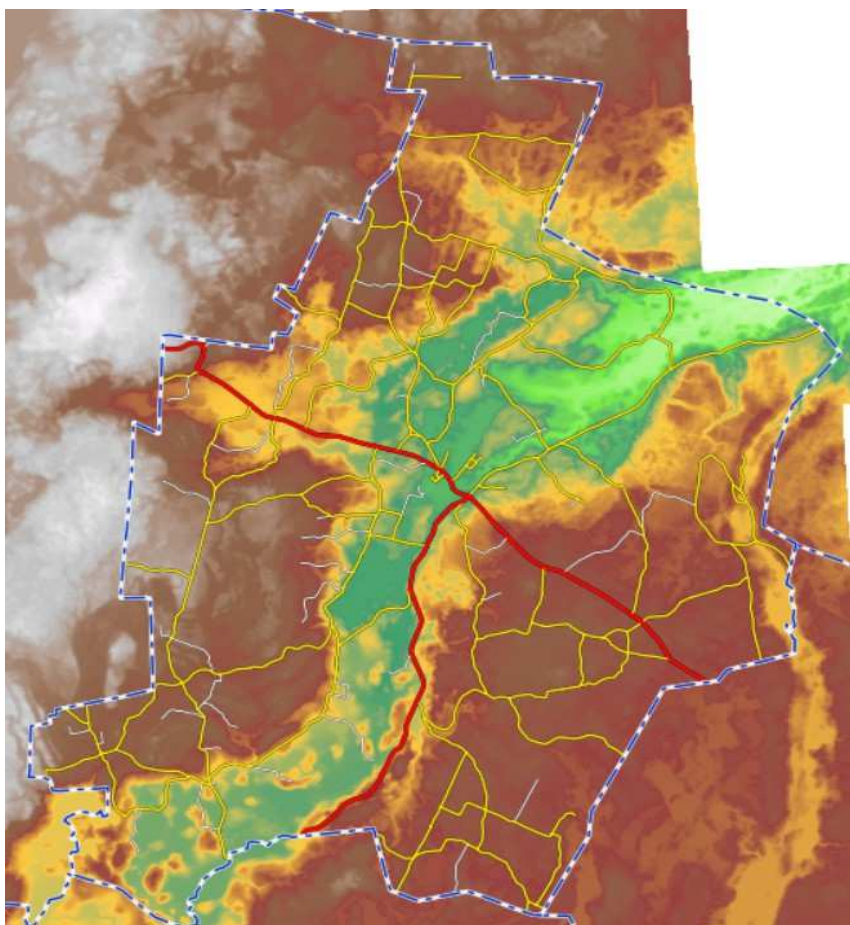
BONDZISZKI	696,15
WIERZBISZKI	125,77
SMOLNICA	127,87
ROWELE	559,61
KUPOWO	447,42
KADARYSZKI	205,98
BARANOWO	225,18
TRZCIANKA	210,64
POTOPY	446,12
FOLUSZ	228,71
SIKOROWIZNA	181,18
SMOLNIKI	252,57
EJSZERYSZKI	276,44
JODOZIORY	69,05
IGNATOWIZNA	121,27
KLESZCZÓWEK	587,92
POLIMONIE	195,03
JAŁOWO	1546,07
POSTAWELE	340,35
POSZESZUPIE	780,66
POSZESZUPIE-FOLWARK	536,68
LIZDEJKI	145,25
MICHAŁÓWKA	108,47
RUTKA-TARTAK	300,86
KREJWIANY	379,28
OLSZANKA	306,05
POBONDZIE	644,66
JASIONOWO	301,15
10346,39	

Źródło: opracowanie własne

Krajobraz gminy, podobnie jak całej Suwalszczyzny, charakteryzuje się wyjątkowo dużą różnorodnością, co stanowi o jego wyjątkowości. Usytuowana w Zagłębieniu Szeszupy oraz dolinach Potopki i Szelmentki gmina Rutka-Tartak, obfituje w pofałdowane płaskowyże, wyniosłe wzgórza, gęste lasy i urzekające jeziora, tworzące mozaikę, którą trzeba zobaczyć.

Hipsometria terenu gminy Rutka-Tartak

Źródło: <https://rutkatartak.e-mapa.net/>

Niezurbanizowane, wolne od wielkomiejskiej cywilizacji, niemal dziewicze tereny, od lat są doskonałym miejscem aktywnego wypoczynku i stanowią atrakcję turystyczną. Lasy, jeziora, pagórkowaty teren polodowcowy, czyste powietrze zapewniają bardzo dobre warunki wypoczynku, a także możliwość uprawiania sportów wodnych, myślistwa, wycieczek pieszych i rowerowych. Walory tych stron dostrzegli również wielcy reżyserzy, realizując zdjęcia do filmów: „Dolina Issy”, Tadeusza Konwickiego i „Pan Tadeusz” Andrzeja Wajdy.

Południowo – zachodnią część gminy Rutka-Tartak obejmuje Suwalski Park Krajobrazowy – pierwszy tego typu park w Polsce (powstał w 1976 roku). Cenne przyrodniczo tereny to również trzy obszary Natura 2000 (Ostoja Suwalska, Dolina Szeszupy i Torfowiska Gór Sudawskich), użytki ekologiczne (Kojle, Perty i Purwin) oraz liczne pomniki przyrody w postaci głazów narzutowych oraz drzew pojedynczych i ich skupisk

Atrakcyjny krajobraz Gminy Rutka-Tartak jest jednocześnie niekorzystnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa. Działalność rolnicza typowa dla naszej gminy i będąca podstawowym źródłem utrzymania wielu jej mieszkańców, prowadzona jest w niezwykle uciążliwych, ze względu na ukształtowanie terenu i surowy klimat, warunkach.

Źródło: <https://rutka-tartak.com.pl/o-gminie/>

CZEŚĆ II. UWARUNKOWANIA

II.1. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu

Stosownie do przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustalenie przeznaczenia terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego określenie sposobów zagospodarowania i warunków zabudowy terenu następuje w drodze decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, przy czym:

- 1) lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego;
- 2) sposób zagospodarowania terenu i warunki zabudowy dla innych inwestycji ustala się w drodze decyzji o warunkach zabudowy.

Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kształtują, wraz z innymi przepisami prawa, sposób wykonywania prawa własności nieruchomości, jednakże nie mogą być sprzeczne z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy. Gmina Rutka-Tartak posiada trzy obowiązujące plany miejscowe, które łącznie obejmują teren zaledwie 17,5ha, co stanowi niespełna 0,002% obszaru gminy.

Plany miejscowe obowiązujące w gminie Rutka-Tartak:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego „Wakacyjna Wioska Bałtów” we wsi Pobondzie, gmina Rutka - Tartak

*Uchwała Nr VIII/55/03
Rady Gminy Rutka-Tartak
z dnia 28 listopada 2003 r.*

Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Wakacyjna Wioska Bałtów” we wsi Pobondzie, gmina Rutka - Tartak

*Uchwała Nr XXIII/142/09
Rady Gminy Rutka-Tartak
z dnia 24 września 2009 r.*

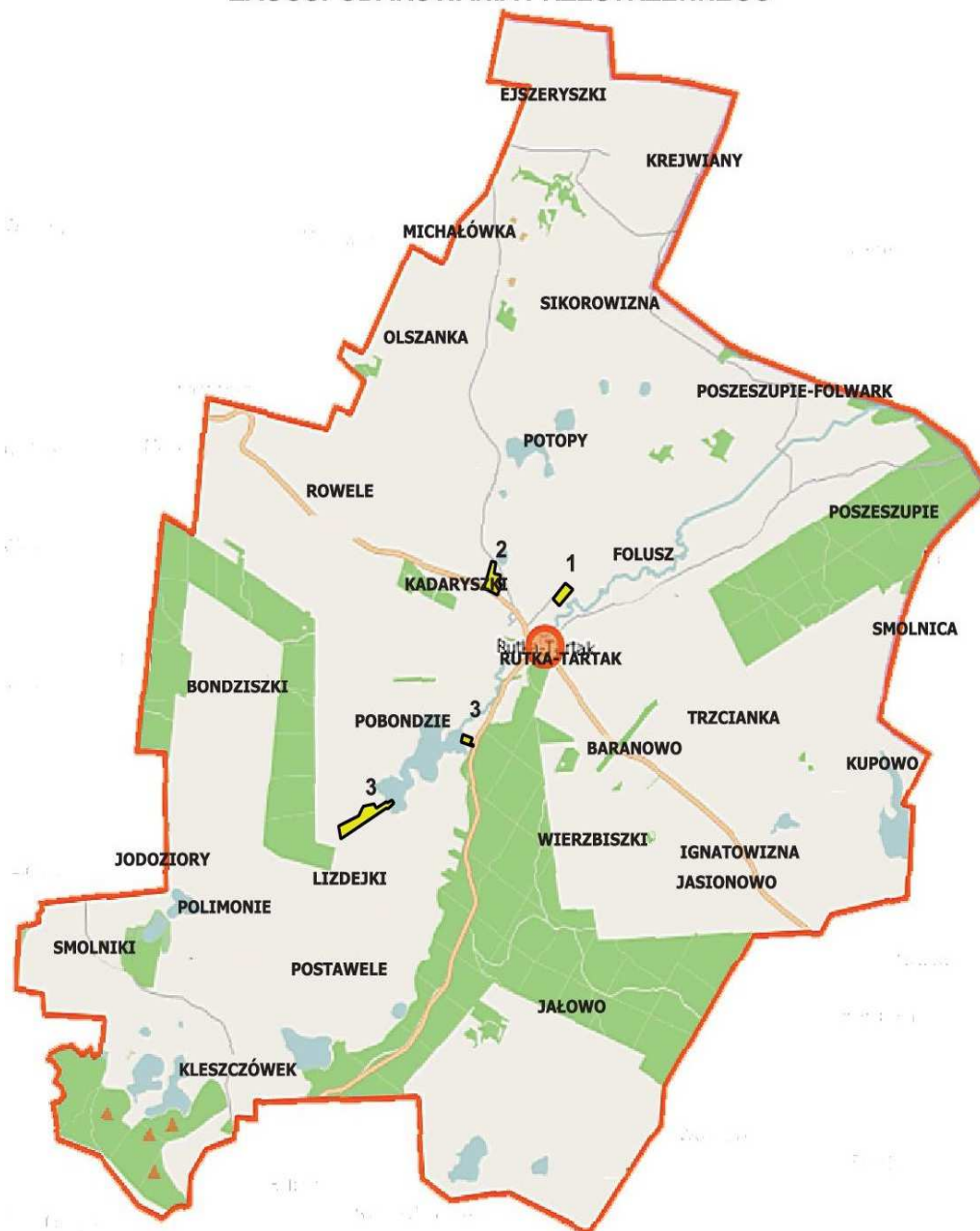
2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Kadaryszki w gminie Rutka - Tartak

*Uchwała Nr VII/41/07
Rady Gminy Rutka-Tartak
z dnia 2 sierpnia 2007 r.*

3. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Rutka-Tartak w gminie Rutka - Tartak

*Uchwała Nr XXIII/143/09
Rady Gminy Rutka-Tartak
z dnia 24 września 2009 r.*

**POWIERZCHNIOWE POKRYCIE GMINY RUTKA-TARTAK
OBOWIĄZUJĄCYMI MIEJSCOWYMI PLANAMI
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO**

- 1 M.p.z.p. części wsi Rutka -Tartak w Gminie Rutka-Tartak
- 2 M.p.z.p. części wsi Kadaryszki w Gminie Rutka-Tartak
- 3 M.p.z.p. "Wakacyjna Wioska Bałtów" we wsi Pobondzie, gmina Rutka-Tartak

Źródło: opracowanie własne

Gmina Rutka-Tartak położona jest w obszarze przygranicza polsko-litewskiego w odległości 30 km od miasta Suwałki. Obszar gminy obejmuje 10 346 ha, gdzie zamieszkuje 2314 osób. Gęstość zaludnienia gminy wynosi 22,4 osób/km². W gminie znajduje się 27 sołectw i 28 wsi.

Mieszkańcy gminy w większości trudnią się rolnictwem. Użytki rolne zajmują w gminie 7144 ha co stanowi około 69% powierzchni gminy, z czego 66% to grunty orne wykorzystywane rolniczo. Lasy w gminie stanowią niespełna 26% powierzchni gminy, zaś niespełna 2% powierzchni gminy obejmują grunty pod wodami.

Siedliska rolników znajdują się w większości w małych wsiach i koloniach, gdzie trudno jest zorganizować życie społeczne i obsługę mieszkańców.

Centrum życia społecznego gminy pełni Rutka-Tartak, gdzie znajduje się Urząd Gminy, Kościół, Ośrodek Zdrowia oraz Lecznica Weterynaryjna, Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Rutce-Tartak wraz z oddziałem przedszkolnym.

Od dnia 01 stycznia 2013 r. funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury w Rutce-Tartak, powstała z połączenia Świetlicy Gminnej w Rutce – Tartak oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Rutce – Tartak.

Ponadto występują tu nieliczne obiekty usługowe w szczególności z zakresu handlu (sklepy spożywczo-przemysłowe), stacja paliw, stacja obsługi samochodów oraz liczne obiekty z pokojami gościnnymi (agroturystyczne), pole namiotowe, stadion.

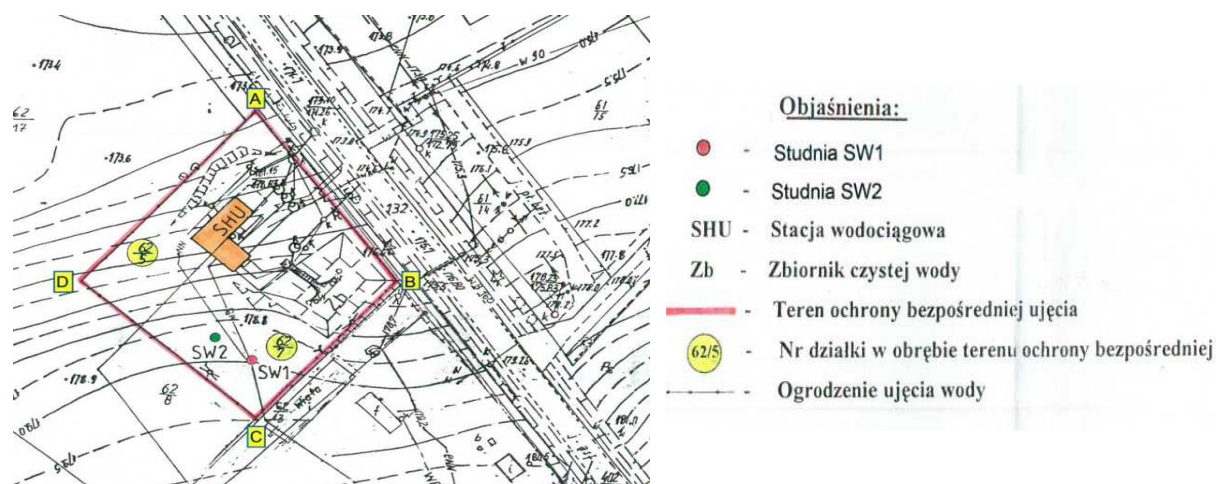
Nad jeziorem Pobondzie urządzono pole namiotowe z plażą i zjeżdżalnią wodną, pole namiotowe funkcjonuje również nad jeziorem Czarnym w Smolnikach, ponadto atrakcje turystyczne stanowią wieże widokowe w Rowelach i Baranowie oraz oznakowany szlak kajakowy rzeką Szeszupą.

W zakolu rzeki Szeszupy przy moście w Rutce-Tartak urządzono plac zabaw „Dolina Przygód Nad Szeszupą” z atrakcjami dla dzieci w postaci ścieżki zdrowia, toru przeszkód wraz z opowieściami o życiu leśnych zwierząt.

W zakresie usług obronności i bezpieczeństwa w Rutce-Tartak funkcjonuje Posterunek Policji oraz od 1936 r. Placówka Straży Granicznej w Rutce-Tartak im. marsz. J. Piłsudskiego, której przyporządkowano odcinek granicy wewnętrznej Unii Europejskiej z Litwą o długości 40,48 km.

Zaopatrzenie w wodę

Wodociągi grupowe w gminie są zasilane z jednego ujęcia wody: znajdującego się na terenie gminy - ujęcia wody w Rutce-Tartak.

Źródło: Decyzja Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie z dnia 13.12.2019r.

Jest to ujęcie z czwartorzędowego poziomu wodonośnego z głębokości około 120 m. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie gminy wynosi 81,1 km, przy czym aż 93,6 % budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci wodociągowej.

Zachowanie cennych w skali kraju istniejących na terenie gminy Rutka-Tartak szczególnie wartościowych zasobów naturalnych - między innymi: Jezior Potopiańskich, Jeziora Pobondzie i Jeziora Kupowo oraz poprawa czystości rzeki Szeszupy - wymaga sprawnego gospodarowania wodą na terenie całej gminy. Podstawowym elementem tego gospodarowania jest budowa niezawodnych systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, które będą warunkować dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy. Szczególnie należy zwrócić uwagę na budowę systemów kanalizacyjnych, w tych miejscowościach gdzie już zbudowano wodociągi oraz występują korzystne warunki terenowe oraz geotechniczne.

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

W gminie Rutka-Tartak długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi zaledwie 10,8 km, do której podłączonych jest niespełna 20 % budynków mieszkalnych. Istniejąca od 2000 r. oczyszczalnia ścieków w Rutce-Tartak, w 2018 roku przeszła gruntowną modernizację. W kanalizację sanitarną jest wyposażona miejscowość gminna Rutka-Tartak oraz część wsi Pobondzie. Budowa sieci wodociągowych, powoduje zwiększenie ilości ścieków w gospodarstwach domowych, co dodatkowo wymusza budowę sieci kanalizacji. Rozbudowa istniejącego systemu zbiorczego odprowadzania ścieków sanitarnej realizowana jest w zależności od potrzeb inwestycyjnych oraz możliwości ich finansowania.

Utylizacja odpadów

Usuwanie odpadów odbywa się poprzez selektywną zbiórkę odpadów z wywozem nieczystości przez wyspecjalizowaną jednostkę na właściwe wysypisko komunalne. Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne czynne wysypisko śmieci.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć ciepłownicza, do której można by podłączyć zabudowania mieszkalne, usługowe. Mieszkańcy gminy zaspokajają swoje potrzeby z własnych źródeł ogrzewania – indywidualne źródła ciepła, emitujące sumarycznie znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery.

Pożądana jest stopniowa wymiana instalacji grzewczych z tradycyjnych na bardziej ekologiczne, w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i obniżki kosztów eksploatacji źródeł ciepła.

Gazownictwo

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć gazowa. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu butlowego propan – butan. Ewentualna gazyfikacji obszaru gminy będzie możliwa jeżeli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej.

Elektroenergetyka

Energia elektryczna do Gminy Rutka-Tartak jest doprowadzana liniami napowietrznymi średnich napięć (SN) 20 kV. Są to linie doprowadzone z rozdzielni sieciowych usytuowanych na terenie: Szypliszki i Wiżajny.

Sieci te doprowadzone są do stacji transformatorowych (SN/nn) 20 kV / 0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci, warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania. Warunki bezpieczeństwa w dostawie energii elektrycznej, w porównaniu z siecią kablową są gorsze.

Niezbędna będzie sukcesywna modernizacja istniejącej sieci elektroenergetycznej. O konieczności modernizacji istniejącej sieci decydować będą:

- a) rozwój gminy;
- b) rosnące wraz z rozwojem gminy potrzeby odbiorców;
- c) niezbędne remonty istniejącej sieci oraz przebudowa związana z występującymi przeciążeniami sieci (nadmierne spadki napięć);
- d) wdrażanie nowych przepisów związanych z dostosowaniem ich do Norm Europejskich;
- e) przepisy obowiązujące w Suwalskim Parku Krajobrazowym, w którym nakazuje się prowadzenie nowych linii niskich napięć wykonywać wyłącznie kablami ziemnymi oraz zakazuje się prowadzenia linii elektroenergetycznych wysokich napięć.

Telekomunikacja

W miejscowości Rutka-Tartak, zlokalizowane są trzy stacje bazowe telefonii komórkowej, na działkach nr geod.:

- 1) 61/24 i 61/25 - Plus (26001) ID: BT13179 (wieża własna), Aero 2 (26017) ID: BT13179;
- 2) 62/17 - Play (26006) ID: SUW4421;
- 3) 61/31 i 61/29 - T-Mobile (26002) ID: 24636 (N!) (wieża własna), Orange (26003) ID: 97023 (N!).

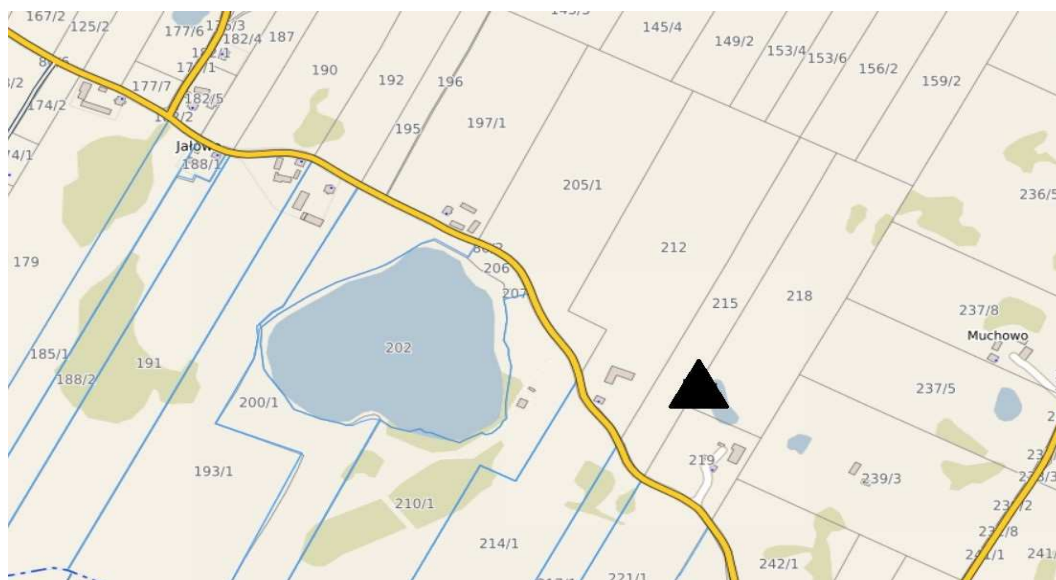
Orientacyjna lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej w miejscowości Rutka-Tartak

Źródło: opracowanie własne na podkładzie <https://rutkatartak.e-mapa.net/>

Natomiast w miejscowości Jałowo, na dz. nr geod. 218, 219 usytuowana jest stacja bazowa telefonii komórkowej Play (26006) ID:WBL0105.

Orientacyjna lokalizacja stacji bazowych telefonii komórkowej w miejscowości Jałowo

Źródło: opracowanie własne na podkładzie <https://rutkatartak.e-mapa.net/>

II.2. Stan ładu przestrzennego i wymóg jego ochrony

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przez pojęcie ładu przestrzennego należy rozumieć takie ukształtowanie

przeźreni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Krajobraz gminy Rutka-Tartak charakteryzuje się wyjątkowo dużą różnorodnością, co stanowi o jego wyjątkowości. Usytuowana w Zagłębiu Szeszupy oraz dolinach Potopki i Szelmentki Rutka-Tartak, obfituje w pofałdowane płaskowyże, wyniosłe wzgórza, gęste lasy i urzekające jeziora, tworzące mozaikę.

Niezurbanizowane, wolne od wielkomiejskiej cywilizacji, od lat są doskonałym miejscem aktywnego wypoczynku i stanowią atrakcję turystyczną. Lasy, jeziora, pagórkowaty teren polodowcowy, czyste powietrze zapewniają bardzo dobre warunki wypoczynku, a także możliwość uprawiania sportów wodnych, myślistwa, wycieczek pieszych i rowerowych.

Południowo – zachodnią część gminy Rutka-Tartak obejmuje Suwalski Park Krajobrazowy – pierwszy tego typu park w Polsce (powstał w 1976 roku). Cenne przyrodniczo tereny to również trzy obszary Natura 2000 (Ostoja Suwalska, Dolina Szeszupy i Torfowiska Gór Sudawskich), użytki ekologiczne (Kojle, Perty i Purwin) oraz liczne pomniki przyrody w postaci głazów narzutowych oraz drzew pojedynczych i ich skupisk.

Atrakcyjny krajobraz Gminy Rutka-Tartak jest jednocześnie niekorzystnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa. Działalność rolnicza typowa dla gminy i będąca podstawowym źródłem utrzymania wielu jej mieszkańców, prowadzona jest w niezwykle uciążliwych, ze względu na ukształtowanie terenu i surowy klimat, warunkach.

We miejscowości Rutka-Tartak, w głównym centrum życia społecznego gminy, dominuje skupiona zabudowa mieszkalna z towarzyszącą jej zabudową usługową. W pozostałych miejscowościach dominuje rozproszona zabudowa siedliskowa, zagrodowa składająca się z budynków mieszkalnych oraz obiektów do prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej.

Pod względem środowiska kulturowego gmina Rutka-Tartak obfituje w obiekty cenne historycznie (zarówno wpisane do rejestru zabytków jak i objęte gminną i wojewódzką ewidencją zabytków), ponadto występują tu liczne stanowiska archeologiczne według AZP – Archeologicznego Zdjęcia Polski.

W celu zachowania i ochrony ładu przestrzennego gminy Rutka-Tartak wskazane jest:

- 1) zachowanie dotychczasowych funkcji gminy,
- 2) stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego gminy z uwzględnieniem obowiązujących ograniczeń prawnych,
- 3) zwiększenie stopnia pokrycia gminy ustaleniami planami miejscowymi, w celu ograniczenia realizacji indywidualnych potrzeb inwestycyjnych mieszkańców gminy oraz innych osób fizycznych i prawnych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

II.3. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej; ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy (Dz.U.2021.1057 t.j.) *Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju, projekt polityki publicznej, projekt programu rozwoju lub projekt programu służącego realizacji umowy partnerstwa przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. Podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.*

Uchwałą Nr XI/68/2016 Rada Gminy Rutka-Tartak z dnia 27 stycznia 2016 r. przyjęła Strategię rozwoju Gminy Rutka - Tartak na lata 2016 - 2020 +, która uwzględnia efekty realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Rutka – Tartak 2000 – 2015” i wyznacza zasady, obszary i kierunki interwencji polityki rozwoju lokalnego w horyzoncie czasowym niewykraczającym poza okres objęty aktualnie obowiązującą strategią rozwoju województwa podlaskiego i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego.

W przedmiotowym opracowaniu wykorzystano metodą badawczą tzw. analizę SWOT czyli Analizę mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń rozwoju gminy.

Ustalenia Strategii rozwoju Gminy Rutka - Tartak na lata 2016 - 2020 +

Mocne strony gminy Rutka-Tartak:

- *Korzystne położenie geograficzne i urozmaicone ukształtowanie terenu.*
- *Dobra sieć ciągów komunikacyjnych łączących gminę z Litwą, sąsiednimi gminami i Suwałkami.*
- *Walory krajobrazowe gminy /rzeki, jeziora, lasy, rzeźba terenu/.*
- *Bogactwa naturalne /gorące źródła geotermalne?*
- *Położenie przy granicy państwa.*
- *Położenie na terenie gminy atrakcyjnych terenów chronionych w tym Suwalskiego Parku Krajobrazowego (w części), pomników przyrody - zwłaszcza unikatowych w skali kraju polodowcowych form geomorfologicznych oraz bogactw fauny i flory.*
- *Dobre warunki do rozwoju turystyki aktywnej i specjalistycznej oraz transgranicznej np. w oparciu o szlak rzeki Szeszupy.*
- *Rozwinięta sieć szlaków turystycznych i aktywne działania SPK w ich uatrakcyjnianiu.*
- *Rozwój turystyki przyjazdowej na teren gminy na przestrzeni ostatnich lat.*
- *Bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe gminy /Jaćwingowie/ mogące stanowić ważną atrakcję turystyczną i wyróżnik gminy poprzez eksponowanie jej tożsamości kulturowej.*
- *Zainteresowanie kultywowaniem tradycji, kultury ludowej i rozwojem tradycyjnego rzemiosła.*
- *Rozwój agroturystyki na terenie gminy i pozytywne nastawienie mieszkańców w zakresie*

- korzyści z rozwoju turystyki.*
- *Promocja obszaru gminy prowadzona przez (...) podmioty zajmujące się działalnością agroturystyczną.*
 - *Walory gminy sprzyjające rozwojowi i promocji turystyki zimowej.*
 - *Zachowanie obiektów tradycyjnej architektury wiejskiej, które po modernizacji i adaptacji mogą służyć jako stylowa baza turystyczna o wysokiej jakości.*
 - *Życzliwość i gościnność mieszkańców jako wartościowy czynnik sprzyjający rozwojowi turystyki.*
 - *Bogactwa naturalne /gorące wody geotermalne w okolicy Smolnik/.*
 - *Korzystna struktura wieku sprzyjająca aktywności gospodarczej na terenie gminy, potencjał ludzki charakteryzujący się zakorzeniem kulturowym w lokalnej społeczności.*
 - *Zabudowa kolonijna.*
 - *Korzystna struktura rozwijających się gospodarstw rolnych.*
 - *Czyste środowisko sprzyjające rozwojowi gospodarstw ekologicznych i produkcji wysokiej jakości produktów żywnościowych (tzn. produktów markowych).*
 - *Wzrost zainteresowania mieszkańców i podmiotów zewnętrznych rozwojem lokalnego przetwórstwa i współpracą na szczeblu lokalnym.*
 - *Duże zasoby przestrzeni zapewniającej komfortowe warunki wypoczynku i rekreacji oraz możliwości rozbudowy niezbędnej infrastruktury turystycznej zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.*
 - *Rosnące popyt na siedliska i ziemię, zapewniający zagospodarowanie wolnych terenów, poprawiający estetykę wsi.*
 - *Sprzyjające warunki klimatyczne dla inwestycji w zakresie produkcji energii odnawialnej.*
 - *Włączenie terenu gminy w komputerowy system informacji turystycznej*

Słabe strony gminy Rutka-Tartak:

- *Niskie dochody budżetu gminy – zbyt mała ilość środków na inwestycje.*
- *Uzależnienie funkcjonowania i rozwoju gminy od środków zewnętrznych.*
- *Typowo rolniczy charakter gminy.*
- *Niski wskaźnik waloryzacji przestrzeni rolniczej, stwarzający trudne warunki dla rolnictwa i rozwoju gospodarczego gminy.*
- *Niski poziom dochodów z gospodarstw rolnych.*
- *Peryferyjność położenia gminy i duża odległość od rynków zbytu.*
- *Niewielka powierzchnia gospodarstw rolnych.*
- *Małe zaangażowanie mieszkańców w sprawy rozwoju gminy.*
- *Migracja młodzieży ze wsi.*
- *Brak lokalnych struktur zawodowych (zrzeszenia, grupy producenckie).*
- *Małą ilość przedsiębiorstw lokalnych.*
- *Niska wiedza specjalistyczna rolników, duże powierzchnie nieużytków.*

- *Migracja młodzieży ze wsi.*
- *Słaby poziom organizacji otoczenia rolnictwa.*
- *Brak silnych grup producenckich mogących wytwarzać i skutecznie promować lokalne produkty żywnościowe ze znakiem jakości.*
- *Niedorozwój infrastruktury turystycznej, w tym infrastruktury waloryzującej dziedzictwo kulturowe regionu.*
- *Brak kapitału lokalnego spowalniający tempo rozwoju przedsiębiorczości (np. w sferze turystyki).*
- *Brak inwestorów z zewnątrz.*
- *Brak sieci małej gastronomii w miejscowościach odwiedzanych przez turystów.*
- *Brak wykreowanego markowego produktu turystycznego wykorzystującego zasoby lokalne.*
- *Niewystarczająca promocja i reklama gminy.*

Szanse gminy Rutka-Tartak:

- *Rozwój turystyki*
- *Produkcja, przetwórstwo i promocja zdrowej żywności*
- *Rozwój lokalnej działalności gospodarczej*
- *Wykorzystanie zasobów bogactw naturalnych leżących na terenie gminy (bez uszczerbku dla środowiska)*
- *Wykorzystanie walorów krajobrazu*
- *Stworzenie warunków dla rozwoju małej przedsiębiorczości*
- *Rozbudowa infrastruktury turystycznej*
- *Przebudowa struktury sektora rolnego.*
- *Rozwój zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego i drobnej przedsiębiorczości w regionie.*
- *Zmiana upodobań konsumenckich i wzrost zainteresowania produktami rolnictwa ekologicznego i tradycyjnej kuchni regionalnej.*
- *Tworzenie warunków do prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi (pożyczki, kredyty, systemy gwarancji i poręczeń).*
- *Kształtowanie się polityki proekologicznej na szczeblu krajowym i regionalnym, tworzenie funduszy na ochronę środowiska.*
- *Poświęcenie coraz większej uwagi odnawialnym źródłom energii, w tym energii wiatrowej, słonecznej i biogazowni.*
- *Wzrastające zainteresowanie na rynku krajowym i zagranicznym turystyką łagodną i walorami środowiska przyrodniczego.*
- *Sprzyjające tendencje związane z rozwojem turystyki weekendowej, świątecznej i specjalistycznej.*
- *Wzrost roli agroturystyki w krajowym produkcie turystycznym.*
- *Pozyskiwanie środków pomocowych z Unii Europejskiej na programy współpracy*

- transgranicznej (Polska – Litwa, Polska – Rosja, Polska – Białoruś – Ukraina).*
- *Położenie gminy w pobliżu Suwałk.*
 - *Położenie gminy w pobliżu trasy Via Baltica.*
 - *Zainteresowanie współpracą przygraniczną na szczeblu euroregionalnym oraz współpracą sąsiedzką po obu stronach granicy polsko – litewskiej.*
 - *Funkcjonowanie struktur Euroregionu Niemen wspierających rozwój współpracy transgranicznej.*
 - *Wzrost zainteresowania turystów i inwestorów terenem gminy.*
 - *Stworzenie bazy rekreacyjnej dla mieszkańców i turystów.*
 - *Korzystne położenie gminy w otoczeniu atrakcyjnych terenów przyrodniczych i krajobrazowych (Suwalski Park Krajobrazowy) w regionie pojezierzy o atrakcyjnym wizerunku turystycznym.*
 - *Bogate zasoby dziedzictwa kulturowego regionu (grodziska jaćwieskie, pogranicze kultur, religii i narodów, klasztor na Wigrach, wiadukty w Stańczykach, ruiny Pałacu Paca w Dowspudzie, Kanał Augustowski, zespół poklasztorny i synagoga w Sejnach).*
 - *Rozwój instytucji wspierających rozwój gospodarczy, rozwój turystyki i upowszechniania kultury w regionie.*
 - *Udział w organizacjach współpracy z innymi gminami w zakresie rozwoju lokalnego (LGD Suwalszczyzna i Sejneńszczyzna oraz LGR Pojezierze Suwalsko – Augustowskie)*
 - *Rozwój współpracy międzynarodowej w ramach regionu oraz powiatu suwalskiego (Francja – departament Jura, Niemcy – powiat Muritz).*
 - *Sprzyjające warunki i wsparcie akcji zalesienia na szczeblu województwa i powiatu suwalskiego.*

Zagrożenia gminy Rutka-Tartak:

- *Marginalizacja gminy wynikająca z pogorszenia dostępności komunikacyjnej z regionem i krajem.*
- *Brak stabilnej polityki finansowej państwa w sferze finansów gminnych.*
- *Niewystarczające środki na modernizację i rozwój infrastruktury technicznej.*
- *Zniesienie kwot mlecznych, spadek opłacalności produkcji mleczarskiej.*
- *Niska opłacalność produkcji rolnej (trzoda chlewna)*
- *Uzależnienie od rolnictwa jako źródła dochodu o niewystarczającym poziomie.*
- *Zbyt małe środki finansowe w ramach programów pomocowych finansujących rozwój obszarów wiejskich.*
- *Ograniczenie możliwości finansowania rozwoju turystyki z funduszy strukturalnych.*
- *Rozdrobnienie struktury agrarnej gospodarstw rolnych.*
- *Powszechny proces starzenia się wsi.*
- *Niż demograficzny.*
- *Niski poziom wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców wsi.*
- *Niskie subwencje dla gmin w stosunku do zwiększonego zakresu obowiązków.*

- Niewystarczający system ochrony i brak skutecznych mechanizmów promocji krajowych produktów żywnościowych.
- Brak preferencji dla przemysłu rolno-spożywczego w kraju.
- Brak tradycji i uregulowań co do systemu nadania znaku jakości lokalnym produktom markowym.
- Niski poziom finansowania sfery infrastruktury społecznej (nauka, edukacja, służba zdrowia i opieka socjalna, rekreacja, kultura, sztuka) wpływający na jakość świadczonych usług.

Powyższe zostało uwzględnione w Studium w zakresie uwarunkowań gminy Rutka-Tartak oraz znalazło swe odzwierciedlenie w kierunkach zagospodarowania przestrzennego gminy, tak jak ustalona w Strategii misja gminy-

„RUTKA – TARTAK, GMINA ROZWIJAJĄCA SIĘ GOSPODARCZO Z DOMINUJĄCĄ ROLĄ ROLNICTWA ORAZ ROSNĄCYM UDZIAŁEM TURYSTYKI, OPIERAJĄCA SWÓJ ROZWÓJ O ZASOBY NATURALNE I BOGACTWO PRZYRODY. ATRAKCYJNE MIEJSCE DO ZAMIESZKANIA, PRACY I WYPOCZYNKU DLA LUDZI SZANUJĄCYCH DZIEDZICTWO KULTUROWE I TRADYCJE RELIGIJNE, ŻYJĄCYCH W DIALOGU, ŻYCZLIWOŚCI I SZACUNKU DLA DRUGIEGO CZŁOWIEKA”.

Zgodnie z zapisem misji rozwoju gminy wyodrębniono strategiczne obszary (domeny) rozwoju, na których powinna koncentrować się uwaga samorządu gminnego. Są to:

1. Rozwój gospodarczy skoncentrowany na podnoszeniu wartości rolnictwa, ale również turystyki i innych branż gospodarki
2. Środowisko, przyroda i zasoby naturalne. Ich ochrona i wykorzystanie dla rozwoju gminy
3. Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
4. Pielęgnowanie i wzmacnianie wartości, które są podstawą funkcjonowania zdrowego moralnie i fizycznie społeczeństwa.

Określone w Strategii cele strategiczne gminy wielokrotnie podkreślane są również w Studium, jako priorytetowe działania na rzecz perspektywicznego rozwoju gminy Rutka-Tartak:

- Poprawa infrastruktury wsi i stanu środowiska przyrodniczego;
- Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, w tym rolnictwa i turystyki;
- Poprawa jakości życia mieszkańców.

Systematyczna realizacja wyznaczonych celów operacyjnych zapewni gminie Rutka-Tartak pożądaný rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenny.

II.4. Stan środowiska, w tym stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkość i jakość zasobów wodnych oraz wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego

Przez pojęcie środowiska należy rozumieć ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami.

Stan rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Na terenie gminy Rutka-Tartak gleby zostały wytworzone głównie z glin zwałowych glaciału bałtyckiego - substadiału pomorskiego oraz przecinających gminę pasem wzdłuż rzeki Szeszupy piasków glaciofluwalnych. Podłoże stanowią margle, wapienie i opoki z okresy górnej kredy oraz w niewielkim stopniu piaski i iły oligoceńskie. Teren gminy znajduje się w Okręgu Suwalskim, Krainy Suwalsko – Augustowskiej, Działu Północnego, Prowincji Środkowoeuropejskiej Holarktydy. Niewątpliwym bogactwem terenu jest jego różnorodność biocenotyczna. W zagłębieniach terenowych występują tu łąki wilgotne i lasy łąkowe, na wzniesieniach i ich zboczach występują suche łąki, murawy oraz fragmenty lasów łąkowych i borów mieszanych - *Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rutka – Tartak na lata 2016 – 2020+.*

Rolnicza przestrzeń produkcyjna do niedawna podstawowy zasób działalności gospodarczej gmin - zyskuje na wartości w powiązaniu z czynnikiem uwarunkowań przyrodniczych. Gleby warte ochrony stanowią niewielki procent areału (poniżej 30%), Przeważa ekstensywny sposób uprawy. W powiązaniu z walorami przyrodniczymi takimi jak czystość gleby, wód i powietrza, bogactwo flory i fauny oraz mikroorganizmów i duże powierzchnie stref funkcjonalnych, (-50 % areału), wspierających w sposób naturalny funkcjonowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej (doliny rzeczne, bagna, ekosystemy jezior, lasy i zadrzewienia, ekosystemy trawiaste o charakterze zbliżonym do naturalnego, jary i strome zbocza), istniejąca rolnicza przestrzeń produkcyjna staje się wartościowym zasobem dla ekoroelnictwa, pod warunkiem uruchomienia całości systemu produkcji żywności czystej ekologicznie. Dodatkowym czynnikiem jest powiązanie z rozwojem agro i ekoturystyki oraz turystyki kwalifikowanej.

Na podstawie danych pochodzących ze Starostwa Powiatowego w Suwałkach aktualnych na dzień 1 stycznia 2021 r. opracowano zestawienie tabelaryczne struktury użytkowania gruntów rolnych w gminie Rutka-Tartak:

Grunty rolne	Powierzchnia [ha]	Stosunek procentowy*
grunty orne	4570	44,17%
sady	22	0,21%
łąki trwałe	853	8,24%
pastwiska trwałe	1154	11,15%
grunty rolne zabudowane	172	1,66%
grunty pod stawami	17	0,16%
grunty pod rowami	45	0,43%
grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	42	0,41%
Razem	6875	66,43%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Suwałkach

** Stosunek procentowy rozumiany jako stosunek powierzchni poszczególnych gruntów do powierzchni całkowitej gminy (10 346 ha)*

Na terenie gminy Rutka-Tartak, w strukturze użytkowania gruntów rolnych, wyraźnie dominują grunty orne stanowiące około 66% powierzchni użytków rolnych (4570 ha), natomiast najmniejszy wskaźnik 0,32% zajmują sady.

Produkcja rolna w gospodarstwach indywidualnych w gminie Rutka-Tartak nie posiada jednego, konkretnego kierunku. Prowadzona jest tu zarówno produkcja oparta na chowie bydła mlecznego i opasowego oraz trzody chlewnej, jak i produkcja roślinna głównie nastawiona jest na potrzeby produkcji zwierzęcej i zaspokojenie potrzeb własnych rolników.

Grunty leśne zajmują powierzchnię 2683 ha, co stanowi niespełna 26% powierzchni gminy. Lasy w zwartych kompleksach zajmują w gminie Rutka Tartak zbyt mało powierzchni w stosunku do łąk i pastwisk oraz gruntów ornyczych (które stanowią aż prawie 53% powierzchni gminy). Zbiorowiska leśne występują w kilku kompleksach, które są porozdzielane i nie tworzą ciągów ekologicznych. Najbardziej rozpowszechnione są tu lasy mieszane świeże zasiedlające wysoczyzny i zbocza. Okolice jezior i w dolinie Szeszupy porasta kompleks lasów wilgotnych i olsz z fragmentami boru bagiennego.

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 2 683 ha, przy czym struktura ich władania przedstawia się następująco:

- własność Skarbu Państwa - 1871 ha,

- własność gmin - 7 ha,
- własność osób fizycznych - 773 ha,
- własność kościołów i związków - 4 ha,
- wspólnoty gruntowe - 5 ha,
- inna własność – 22 ha,
- powierzchnia wyrównawcza w stosunku do powierzchni geodezyjnej - 1ha.

Wielkość i jakość zasobów wodnych

Teren gminy przecina wąwóz Szeszupy z dopływami – rzeczką Wigrą, z Potopką oraz wpadającą do niej poza granicami kraju Szelmentką. Wymienione dorzecze łączy także wody prawie wszystkich jezior znajdujących się na terenie gminy (poza jeziorem Jałowo).

Główną rzeką gminy Rutka-Tartak jest Szeszupa – lewostronny dopływ Niemna o długości 297,6 km, z tego 24 km górnego odcinka znajduje się na terenie Polski. Źródła rzeki usytuowane są na terenie Suwalskiego Parku Krajobrazowego w odległości ok. 500 m od rozległej doliny zbierając po drodze niewielkie strumienie, które odprowadzają wodę z licznych torfowisk i jezior.

Prawostronnym dopływem Szeszupy jest Szelmentka o długości 24 km. Ujście Szelmentki znajduje się 2 km od granicy państwa. Szelmentka przepływa przez dwa duże jeziora rynnowe: Szelment Mały i Szelment Duży.

Jeziora gminy Rutka-Tartak są zbiornikami polodowcowymi, powstałymi po wytopieniu się zalegających w zagłębieniu Szeszupy brył martwego lodu. Największym pod względem powierzchni jeziorem na terenie gminy jest jezioro Pobodzie. Zlewnia bezpośrednia jeziora jest różnorodnie użytkowana (lasy, łąki, grunty orne).

Potencjalne zagrożenia dla wód powierzchniowych mogą stanowić niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych, gdzie wraz z wodami opadowymi do wód powierzchniowych i podziemnych dostają się spływające z pól nawozy mineralne oraz środki ochrony roślin. Może mieć to znaczący wpływ na eutrofizację wód powierzchniowych, szczególnie na obszarach przyjeziornych. Brak płyt gnojowych i zbiorników na gnojowicę oraz jej nieprawidłowe wykorzystanie powoduje, że z cennego nawozu staje się groźnym ściekiem.

Na podstawie przeprowadzonego bilansu ilości hodowanych zwierząt na terenie gminy i wytwarzanych przez nie ilości nawozów naturalnych nie stwierdzono zagrożenia dla gminy i wody związkami chemicznymi i bakteriami zagrażającymi środowisku przyrodniczemu. Mogą się jednak zdarzyć lokalne incydentalne przypadki przekroczenia dopuszczalnych ilości wprowadzanych nawozów organicznych do gleby powodujące ujemne skutki dla środowiska. Zjawiska takie mogą mieć miejsce w okolicach gospodarstw o dużej liczbie zwierząt hodowlanych i gdzie areał pól do nawożenia jest mniejszy w stosunku do dopuszczalnych dawek nawozowych - Źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Rutka – Tartak na lata 2016 – 2020+*.

Wymogi ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu,
w tym krajobrazu kulturowego

Wody powierzchniowe: rzeki i liczne jeziora są cennymi zasobami gminy w celu ich ochrony na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”, ustanowionego uchwałą nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. Poz. 2116, ze zmianami opublikowanymi w 2018 r. poz. 2906 oraz w 2020 r. poz. 2246), ustalono zasady gospodarowania na terenach przyległych do rzek i zbiorników wodnych, w tym zakaz zabudowy.

Na terenie Gminy Rutka-Tartak obejmuje ponadto następujące formy ochrony przyrody:

- 1) Suwalski Park Krajobrazowy ustanowiony uchwałą nr XII/92/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. poz. 2120 ze zmianą opublikowaną w 2018 r. poz. 2912) wraz z otuliną;
- 2) Pomniki przyrody, w tym: głązy narzutowe, pojedyncze drzewa jałowca i świerku pospolitego oraz dębu szypułkowego, grupa drzew – modrzew europejski,
- 3) Użytki ekologiczne:
 - „Purwin” - Rozporządzenie Nr 11/08 Wojewody Podlaskiego z dn. 30.09.2008 w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Purwin" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 06.10.08 Nr 236 poz. 2424);
 - „Perty” i „Kojle” - Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Suwalskiego z dn. 21.05.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne ekosystemów wodnych (Dz. Urz. Woj. Suw. z dn. 23.05.1996 Nr 36 poz. 95), Rozporządzenie Nr 20/01 Wojewody Podlaskiego z dn. 16.07.2001 w sprawie uznania oczka wodnego z dn. ekosystemem bagiennym jezior z dn. ekosystemami bagiennymi oraz jezior za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Podlas. z dn. 18.07.2001 Nr 24 poz. 392);
- 4) Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000:
 - „Ostoja Suwalska” – kod obszaru PLH 200003, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Suwalska (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1772 ze zmianą opublikowaną w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 4395);
 - „Dolina Szeszupy” – kod obszaru PLH200016, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 października 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Szeszupy PLH200016 (Dz. U. Woj. Podl. Z 2017r. Poz. 3677);
 - „Jeleniewo” – kod obszaru PLH 200001, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Jeleniewo (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1771 ze zmianami opublikowanymi w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r., poz. 1991, Dz. U. Woj.

Podl. z 2019 r., poz. 1910);

- „Torfowiska Gór Sudawskich” PLH200017, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Gór Sudawskich (Dz. U. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 5121).

Teren gminy Rutka - Tartak należy przyporządkować do jednostki historycznej o przewadze form cywilizacyjnych oraz o formach innych - głównie naturalnych (lasy). Większość obszaru gminy charakteryzuje się rozproszoną zabudową połączoną z zadrzewieniem. Ponadto występują znaczne obszary, gdzie nie ma żadnych zabudowań. Jedynie w obrębie miejscowości Rutka -Tartak występuje zabudowa zdecydowanie skupiona. Z dawnych zespołów dworskoogrodowych zachowały się pewne fragmenty w Kadaryszkach i Poszeszupiu.

Najlepiej zachowanymi w modelu zabytkowym są dwa cmentarze (ewangelicki w Foluszu i rzymskokatolicki w Rutce – Tartak). Wśród pozostałych obiektów zabytkowych na szczególne wyróżnienie zasługują pozostałości rozległego założenia dworsko ogrodowego w Kadaryszkach, oraz ruralistyczny układ przestrzenny wsi Rutka - Tartak. Zdecydowanie przeważa mieszany model krajobrazu, w którym obok siebie występują obiekty o charakterze zabytkowo-kulturowym oraz współczesnym.

Bardzo ciekawym obszarem są wtórnie zalesione wzgórza na południe od Rutki- Tartak; pozornie naturalny obszar leśny powstał w wyniku bezpośredniego oddziaływania człowieka. Dodatkowo urodę krajobrazu tego obszaru wzbogaca przełom rzeki Szeszupy i w części zachodniej Jezioro Pobondzie. Występują tu liczne stosunkowo dobrze zachowane relikty starego, drewnianego budownictwa zagrodowego w Postawelach, Lizdejkach, Bondziszkach, Pobondziu. Szczególnie piękny obszar krajobrazu kulturowego z nieznacznym naruszeniem przez współczesne formy cywilizacyjne znajduje się w północno-zachodniej części gminy (Góry Sudawskie na granicy z gminą Wiżajny, wsie Ejszeryszki, Krejwiany i Potopy z ciągiem Jezior Potopiańskich).

Modele krajobrazu współczesnego przeważają w obrębie jednostki funkcjonalnej wsi Rutka -Tartak. Charakterystyczną cechą tej jednostki jest obecność w znacznej liczbie nowego budownictwa mieszkalnego i gospodarczego, które nie nawiązuje w swoich formach do tradycji budowlanej. Jednocześnie układ przestrzenny tej miejscowości jest historyczny. Nowe budownictwo bowiem, podkreśla bardzo piękny krajobrazowo układ urbanistyczny wsi. Pożądana jest korekta ładu przestrzennego dla poprawy wizerunku wsi w pierzejach głównej ulicy.

Teren gminy nie jest w pełni rozpoznany pod względem występowania zabytków archeologicznych. Na terenie nierozpoznanym w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, należy:

- 1) wstrzymać wszelkie prace mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot,

- 2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia,
- 3) niezwłocznie zawiadomić, o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeżeli nie jest to możliwe właściwego wójta gminy.

Do chwili obecnej zachowało się częściowo budownictwo drewniane. Głównie są to obiekty pochodzące z końca XIX i początku XX wieku. Trzeba jednak stwierdzić, że w skali gminy nowe obiekty, realizowane przez różnych inwestorów i w różnym czasie nie tworzą harmonijnych zespołów, o znaczących wartościach kulturowych. Ostatnio daje się zauważyć większe zainteresowanie inwestorów problemem architektury wznoszonych obiektów, a także problemem wzrostu wartości nieruchomości, stosownie do wzrostu jakości i sposobu zagospodarowania działki i terenów z nią sąsiadujących. Ma to szczególnie istotny wpływ na rozwój turystyki i wykorzystania potencjały rekreacyjnego gminy.

II.5. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2022.840 t.j.) zabytek stanowi nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Ochrona zabytków, zgodnie z w/w ustawą, polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
- 2) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
- 2) uznanie za pomnik historii;
- 3) utworzenie parku kulturowego;
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Natomiast opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W wykazie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymieniono z terenu gminy Rutka-Tartak następujące obiekty nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa podlaskiego:

Folusz

- cmentarz ewangelicki rodzinny, nr rej.: A-834 z 26.08.1991 r.

Rutka-Tartak

- cmentarz par. rzym.-kat., nr rej.: 719 z 30.08.1989 r.

Wierzbiszki

- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: A-833 z 26.08.1991 r.

Smolniki

- cmentarz rzym.-kat., nr rej.: 720 z 30.08.1989 r.

- kaplica, drewn., XVIII/XIX, nr rej.: 462 z 22.03.1986 r.

Orientacyjna lokalizacja zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego została uwidoczniiona na części graficznej Studium.

Oprócz zabytków wpisanych do rejestru zabytków, na terenie gminy Rutka-Tartak występują zabytki nieruchome wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków, według poniższego wykazu:

L.P.	Adres	Zabytek
1	Folusz	cmentarz ewangelicki-rodzinny
2	Jałowo nr 51	budynek mieszkalny nr 51
3	Jałowo nr 51	stodoła w zagrodzie nr 51
4	Jałowo nr 51	obora w zagrodzie nr 51
5	Jałowo nr 52	budynek mieszkalny nr 52
6	Lizdejki nr 3	budynek mieszkalny nr 3

7	Lizdejki nr 3	stodoła w zagrodzie nr 3
8	Lizdejki nr 3	kurnik i szopa w zagrodzie nr 3
9	Lizdejki nr 6	budynek mieszkalny nr 6
10	Lizdejki nr 6	obora w zagrodzie nr 6
11	Pobondzie	cmentarz rzymskokatolicki
12	Postawełe nr 2	budynek mieszkalny nr 2
13	Postawełe nr 2	stodoła i chlew w zagrodzie nr 2
14	Postawełe nr 2	chlew w zagrodzie nr 2
15	Postawełe nr 2	piwnica w zagrodzie nr 2
16	Postawełe nr 4	budynek mieszkalny nr 4
17	Postawełe nr 4	stodoła w zagrodzie nr 4
18	Postawełe nr 4	Obora w zagrodzie nr 4
19	Postawełe nr 5	budynek mieszkalny w zagrodzie nr 5
20	Postawełe nr 5	obora w zagrodzie nr 5
21	Postawełe nr 5	spichlerz w zagrodzie nr 5
22	Postawełe nr 7	budynek mieszkalny nr 7
23	Postawełe nr 7	stodoła w zagrodzie nr 7
24	Postawełe nr 7	obora, chlew, owczarnia w zagrodzie nr 7
25	Postawełe nr 10	spichlerz w zagrodzie nr 10
26	Postawełe nr 15	budynek mieszkalny nr 15
27	Postawełe nr 15	budynek mieszkalny nr 15
28	Postawełe nr 15	budynki gospodarcze w zagrodzie nr 15
29	Rutka-Tartak	cmentarz rzymskokatolicki
30	Smolniki	kaplica cmentarna
31	Smolniki	cmentarz rzymskokatolicki tzw. „Stary”
32	Smolniki	cmentarz rzymskokatolicki
33	Smolniki	mogiła żołnierska z okresu II woj. św.
34	Smolniki nr 23	obora w zagrodzie nr 23
35	Smolniki nr 23,	budynek mieszkalny nr 23
36	Smolniki nr 23	stodoła w zagrodzie nr 23
37	Smolniki nr 36	budynek mieszkalny nr 36
38	Smolniki nr 36	stodoła w zagrodzie nr 36
39	Smolniki nr 36	obora w zagrodzie nr 36
40	Wierzbiszki	cmentarz wojenny z I wojny św.
41	Wierzbiszki	cmentarz wojenny z I wojny św.

Źródło: <https://wuo.bialystok.bip.gov.pl/rejestry-ewidencje-archiwa/wojewódzka-ewidencja-zabytkow.html>

W gminnej ewidencji zabytków wpisane są następujące zabytki nieruchome:

- Cmentarz rzymsko-katolicki w Rutce-Tartak - Nr rejestru: 719;
- Cmentarz ewangelicki rodzinny w Foluszu - Nr rejestru: 834;
- Cmentarz wojenny z I Wojny Światowej w Wierzbiszkach - Nr rejestru: 833;
- Cmentarz rzymsko-katolicki w Smolnikach - Nr rejestru: 720;
- Kapliczka na cmentarzu parafialnym w Smolnikach - Nr rejestru: 462.

Zabytki archeologiczne stanowią zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Na terenie gminy Rutka-Tartak występuje jeden zabytek archeologiczny wpisane do rejestru zabytków województwa podlaskiego:

Smolniki

- st. 1, osada z XI-XIII w. dec. nr 670-1/26-29/71 z dn. 06.09.1971 r., nr rej. 160 (biał.), dec. nr WKZ535/4/d/94 z dn. 28.12.1994 r., nr rej. 4.

Orientacyjna lokalizacja zabytku archeologicznego wpisanego do rejestru zabytków województwa podlaskiego została uwidoczniiona na części graficznej Studium.

Na terenie gminy Rutka-Tartak występują stanowiska archeologiczne według Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP):

Miejscowość	Obszar AZP	Nr stanowiska na obszarze	Nr stanowiska	Rodzaj stanowiska Chronologia
Krejwiany	<u>11-85</u>	1	1	osada – okres rzymski – okres wędrówek ludów
		2	2	śląd osadnictwa - epoka kamienia
3		1	Kopiec - chronologia nieokreślona	
4		2	Kopiec - chronologia nieokreślona	
Poszeszupie				
Rutka-Tartak	<u>12-84</u>	1	1	Osada - wczesne średniowiecze
		25	2	śląd osadnictwa - wczesne średniowiecze; osada - późne średniowiecze - okres nowożytny
		26	3	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze; śląd osadnictwa - późne średniowiecze - okres nowożytny
		27	4	śląd osadnictwa – okres rzymski – okres wędrówek ludów; śląd osadnictwa- wczesne średniowiecze; śląd osadnictwa - późne średniowiecze

			- okres nowożytny	
		29	5	śląd osadnictwa– epoka kamienia; śląd osadnictwa – mezolit - wczesna epoka żelaza; śląd osadnictwa- okres nowożytny
		30	6	obozowisko/osada– epoka kamienia
		36	7	śląd osadnictwa - okres rzymski – okres wędrówek ludów; osada – późne średniowiecze - okres nowożytny
		37	8	śląd osadnictwa- mezolit - wczesna epoka żelaza
Rowele	12-84	3	1	Grodzisko - chronologia nieokreślona
		4	2	Osada - okres rzymski – okres wędrówek ludów
		5	3	śląd osadnictwa - mezolit - wczesna epoka żelaza śląd osadnictwa - okres rzymski – okres wędrówek ludów
		6	4	śląd osadnictwa - mezolit - wczesna epoka żelaza
		7	5	śląd osadnictwa - neolit - epoka brązu
		14	8	śląd osadnictwa - okres rzymski – okres wędrówek ludów
		12	6	śląd osadnictwa – epoka kamienia; osada - okres rzymski – okres wędrówek ludów
		13	7	śląd osadnictwa – mezolit - wczesna epoka żelaza; osada – okres rzymski - okres wędrówek ludów; osada – wczesne średniowiecze; śląd osadnictwa – późne średniowiecze - okres nowożytny
		8	1	obozowisko/osada - mezolit - wczesna epoka żelaza śląd osadnictwa - wczesne średniowiecze śląd osadnictwa - okres nowożytny
Kadaryszki		15	2	śląd osadnictwa - mezolit - wczesna epoka żelaza; śląd osadnictwa - okres nowożytny
		28	3	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa–wczesna epoka żelaza
		2	1	śląd osadnictwa - –okres rzymski – okres wędrówek ludów; osada - wczesne średniowiecze; osada - późne średniowiecze - okres nowożytny
Potopy				

		9	2	śląd osadnictwa - wczesne średniowiecze śląd osadnictwa - okres nowożytny
		16	3	śląd osadnictwa – późny paleolit
		17	1	śląd osadnictwa
		18	4	śląd osadnictwa - średniowiecze
		19	5	śląd osadnictwa – epoka kamienia; osada – wczesne średniowiecze; osada - późne średniowiecze - okres nowożytny
	12-84	20	6	śląd osadnictwa– epoka kamienia; osada –okres rzymski – okres wędrówek ludów; osada - późne średniowiecze - okres nowożytny
		21	7	śląd osadnictwa -neolit -wczesna epoka brązu; śląd osadnictwa –okres rzymski – okres wędrówek ludów; śląd osadnictwa - wczesne średniowiecze
		22	8	śląd osadnictwa - mezolit -wczesna epoka żelaza; śląd osadnictwa - okres nowożytny
		23	9	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa -- okres rzymski – okres wędrówek ludów; osada – późne średniowiecze -okres nowożytny
		24	10	obozowisko/osada – epoka kamienia; śląd osadnictwa– okres rzymski – okres wędrówek ludów;
Pobondzie		17	1	śląd osadnictwa – epoka kamienia
		31	2	śląd osadnictwa– epoka kamienia; osada– późne średniowiecze – okres nowożytny
		32	3	śląd osadnictwa epoka kamienia
		33	4	śląd osadnictwa - epoka kamienia; śląd osadnictwa - wczesna epoka żelaza; śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze; osada – późne średniowiecze – okres nowożytny
		34	5	cmentarzysko kurhanowe? – chronologia nieokreślona
		35	6	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze
Trzcianka	12-85	1	1	Osada - okres rzymski

			– okres wędrówek ludów; śląd osadnictwa-późne średniowiecze	
	25	2	osada-późne średniowiecze - okres nowożytny	
	26	3	śląd osadnictwa– epoka kamienia	
Poszeszupie	2	3	śląd osadnictwa – epoka kamienia; osada – wczesne średniowiecze; śląd osadnictwa - średniowiecze	
	3	4	śląd osadnictwa - okres rzymski – okres wędrówek ludów; śląd osadnictwa – okres nowożytny	
	4	5	obozowisko?– epoka kamienia; śląd osadnictwa- okres rzymski – okres wędrówek ludów; śląd osadnictwa– okres nowożytny	
	5	6	śląd osadnictwa– epoka kamienia	
	6	7	obozowisko– epoka kamienia	
	7	8	obozowisko– epoka kamienia	
	15	9	śląd osadnictwa– epoka kamienia	
	16	10	śląd osadnictwa– epoka kamienia	
	18	11	śląd osadnictwa - mezolit -wczesna epoka żelaza; osada – późne średniowiecze – okres nowożytny	
	19	12	grupa kopców – chronologia nieokreślona	
	23	13	śląd osadnictwa– mezolit -wczesna epoka żelaza	
	24	14	Obozowisko - epoka kamienia; śląd osadnictwa- mezolit -wczesna epoka żelaza; osada – późne średniowiecze	
	Folusz	8	1	śląd osadnictwa– epoka kamienia; śląd osadnictwa – średniowiecze; śląd osadnictwa – późne średniowiecze – okres nowożytny
		9	2	śląd osadnictwa - epoka kamienia; śląd osadnictwa– późne średniowiecze
10		3	osada– późne średniowiecze	
11		4	śląd osadnictwa– wczesne średniowiecze osada– późne średniowiecze - okres nowożytny	
17		5	śląd osadnictwa– epoka kamienia śląd osadnictwa – mezolit -wczesna epoka brązu	
Kupowo	13	1	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa– późne średniowiecze - okres nowożytny	
	14	2	śląd osadnictwa – późne średniowiecze - okres nowożytny	

Potopy		20	11	śląd osadnictwa – epoka kamienia
Smolnica		21	1	śląd osadnictwa– mezolit -wczesna epoka żelaza
		22	2	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa– mezolit -wczesna epoka żelaza
Smolniki	<u>13-83</u>	2	1	osada – wczesne średniowiecze
		4	3	Kopce? - chronologia nieokreślona
		8	4	Kopce? - chronologia nieokreślona
		23	5	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa – epoka żelaza; śląd osadnictwa – neolit – epoka brązu; śląd osadnictwa – późne średniowiecze - okres nowożytny
		25	6	Kopce? - chronologia nieokreślona
Smolniki	<u>13-84</u>	1	2	osada– wczesne średniowiecze
		6	6	śląd osadnictwa – późny paleolit; osada - średniowiecze
Kleszczówek		5	3	osada– średniowiecze - nowożytność
		13	1	Obozowisko/osada – epoka kamienia osada?
		14	2	kopiec?- chronologia nieokreślona
		24	4	śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze; osada– późne średniowiecze - okres nowożytny
		25	5	śląd osadnictwa – epoka kamienia; śląd osadnictwa – późne średniowiecze
		7	2	kopce?- chronologia nieokreślona
Postawe		8	3	osada- okres rzymski – okres wędrówek ludów
		18	4	śląd osadnictwa– epoka kamienia
		19	5	śląd osadnictwa– epoka kamienia
		9	3	śląd osadnictwa – epoka kamienia
Lizdejki		10	1	śląd osadnictwa – pradzieje; śląd osadnictwa - średniowiecze
Pobondzie		17	2	śląd osadnictwa – epoka kamienia
		22	7	kopce? Kurhany - chronologia nieokreślona
Jałowo		23	8	śląd osadnictwa- późne średniowiecze
		26	1	śląd osadnictwa – okres nowożytny
Jodoziory		49	1	osada?- późne średniowiecze – okres nowożytny
Kupowo		50	2	śląd osadnictwa – wczesne średniowiecze;

			śląd osadnictwa - późne średniowiecze; śląd osadnictwa– okres nowożytny	
		51	3	śląd osadnictwa– epoka kamienia
Ignatowizna	13-85	102	1	śląd osadnictwa – mezolit - epoka żelaza
		103	2	śląd osadnictwa – epoka kamienia
		104	3	śląd osadnictwa– mezolit - epoka żelaza
		105	4	śląd osadnictwa– mezolit - epoka żelaza
		106	5	śląd osadnictwa – późny paleolit śląd osadnictwa– mezolit - epoka żelaza
Jasionowo		107	1	śląd osadnictwa – epoka kamienia
		108	2	śląd osadnictwa– epoka kamienia
Jałowo		134	1	śląd osadnictwa – epoka kamienia
		135	2	Obozowisko – późny paleolit
		136	3	śląd osadnictwa - mezolit - epoka żelaza
		137	4	śląd osadnictwa– epoka kamienia
		139	5	śląd osadniczy – XII-XIIIw.
		140	6	śląd osadniczy - XII-XIVw.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Białymstoku Del. w Suwałkach

Orientacyjna lokalizacja stanowisk archeologicznych według AZP została uwidoczniiona na części graficznej Studium.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują dobra kultury współczesnej.

II.6. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określone przez audyt krajobrazowy granice krajobrazów priorytetowych

Audyt krajobrazowy dla województwa podlaskiego nie został opracowany. W związku z powyższym nie ustala się rekomendacji i wniosków oraz nie określa się granic krajobrazów priorytetowych.

II.7. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia, oraz zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem

Jakość życia mieszkańców można określić różnymi miernikami lub stopniem osiągnięcia różnych standardów. Mierniki takie stosowane są w wielu dziedzinach. Dla potrzeb

planowania przestrzennego, a w szczególności działań gminy w tym zakresie miernikiem jakości życia w gminie będzie stopień realizacji zadań własnych wspólnoty samorządowej. Zadania te, stosownie do przepisów ustawy o samorządzie terytorialnym, realizowane są dla zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej.

W dużej części dotyczą one mieszkaniowych zasobów komunalnych oraz obiektów infrastruktury społecznej i technicznej. W kompetencjach władz gminny leżą także działania w zakresie ochrony środowiska, kształtowania ładu przestrzennego, a także gospodarki nieruchomościami.

Można przyjąć, że władze gminy, przez realizację zadań uchwalonych w budżecie, właściwą eksploatację obiektów komunalnych, a także ustalanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zasad zabudowy i zagospodarowania wszystkich terenów przeznaczonych do zabudowy, w dużym stopniu kształtują jakość życia mieszkańców, a przez to i odbiór gminy przez wszystkich przebywających tu ludzi. Stopień realizacji zadań własnych zależy, w dużej mierze, od dochodów gminy i jej możliwości.

Jednym z ważnych zadań własnych gminy jest tworzenie podstaw dla zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych społeczności lokalnej.

Ogólna liczba budynków mieszkalnych w gminie Rutka-Tartak w 2020 r. wynosiła 695 sztuk, z czego ogólna liczba mieszkań wyniosła 725 o ogólnej powierzchni użytkowej 71316m². Z danych statystycznych wynika, że przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła 30,6 m², natomiast przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie to 3,21.

Mieszkania w zagrodach i budownictwie jednorodzinnych są własnością prywatną. Wzrost ilości mieszkań jest obecnie umiarkowany, nie odbiega od przeciętnej w powiecie suwalskim.

Zadaniem władz jest przeznaczenie odpowiedniej ilości terenów pod zabudowę mieszkaniową. Na terenie gminy Rutka-Tartak obowiązują jedynie dwa plany miejscowe ustalające tereny zabudowy: przemysłowej lub rzemieślniczej oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej z usługami:

- 1) m.p.z.p. części wsi Kadaryszki w gminie Rutka – Tartak,
- 2) m.p.z.p. części wsi Rutka-Tartak w gminie Rutka – Tartak.

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy gminy korzystać mogą z jedynie z Ośrodka Zdrowia w Rutce-Tartak, specjalistyczną natomiast opiekę medyczną, zarówno w prywatnych jak i państwowych placówkach medycznych, mieszkańcy gminy pobierają w odległych o około 30 km Suwałkach, mieście na prawach powiatu.

Na terenie gminy Rutka-Tartak 77 gospodarstw domowych korzysta ze środowiskowej pomocy społecznej, w tym 47 gospodarstw poniżej kryterium dochodowego. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w 2020 roku wynosiła 254, w tym aż 154 poniżej kryterium dochodowego. Natomiast według danych GUS świadczenia z programu Rodzina 500 PLUS otrzymało przeciętnie (miesięcznie) 401 dzieci, na które rodziny otrzymują świadczenie wychowawcze w 2020.

Na terenie gminy Rutka - Tartak w Smolnikach położona jest nieruchomość zabudowana budynkiem po szkole podstawowej, która została nabyta przez samorząd województwa podlaskiego i przekazana Szpitalowi Psychiatrycznemu w Suwałkach z przeznaczeniem na cele ochrony zdrowia. Zgodnie z założeniami od 2023 r. funkcjonować w nim będzie Ośrodek Terapii Psychicznej dla osób dorosłych. Źródłem finansowania mają być środki Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Litwa lub Polska – Białoruś – Ukraina - Źródło: *Strategia Rozwoju Gminy Rutka – Tartak na lata 2016 – 2020+*.

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie szkolnictwa realizowane jest w Szkole Podstawowej imienia Henryka Sienkiewicza w Rutce-Tartak. W skład struktury szkoły wchodzi: grupy przedszkolne oraz dziewięć oddziałów klas I - VIII. W roku 2021 uczyło się 164 uczniów; do przedszkola uczęszcza 59 dzieci; pracuje 24 nauczycieli oraz dwie osoby zatrudnione w Księgowności i czterech pracowników obsługi. Na obszarze gminy funkcjonuje jedna placówka biblioteczna z księgozbiorem liczącym 11 247 woluminów. Biblioteka zlokalizowana jest w Gminnym Ośrodku Kultury w Rutce-Tartak, które najważniejszymi zadaniami statutowymi są:

- rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspakajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych lokalnej społeczności we współpracy z innymi podmiotami;
- upowszechnianie wiedzy o kulturze, w tym kulturze regionalnej;
- gromadzenie materiałów dotyczących własnego regionu;
- organizowanie obchodów z okazji ważnych wydarzeń historycznych i regionalnych w formie przeglądów, konkursów, wystaw, festiwali i innych imprez kulturalno – oświatowych.

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U.2020.1696 t.j.) podmiot publiczny zapewnia dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami (czyli osobom, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, muszą podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami) przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień. Organ publiczny podejmuje także działania mające na celu:

- 1) uwzględnianie potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności;
- 2) usuwanie barier, a także zapobieganie ich powstawaniu.

W powstających obiektach użyteczności publicznej standardem muszą być rozwiązania przyjazne dla użytkowników o ograniczonej sprawności ruchowej, natomiast istniejące obiekty winne być modernizowane w kierunku usuwania istniejących barier architektonicznych i technicznych. O ile coraz bardziej powszechne stają się pochylnie dla

niepełnosprawnych zamiast schodów zewnętrznych, to już windy czy podnośniki pionowe w istniejących budynkach wielokondygnacyjnych wymagają nakładów finansowych przekraczających gminne budżety.

Zarówno w istniejących jak i projektowanych obiektach użyteczności publicznej należy zadbać o bezpieczeństwo i komfort osób ze szczególnymi potrzebami.

II.8. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, nie występują tu również zakłady przemysłowe powodujące ponadnormatywny hałas, promieniowanie i wibracje szkodliwe dla ludzi i środowiska.

Nie występują tu również obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych (poza zaewidencjonowanymi osuwiskami).

Do zagrożeń bezpieczeństwa ludności gminy Rutka-Tartak można zaliczyć przede wszystkim zagrożenia wynikające z uwarunkowań przyrodniczych (klęski żywiołowe), do których należą powódzie, wichury, intensywne opady śniegu.

Potrzeb ludności gminy w zakresie podstawowej opieki medycznej zapewnia tylko jeden ośrodek zdrowia zlokalizowany w Rutce-Tartak. Najbliższa specjalistyczna opieka medyczna znajduje się w oddalonych o około 30km Suwałkach, co stwarza zagrożenie bezpieczeństwa mieszkańców w sytuacjach nagłych.

Ograniczone środki finansowe na modernizację i rozwój infrastruktury technicznej (zwłaszcza w zakresie zwiększenia zasięgu gminnego systemu odprowadzania ścieków bytowych) i komunikacyjnej (w zakresie zwiększenia bezpieczeństwa użytkowania dróg publicznych) stanowią również stanowić mogą powód obniżonego poczucia bezpieczeństwa ludności gminnej.

II.9. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy:

Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Analizy ekonomiczne

Budżet Gminy, uchwalany corocznie przez Radę Gminy Rutka-Tartak, stanowi podstawowy instrument zarządzania finansami gminy. Stanowi on roczny programem finansowy obejmującym zarówno dochody jak i wydatki gminy oraz pozwala gminie zaplanować rozdysponowanie dostępnych środków finansowych.

W oparciu o zebrane dane własne gminy przeprowadzono następującą Analizę finansową gminy Rutka-Tartak w latach 2012 – 2019.

L.p.	Rok	Dochody budżetu gminy [zł]	Wydatki budżetu gminy [zł]	Saldo [zł]
1	2012	8 220 513,58	7 327 755,16	892 758,42
2	2013	8 665 217,95	9 239 974,27	-574 756,32
3	2014	9 193 077,99	9 385 025,15	-191 947,16
4	2015	8 625 569,69	7 935 293,45	690 276,24
5	2016	10 109 486,85	9 414 610,64	694 876,21
6	2017	12 593 695,19	12 224 397,12	369 296,07
7	2018	11 584 459,88	11 087 433,54	497 026,34
8	2019	12 849 714,42	10 872 654,69	1 977 059,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Rutka-Tartak

Jak wynika z powyższego zestawienia, w ostatnich latach (po 2015 roku) dochody gminy przewyższały jej wydatki zaspokajając zarówno koszty utrzymania bieżącego jak i inwestycyjne. Na podstawie dokładnych danych z Realizacji Wydatków Budżetowych Gminy Rutka-Tartak za rok 2021 przeprowadzono analizę poszczególnych składników planu wydatków gminy. Planowane dochody na rok 2021 wynosiły 14 076 143,49zł, zaś osiągnięto poziom 14 053 282,95 zł. Systematyczny wzrost dochodów dowodził poprawnie prowadzonej polityki finansowej gminy, która zakładała obciążenia gminy na poziomie 12 109 720,41 zł a zamknęła się z saldem 2 178 687,93 zł. Na podstawie tego roku ustalono, następujące wydatkowanie gminy (z ogólnym podziałem na podkategorie):

- 1) drogi publiczne gminne – 796 617,60zł
- 2) rolnictwo i łowiectwo – 596 428,91 zł
- 3) szkoły podstawowe i przedszkola – 2 684 149,39 zł
- 4) ochrona zdrowia – 44 448,52 zł
- 4) pomoc społeczna - 707 247,60 zł
- 5) gospodarka odpadami – 570 334, 98zł.

Pozostałe wydatki związane były m.in. z działalnością kulturową, administracyjną oraz bieżącym utrzymaniem.

Analizy środowiskowe

Obszar Gminy Rutka-Tartak obejmuje 10 346 ha. Użytki rolne zajmują w gminie 7144 ha co stanowi około 69% powierzchni gminy, z czego 66% to grunty orne wykorzystywane rolniczo, natomiast najmniejszy wskaźnik 0,32% zajmują sady.

Grunty leśne zajmują powierzchnię 2683 ha, co stanowi niespełna 26% powierzchni gminy. Lasy w zwartych kompleksach zajmują w gminie Rutka Tartak zbyt mało powierzchni w stosunku do łąk i pastwisk oraz gruntów ornych (które stanowią aż prawie 53% powierzchni gminy). Zbiorowiska leśne występują w kilku kompleksach, które są porozdzielane i nie tworzą ciągów ekologicznych. Dominującymi typami lasów w gminie są: las świeży oraz las mieszany świeży z sosnami i świerkami.

W gminie nie występują grunty orne o wysokiej klasie przydatności rolniczej I i II czyli grunty najlepsze, występują tu natomiast grunty orne klasy IIIb, ich udział procentowy w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów rolnych wynosi niespełna 1%, grunty orne klasy IIIa nie występują tu w ogóle. Dominują tu grunty rolne klasy IV i V.

Największe powierzchnie gruntów leśnych i zadrzewionych (powyżej 100 ha) zlokalizowane są w obrębach geodezyjnych: Kleszczówek, Bondziszki, Jałowo, Poszeszupie.

Główną rzeką gminy Rutka-Tartak jest Szeszupa – lewostronny dopływ Niemna o długości 297,6 km, z tego 24 km górnego odcinka znajduje się na terenie Polski. Prawostronnym dopływem Szeszupy jest Szelmentka o długości 24 km. Ujście Szelmentki znajduje się 2 km od granicy państwa. Szelmentka przepływa przez dwa duże jeziora rynnowe: Szelment Mały i Szelment Duży.

Jeziora gminy Rutka-Tartak są zbiornikami polodowcowymi, powstałymi po wytopieniu się zalegających w zagłębieniu Szeszupy brył martwego lodu. Największym pod względem powierzchni jeziorem na terenie gminy jest jezioro Pobodzie.

Wody powierzchniowe płynące zajmują łączną powierzchnię 205 ha (co stanowi niespełna 2% powierzchni gminy), wody powierzchniowe stojące zajmują powierzchnię jedynie 32 ha (co stanowi zaledwie 0,3% powierzchni gminy).

Podstawowym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są różnego rodzaju zanieczyszczenia pochodzące ze:

- ścieków przemysłowych, bytowo-gospodarczych;
- zanieczyszczenia wprowadzane przez mieszkańców terenów nie skanalizowanych i nie posiadających oczyszczalni;
- z otoczenia terenów komunikacyjnych, przedostające się do wód przede wszystkim ze ściekami deszczowymi i wodami roztopowymi.

Na terenie Gminy Rutka-Tartak występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) Suwalski Park Krajobrazowy ustanowiony uchwałą nr XII/92/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. poz. 2120 ze zmianą opublikowaną w 2018 r. poz. 2912) wraz z otuliną;
- 2) Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”, ustanowiony uchwałą nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w

sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. Poz. 2116, ze zmianami opublikowanymi w 2018 r. poz. 2906 oraz w 2020 r. poz. 2246);

3) Pomniki przyrody, w tym: głazy narzutowe, pojedyncze drzewa jałowca i świerku pospolitego oraz dębu szypułkowego, grupa drzew – modrzew europejski,

4) Użytki ekologiczne:

- „Purwin” - Rozporządzenie Nr 11/08 Wojewody Podlaskiego z dn. 30.09.2008 w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Purwin" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 06.10.08 Nr 236 poz. 2424);

- „Perty” i „Kojle” - Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Suwalskiego z dn. 21.05.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne ekosystemów wodnych (Dz. Urz. Woj. Suw. z dn. 23.05.1996 Nr 36 poz. 95), Rozporządzenie Nr 20/01 Wojewody Podlaskiego z dn. 16.07.2001 w sprawie uznania oczka wodnego z dn. ekosystemem bagiennym jezior z dn. ekosystemami bagiennymi oraz jezior za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Podlas. z dn. 18.07.2001 Nr 24 poz. 392);

5) Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000:

- „Ostoja Suwalska” – kod obszaru PLH 200003, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Suwalska (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1772 ze zmianą opublikowaną w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 4395);

- „Dolina Szeszupy” – kod obszaru PLH200016, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 października 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Szeszupy PLH200016 (Dz. U. Woj. Podl. Z 2017r. Poz. 3677);

- „Jeleniewo” – kod obszaru PLH 200001, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Jeleniewo (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1771 ze zmianami opublikowanymi w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r., poz. 1991, Dz. U. Woj. Podl. z 2019 r., poz. 1910);

- „Torfowiska Gór Sudawskich” PLH200017, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Gór Sudawskich (Dz. U. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 5121).

Na terenie gminy nie występują punkty pomiarowych emisji zanieczyszczeń w atmosferze. Podstawowym źródłem hałasu jest komunikacja, do tej pory Gminy Rutka-Tartak nie była objęta monitoringiem hałasu prowadzonym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, nie opracowano również dla tego terenu mapy akustycznej.

Analizy społeczne

W analizie społecznej uwzględnione zostały czynniki opisane szerzej w części Studium dotyczącej warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrona ich zdrowia, oraz

zapewnienie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami – pkt. II.7.

Centrum życia społecznego gminy pełni miejscowość Rutka-Tartak, gdzie znajduje się Urząd Gminy, Kościół, Ośrodek Zdrowia oraz posterunek policji.

Ponadto występują tu nieliczne obiekty usługowe w szczególności z zakresu handlu (sklepy spożywczo-przemysłowe), stacja paliw, stacja obsługi samochodów oraz liczne obiekty z pokojami gościnnymi (agroturystyczne), pole namiotowe, stadion.

Nad jeziorem Pobondzie urządzono pole namiotowe z plażą i zjeżdżalnią wodną, pole namiotowe funkcjonuje również nad jeziorem Czarnym w Smolnikach, ponadto atrakcje turystyczne stanowią wieże widokowe w Rowelach i Baranowie oraz oznakowany szlak kajakowy rzeką Szeszupą.

W zakolu rzeki Szeszupy przy moście w Rutce-Tartak urządzono plac zabaw „Dolina Przygód Nad Szeszupą” z atrakcjami dla dzieci w postaci ścieżki zdrowia, toru przeszkód wraz z opowieściami o życiu leśnych zwierząt.

Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie szkolnictwa realizowane jest w Szkole Podstawowej imienia Henryka Sienkiewicza w Rutce-Tartak. W skład struktury szkoły wchodzi: grupy przedszkolne oraz dziewięć oddziałów klas I - VIII. Na obszarze gminy funkcjonuje jedna placówka biblioteczna w Gminnym Ośrodku Kultury w Rutce-Tartak.

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy gminy korzystać mogą tylko z jednego ośrodka zdrowia zlokalizowanego w Rutce-Tartak, natomiast specjalistyczną opiekę medyczną, zarówno w prywatnych jak i państwowych placówkach medycznych, mieszkańcy gminy pobierają w pobliskich Suwałkach.

W zakresie usług obronności i bezpieczeństwa w Rutce-Tartak funkcjonuje Posterunek Policji oraz od 1936 r. Placówka Straży Granicznej w Rutce-Tartak im. marsz. J. Piłsudskiego, której przyporządkowano odcinek granicy wewnętrznej Unii Europejskiej z Litwą o dł. 40,48 km.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują zakłady o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnych awarii, nie występują tu również zakłady przemysłowe powodujące ponadnormatywny hałas, promieniowanie i wibracje szkodliwe dla ludzi i środowiska.

Nie występują tu również obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary osuwania się mas ziemnych (poza zaewidencjonowanymi osuwiskami).

Do zagrożeń bezpieczeństwa ludności gminy Rutka-Tartak można zaliczyć przede wszystkim zagrożenia wynikające z uwarunkowań przyrodniczych (klęski żywiołowe), do których należą powodzie, wichury, intensywne opady śniegu.

Wyniki analizy uwarunkowań społecznych w gminie Rutka-Tartak określone na podstawie danych statystycznych GUS - Bank Danych Lokalnych (stat.gov.pl) w roku 2020:

- 1) według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. gminę zamieszkuje 2330 osób, w tym 1175 mężczyzn i 1155 kobiet;
- 2) wskaźnik feminizacji, określający ile kobiet w gminie przypada na 100 mężczyzn, wyniósł

98 kobiet;

- 3) wskaźnik gęstości zaludnienia kształtuje się na poziomie 23 osoby/1 km²;
- 4) liczba osób w wieku produkcyjnym (15-59 lat dla kobiet oraz 15-65 dla mężczyzn) wynosi 1495, w tym mężczyźni - 835, kobiety – 660;
- 5) mężczyźni w wieku produkcyjnym stanowią około 71% ogólnej liczby mężczyzn w gminie, jednak ich liczba z roku na rok spada, przy jednoczesnym wzroście liczby mężczyzn w wieku poprodukcyjnym;
- 6) natomiast kobiety w wieku produkcyjnym stanowią około 57% ogólnej liczby kobiet w gminie, tutaj również można zaobserwować rok roczny spadek, przy jednoczesnym wzroście liczby kobiet w wieku poprodukcyjnym;
- 7) zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn zaobserwować można powszechnie znane zjawisko starzejącego się społeczeństwa aktualne zarówno w Polsce jak i na świecie;
- 8) liczba osób pracujących to 94, przy czym aż 61 to kobiety, przy czym wskaźnik pracujących na 1000 ludności ogółem wynosił zaledwie 40 osób;
- 9) liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 22 osoby, przy czym zarówno mężczyzn jak i kobiet było po 11 osób, natomiast udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniosła 1,6%;
- 10)co ciekawe analizując lata 2013-2020 zaobserwować można coroczny spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie;
- 11)ogólna liczba budynków mieszkalnych w gminie Rutka-Tartak w 2020 r. wyniosła 695 sztuk, z czego ogólna liczba mieszkań wyniosła 725 o łącznej powierzchni użytkowej 71316m²;
- 12)przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wyniosła 98,4 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła 30,6 m²;
- 13)przeciętna liczba izb w mieszkaniu to 4,48, przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie to 3,21 zaś przeciętna liczba osób na 1 izbę to 0,72;
- 14)co roku rosną następujące wskaźniki: przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę oraz liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, w tym przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu;
- 15)co roku maleje natomiast przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie oraz przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Obsługę ludności gminy w zakresie usług pocztowych zapewnia Urząd pocztowy w Rutce-Tartak, natomiast łączność na terenie gminy zabezpiecza pięć stacji bazowych telefonii komórkowej Play, Plus oraz T-Mobil – Orange w Rutce-Tartak i Jałowie.

Prognozy demograficzne

Na potrzeby niniejszego Studium opracowano prognozy demograficzne ludności gminy Rutka-Tartak do roku 2040. Wykorzystano przy tym opracowanie Głównego Urzędu Statystycznego „Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030”, która została opracowana w oparciu o długoterminowe założenia Prognozy ludności Polski na lata 2014-2050 oraz Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu na lata 2014-2050. Niestety Prognoza ludności gminy Rutka-Tartak okazała się zbyt optymistyczna i nie jest możliwe przeprowadzenie diagnozy demograficznej bazując jedynie na jej wynikach.

Przy niniejszej prognozie wzięto pod uwagę trend zmian liczby ludności w gminie Rutka-Tartak do roku 2040, uwzględniając głównie matematyczną zależność zmian liczby ludności w stosunku do lat poprzednich.

Nie uwzględniono ewentualnych i trudnych do przewidzenia możliwości wpływów społecznych na zmianę liczby ludności np. zakrojonej na dużą skalę polityki prorodzinnej, zwiększenie napływu ludności z zewnątrz na skutek powstania zakładów z dużą liczbą miejsc pracy czy przyczyn epidemiologicznych i politycznych.

Analiza liczby ludności na terenie gminy Rutka-Tartak, w oparciu o dane GUS, przedstawia poniższa tabela:

Rok	Liczba ludności
2013	2408
2014	2409
2015	2395
2016	2377
2017	2382
2018	2341
2019	2322
2020	2330
2021	2323

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Analiza liczby zmian ludności w gminie Rutka-Tartak nie jest zadaniem łatwym. Zakłada się stały, rok roczny spadek liczby ludności. Jednakże trudny do przewidzenia jest współczynnik określający stałą tendencję spadkową. Z analizy liczby ludności tejże gminy nie da się ustalić i zaobserwować regularności w zakresie stałej, spadkowej liczby populacji.

Jednakże w celu przeprowadzenia poniższej analizy demograficznej przyjęto systematyczny spadek liczby ludności – o około 0,5% w stosunku do roku poprzedniego.

W oparciu o zebrane dane statystyczne oraz przy uwzględnieniu powyższych zależności

ustalono, że w 2040 roku liczba ludności w gminie Rutka-Tartak będzie wynosił 2194. Przedstawiony wynik zależności matematycznych, w żaden sposób nie uwzględnia dających się zaobserwować w ostatnim czasie migracji ludności miejskiej na tereny wiejskie, zwłaszcza w okresie wiosenno-letnim, przy jednoczesnej potrzebie stałego miejsca zamieszkania na ten czas.

7.3. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

Realizacja zadań publicznych, mających zaspokoić zbiorowe potrzeby wspólnoty ludności, należy do zadań własnych gminy, w tym np.:

- 1) zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną: energię elektryczną i ciepłą, kanalizacyjną, wodociągową oraz z usuwanie oraz oczyszczanie ścieków bytowych, komunalnych;
- 2) oświata, komunalne budownictwo mieszkaniowe, pomoc socjalna i opiekuńcza;
- 3) utrzymanie gminnego układu komunikacyjnego wraz z utrzymaniem porządku publicznego;
- 4) utrzymanie gminnych obiektów oraz urządzeń użyteczności publicznej.

System finansowania zadań publicznych oparty jest na funduszach publicznych:

- 1) dochodach własnych - np. wpływy z podatku: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportu, spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, wpływy z opłat: skarbowej, targowej, eksploatacyjnej i z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- 2) dotacjach celowych i subwencjach z budżetu państwa;
- 3) środkach pochodzących z budżetu Unii Europejskiej albo z innych źródeł krajowych i zagranicznych.

Na podstawie przeanalizowanych danych finansowych gminy Rutka-Tartak ustalono, że realizacja zadań inwestycyjnych w roku 2021 stanowiła niespełna 12% ogólnej sumy wydatków w danych okresie roliczeniowym. Jednakże wydatki te nie były związane z budową i rozbudową infrastruktury technicznej, w tym pożądaną gminnej sieci kanalizacyjnej uzupełniającej częściowe uporządkowanie ogólnego systemu odprowadzania ścieków. W związku z powyższym do dalszych analiz przyjęto wysokość wydatków inwestycyjnych na poziomie 15% ogólnych wydatków gminy, z uwzględnieniem systematycznego wzrostu nakładów na rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury technicznej wraz z sukcesywną realizacją nowej.

Zakładane wydatki inwestycyjne pokrywane będą ze środków własnych gminy oraz z otrzymanych dotacji celowych. Oczywiście z biegiem lat zadania inwestycyjne gminy będą ulegały zmianie, zarówno ze względu na potrzeby mieszkańców, jak również zachodzące zmiany techniczne i technologiczne. Biorąc jednak pod uwagę dotychczasową politykę

finansową gminy Rutka-Tartak, założony procent wydatków inwestycyjnych jest realny i bezpieczny w realizacji. Zachodzące w następnych latach zmiany ekonomiczne, społeczne, techniczne i technologiczne będą uwzględniane w opracowywanych Wieloletnich Prognozach Finansowych.

7.4. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- 1) formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 2) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 3) szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- 4) porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę bierze się pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

Do określenia maksymalnego w skali gminy zapotrzebowania na nową zabudowę posłużono się danymi statystycznymi pozyskanymi z Urzędu Gminy Rutka-Tartak oraz Głównego Urzędu Statystycznego. Założono perspektywiczny okres prognozy – rok 2040, który spełnia wymóg ustawowy. Zakłada się, że w aspekcie dzisiejszych warunków politycznych, gospodarczych i ekonomicznych prognozowanie w horyzoncie czasu 30 lat jest obarczone znacznym ryzykiem błędu wynikającym z trudności przewidzenia zachodzących zmian. Przy niniejszej analizie uwzględniono również możliwość zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz lecz nie więcej niż o 30%.

Liczba ludności w gminie Rutka-Tartak na koniec 2020 roku wyniosła 2330 mieszkańców. Na potrzeby niniejszego Studium opracowano prognozę demograficzną ludności gminy Rutka-Tartak do roku 2040 uwzględniając głównie matematyczną zależność zmian liczby ludności w stosunku do lat poprzednich. Nie uwzględniono natomiast ewentualnych i trudnych

do przewidzenia możliwości wpływów społecznych na zmianę liczby ludność np. zakrojonej na dużą skalę polityki prorodzinnej, zwiększenie napływu ludność z zewnątrz na skutek powstania zakładów z dużą liczbą miejsc pracy czy przyczyn epidemiologicznych i politycznych.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2040 roku w gminie Rutka-Tartak zamieszkiwać będzie 2194 mieszkańców.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminie Rutka-Tartak w roku 2015 wynosiła 28,1 m², natomiast w roku 2018 – 29,9 m², zaś w roku 2020 – 30,6 m². Również przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania z roku na rok ulegała zwiększenia t.j w roku 2015 wynosiła 96,3 m², natomiast w roku 2018 – 97,9m², zaś w roku 2020 – 99,6 m². Przeciętna liczba osób na mieszkanie w 2020 roku wyniosła 3,2. Z danych GUS wynika, że liczba budynków mieszkalnych w roku 2015 wynosiła 668, w roku 2018 – 682, zaś w 2020 już 695 sztuk.

Jak wynika z powyższego na terenie gminy sukcesywnie rosną wymogi i potrzeby ludności w odniesieniu do powierzchni użytkowych budynków mieszkalnych, które zaspokajają podstawowe potrzeby bytowe człowieka.

Zakłada się, że docelowa liczba osób na jedno mieszkanie wyniesie 3, przy czym przeciętna powierzchnia użytkowa 1 budynku o funkcji mieszkalnej w roku 2040 wyniesie 120 m². W związku z powyższym, przy założeniu liczby ludności w gminie w roku 2040 na poziomie 2194 mieszkańców - maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę będzie wynosiło 87 760 m².

Wyszczególnienie	Lata		Zapotrzebowanie na <u>nową</u> zabudowę do roku 2040
	2020	2040	
Średnia powierzchnia użytkowa budynku o funkcji mieszkalnej	99,6 m ²	120 m ²	
Liczba osób na mieszkanie	3,2	3,0	
Liczba mieszkańców	2330 osób	2194 osób	
Całkowita powierzchnia użytkowa	72 521 m ²	87 760m ²	15 239 m ²
Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową (przy uwzględnieniu maksymalnej 30% tolerancji)			19 810 m ²

Jak wynika z powyższego zestawienia, do roku 2040 prognozuje się maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową na poziomie 19 810m² powierzchni użytkowej zabudowy mieszkalnej.

Na terenie gminy w roku 2020 znajdowały się budynki usługowe o łącznej powierzchni około 20400 tys m², w powierzchnię tą wliczono zarówno budynki typowo usługowe jak i obiekty biurowe i administracyjne.

Zakłada się, że razem ze wzrostem zapotrzebowania na powierzchnie użytkowe mieszkań wzrosnie również zapotrzebowanie na większe lokale usługowe. Oszacowanie wielkości maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę o funkcji usługowej winno uwzględniać dotychczasową tendencję rozwoju budownictwa usługowego.

W związku z pożądanym wzrostem znaczenia turystycznego gminy należy wziąć pod uwagę wzrost znaczenia budownictwa usługowego związanego z zabezpieczeniem miejsc noclegowych i gastronomicznych, a także usługowo-produkcyjnych.

Wzrost zapotrzebowania na zabudowę usługową należy również połączyć ze wzrostem znaczenia infrastruktury społecznej np. obiektów sportowych, kultury, usług przedszkola i oświaty a także ogólnodostępnych obiektów rekreacyjnych.

Reasumując zakłada się, że do roku 2040 w gminie Rutka-Tartak łączne zapotrzebowanie na zabudowę usługową na poziomie 26500 m² powierzchni użytkowej zabudowy. W związku z powyższym maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową wynosi 6100m². Przy uwzględnieniu ustawowej tolerancji związanej z niepewnością procesów rozwojowych (przyjętej na poziomie 20%) do dalszych analiz przyjmuje się maksymalne zapotrzebowanie na **nową zabudowę usługową na poziomie 7300 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

Gmina Rutka-Tartak jest gminą o charakterze rolniczym, nie występuje tu znacząca powierzchnia dużych zakładów produkcyjnych czy magazynowych. Występują tu natomiast drobne zakłady związane z zabudową zagrodową i produkcją roślinną oraz chowem i hodowlą zwierząt gospodarskich, wyrobów tartacznych. W związku z powyższym zakłada się, że do roku 2030 w gminie Rutka-Tartak łączne zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjno-magazynową nie przekroczy 3000 m² powierzchni użytkowej zabudowy. Uwzględniając ustawową tolerancję związaną z niepewnością procesów rozwojowych (na poziomie 10%) do dalszych analiz przyjmuje się maksymalne zapotrzebowanie na nową **zabudowę produkcyjno-magazynową na poziomie 3300 m²** powierzchni użytkowej zabudowy.

Po przeprowadzeniu analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy Rutka-Tartak określono zapotrzebowanie na nową zabudowę z podziałem na funkcje do roku 2040. Uwzględniono również niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz, jednakże nie więcej niż o 30%.

Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę do roku 2040

Wyszczególnienie funkcji	Maksymalne zapotrzebowanie na <u>nową</u> zabudowę do roku 2040		
	wynikająca z analiz powierzchnia użytkowa	ustawowa tolerancja	ostateczna powierzchnia użytkowa
Zabudowa mieszkaniowa	15 239 m ²	30%	19 810 m ²
Zabudowa usługowa	6 100 m ²	20%	7 300 m ²
Zabudowa produkcyjno-magazynowa	3 000 m ²	10%	3 300 m ²
OGÓŁEM	24 339 m ²	-	<u>30 410 m²</u>

Chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej - rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy.

Do przedmiotowej analizy przyjęto założenie, że możliwość lokalizacji nowej zabudowy istnieje na działkach obecnie niezabudowanych. Uwzględniono przepisy odrębne uniemożliwiające realizację nowej zabudowy w danym miejscu.

Założono, że na jednej działce budowlanej może być zrealizowany jeden budynek mieszkalny o powierzchni użytkowej zabudowy 120 m², obiekt usługowy 200 m², produkcyjno-magazynowy o powierzchni 200 m². Nie zakłada się lokalizacji nowych obiektów mieszkalnych wielorodzinnych.

Na sieć osadniczą gminy składa się w sumie 28 wsi, w części z nich wyodrębniono zwarte zabudowy wsi. Na potrzeby niniejszej analizy przyjęto, że obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej posiada następujące cechy:

- wysoka koncentracja zabudowy;
- rozbudowany układ komunikacyjny;
- niezbędna infrastruktura techniczna i społeczna.

W związku z tak przyjętą definicją obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej przeanalizowano jednostki osadnicze zlokalizowane na terenie gminy.

Analizując warunek wysokiej koncentracji zabudowy wzięto pod uwagę gęstość zabudowy mieszkaniowej, usługowej, produkcyjnej w poszczególnych miejscowościach. Badając układ komunikacyjny wzięto pod uwagę gęstość, układ oraz nawierzchnię istniejących dróg ogólnodostępnych.

Analiza niezbędnej infrastruktury technicznej:

- 1) gmina Rutka-Tartak w większości zwodociągowana;
- 2) zbyt mała skala ogólnego systemu kanalizacji sanitarnej - potrzeby w zakresie odprowadzania i unieszkodliwiania ścieków bytowych realizowane są we własnym zakresie: przydomowe oczyszczalnie ścieków oraz zbiorniki bezodpływowe;
- 3) sieć elektroenergetyczna zapewnia dostawę energii elektrycznej do wszystkich odbiorców.

Analiza niezbędnej infrastruktury społecznej wykazała, że centrum życia społecznego gminy pełni miejscowość Rutka-Tartak, gdzie znajduje się Urząd Gminy, Kościół, Ośrodek Zdrowia oraz Lecznica Weterynaryjna, Szkoła Podstawowa im. Henryka Sienkiewicza w Rutce-Tartak wraz z oddziałem przedszkolnym, Gminny Ośrodek Kultury w Rutce-Tartak. Ponadto występują tu nieliczne obiekty usługowe w szczególności z zakresu handlu (sklepy spożywczo-przemysłowe), stacja paliw, stacja obsługi samochodów oraz liczne obiekty z pokojami gościnnymi (agroturystyczne), pole namiotowe, stadion.

Reasumując, do dalszej analizy przyjęto miejscowość Rutka-Tartak jako obszar o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. W oparciu o istniejące uwarunkowania przestrzenne do lokalizacji nowej zabudowy, kierunki i trendy zagospodarowania przestrzennego gminy ustalono szacowane powierzchnie użytkowe zabudowy z podziałem budynków na: mieszkalne, usługowe, produkcyjno-magazynowe. Poniższa tabela przedstawia szacunkowe wartości powierzchni użytkowych zabudowy poszczególnych rodzajów zabudowy.

Wyszczególnienie	Rutka-Tartak
Powierzchnia przyjętego obszaru o zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	300 ha
Potencjalne tereny zabudowy brutto, w tym:	30 ha
- dla zabudowy mieszkaniowej (przy założeniu udziału na poziomie 70%)	21 ha
- dla zabudowy usługowej (przy założeniu udziału na poziomie 20%)	6 ha
- dla zabudowy produkcyjno-magazynowej (przy założeniu udziału na poziomie 10%)	3 ha

Przy uwzględnieniu 15% powierzchni niezbędnej do wytworzenia nowej komunikacji wewnętrznej, powierzchnia netto dla poszczególnych terenów wynosi:

- 1) dla zabudowy mieszkaniowej - 18 ha;
- 2) dla zabudowy usługowej – 5 ha;
- 3) dla zabudowy produkcyjno-magazynowej – 3 ha.

Przy założeniu średniej powierzchni działki pod zabudowę mieszkaniową 1500 m² oraz zabudowę usługową i produkcyjno-magazynową 3000 m² otrzymujemy następującą liczbę działek budowlanych:

- a) dla zabudowy mieszkaniowej – 119 działek;
- b) dla zabudowy usługowej – 17 działek;
- c) dla zabudowy produkcyjno-magazynowej – 9 działek.

Zbiorcza tabela chłonności obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej wyrażonej w powierzchni użytkowej zabudowy.

Wyszczególnienie	Powierzchnia użytkowej zabudowy
Zabudowa mieszkaniowa *	14 280 m ²
Zabudowa usługowa **	3 400 m ²
Zabudowa produkcyjno-magazynowa ***	2 550 m ²
Razem	20 230 m²

* - przy założeniu średniej powierzchni użytkowej mieszkania 120 m²,

** - przy założeniu średniej powierzchni użytkowej usług 200 m²,

*** - przy założeniu średniej powierzchni użytkowej produkcyjno-magazynowej 300 m²,

**Chłonność, położonych na terenie gminy,
obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę**

Wyszczególnienie	Powierzchnia terenu	Liczba wydzielonych działek budowlanych	Powierzchnia użytkowej zabudowy
Zabudowa mieszkaniowa *	4,5 ha	27	3 240 m ²
Zabudowa usługowa	-	-	-
Zabudowa produkcyjno-magazynowa **	1,4 ha	1	300 m ²
Razem	5,7 ha	28	3 540 m ²

* - przy założeniu średniej powierzchni użytkowej mieszkania 120 m²,

** - przy założeniu średniej powierzchni użytkowej produkcyjno-magazynowej 300 m²

Porównanie maksymalnego w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę oraz sumy powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy – wyrażone w powierzchni użytkowej zabudowy.

Wyszczególnienie terenów	Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę	Suma powierzchni zabudowy
Zabudowa mieszkaniowa	19 810 m ²	17 520 m ²
Zabudowa usługowa	7 300 m ²	3 400 m ²
Zabudowa produkcyjno-magazynowa	3 300 m ²	2 850 m ²
Razem	<u>30 410 m²</u>	<u>23 770 m²</u>

Z powyższego zestawienia wynika, że potrzeba rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową, usługową oraz produkcyjno-magazynową na terenie gminy Rutka-Tartak. Poniższe wartości powierzchni użytkowej zabudowy uwzględnia się w ogólnym bilansie terenów.

zabudowa mieszkaniowa	maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza chłonność terenów analizowanych o 13 183 m ² powierzchni użytkowej zabudowy
zabudowa usługowa	maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza chłonność terenów analizowanych o 3 900 m ² powierzchni użytkowej zabudowy
zabudowa produkcyjno-magazynowa	maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę przekracza chłonność terenów analizowanych o 750 m ² powierzchni użytkowej zabudowy

Podsumowując całą powyższą procedurę, należy zaznaczyć, że sporządzony bilans terenu opiera się na analizach obecnych warunków demograficznych, społecznych i ekonomicznych gminy Rutka-Tartak, które nie uwzględniają niespodziewanych dziś sytuacji np. wzmożonej emigracji w związku z pogłębiającym się zubożeniem mieszkańców, czy wzrost migracji na skutek budowy obiektu stanowiącego miejsce pracy dla dużej liczby ludności.

Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy, w tym związane z lokalizacją nowej zabudowy.

Realizacja zadań publicznych, mających zaspokoić zbiorowe potrzeby wspólnoty ludności, należy do zadań własnych gminy, w tym np.:

- 1) zaopatrzenie w infrastrukturę techniczną: energię elektryczną i ciepłą, kanalizacyjną, wodociągową oraz z usuwanie oraz oczyszczanie ścieków bytowych, komunalnych;
- 2) oświata, komunalne budownictwo mieszkaniowe, pomoc socjalna i opiekuńcza;
- 3) utrzymanie gminnego układu komunikacyjnego wraz z utrzymaniem porządku publicznego;
- 4) utrzymanie gminnych obiektów oraz urządzeń użyteczności publicznej.

System finansowania zadań publicznych oparty jest na funduszach publicznych:

- 1) dochodach własnych - np. wpływy z podatku: od nieruchomości, rolnego, leśnego, od środków transportu, spadków i darowizn, od czynności cywilnoprawnych, wpływy z opłat: skarbowej, targowej, eksploatacyjnej i z innych opłat stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- 2) dotacjach celowych i subwencjach z budżetu państwa;
- 3) środkach pochodzących z budżetu Unii Europejskiej albo z innych źródeł krajowych i zagranicznych.

Na podstawie przeanalizowanych danych finansowych gminy Rutka-Tartak ustalono, że realizacja zadań inwestycyjnych w roku 2021 stanowiła niespełna 12% ogólnej sumy wydatków w danych okresie roliczeniowym. Jednakże wydatki te nie były związane z budową i rozbudową infrastruktury technicznej, w tym pożądaną gminnej sieci kanalizacyjnej uzupełniającej częściowe uporządkowanie ogólnego systemu odprowadzania ścieków. W związku z powyższym do dalszych analiz przyjęto wysokość wydatków inwestycyjnych na poziomie 15% ogólnych wydatków gminy, z uwzględnieniem systematycznego wzrostu nakładów na budowę i rozbudowę infrastruktury technicznej, w tym zbiorowego systemu odprowadzania ścieków komunalnych.

Zakładane wydatki inwestycyjne pokrywane będą ze środków własnych gminy oraz z otrzymanych dotacji celowych. Oczywiście z biegiem lat zadania inwestycyjne gminy będą

ulegały zmianie, zarówno ze względu na potrzeby mieszkańców, jak również zachodzące zmiany techniczne i technologiczne. Biorąc jednak pod uwagę dotychczasową politykę finansową gminy Rutka-Tartak, założony procent wydatków inwestycyjnych jest realny i bezpieczny w realizacji. Zachodzące w następnych latach zmiany ekonomiczne, społeczne, techniczne i technologiczne będą uwzględniane w opracowywanych Wieloletnich Prognozach Finansowych.

II.10. Stan prawny gruntów

Na podstawie danych pochodzących ze Starostwa Powiatowego w Suwałkach aktualnych na dzień 1 stycznia 2021 r. opracowano zestawienie tabelaryczne stanu władania gruntów w gminie Rutka-Tartak:

Władanie gruntów	Powierzchnie [ha]	Stosunek procentowy*
Skarb Państwa, w tym:	2257	21,82%
<i>w zarządzie Lasów Państwowych</i>	1984	19,18%
<i>pokryte wodami powierzchniowymi</i>	246	2,38%
Gminy i związki międzygminne	206	1,98%
Grunty osób fizycznych	7623	73,68%
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	28	0,27%
Wspólnoty gruntowe	41	0,40%
Grunty powiatów	46	0,44%
Grunty województw	41	0,40%
Inna własność	99	0,96%
powierzchnia wyrównawcza w stosunku do powierzchni geodezyjnej	5	0,05%
Razem	10346	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Suwałkach

* Stosunek procentowy rozumiany jako stosunek powierzchni poszczególnych gruntów do powierzchni całkowitej gminy (10 346 ha)

Z analizy struktury własnościowej gruntów położonych na terenie gminy Rutka-Tartak wynika, że podstawową formą własności w gminie jest gospodarka indywidualna, we władaniu której znajduje się niespełna 74% powierzchni gruntów. Dość znaczną powierzchnię gruntów stanowi tereny Skarbu Państwa (około 22%), z czego prawie wszystkie grunty są w zarządzie Lasów Państwowych. Pozostałe formy własności stanowią nieznaczny ułamek ogólnej struktury władania.

Stan prawny gruntów gminy Rutka-

Źródło: Opracowanie własne

II.11. Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. O ochronie przyrody (Dz.U.2022.916 t.j.) obowiązkiem organów administracji publicznej, osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych jest dbałość o przyrodę będącą dziedzictwem i bogactwem narodowym.

Cele ochrony przyrody są realizowane przez:

- 1) uwzględnianie wymagań ochrony przyrody w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1973, z późn. zm.), programach ochrony środowiska przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego, strategiach rozwoju województw, planach zagospodarowania przestrzennego województw, strategiach rozwoju gmin, strategiach rozwoju ponadlokalnego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej oraz w działalności gospodarczej i inwestycyjnej;
- 2) obejmowanie zasobów, tworów i składników przyrody formami ochrony przyrody;
- 3) opracowywanie i realizację ustaleń planów ochrony dla obszarów podlegających ochronie prawnej, programów ochrony gatunków, siedlisk i szlaków migracji gatunków chronionych;
- 4) realizację programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z planem działań;
- 5) prowadzenie działalności edukacyjnej, informacyjnej i promocyjnej w dziedzinie ochrony przyrody;
- 6) prowadzenie badań naukowych nad problemami związanymi z ochroną przyrody.

Formami ochrony przyrody, zgodnie z Art. 6 w/w ustawy, są:

- 1) parki narodowe;
- 2) rezerwaty przyrody;
- 3) parki krajobrazowe;
- 4) obszary chronionego krajobrazu;
- 5) obszary Natura 2000;
- 6) pomniki przyrody;
- 7) stanowiska dokumentacyjne;
- 8) użytki ekologiczne;
- 9) zespoły przyrodniczo-krajobrazowe;
- 10) ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Parki narodowe

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują parki narodowe.

Rezerwaty przyrody

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują rezerwaty przyrody.

Parki krajobrazowe

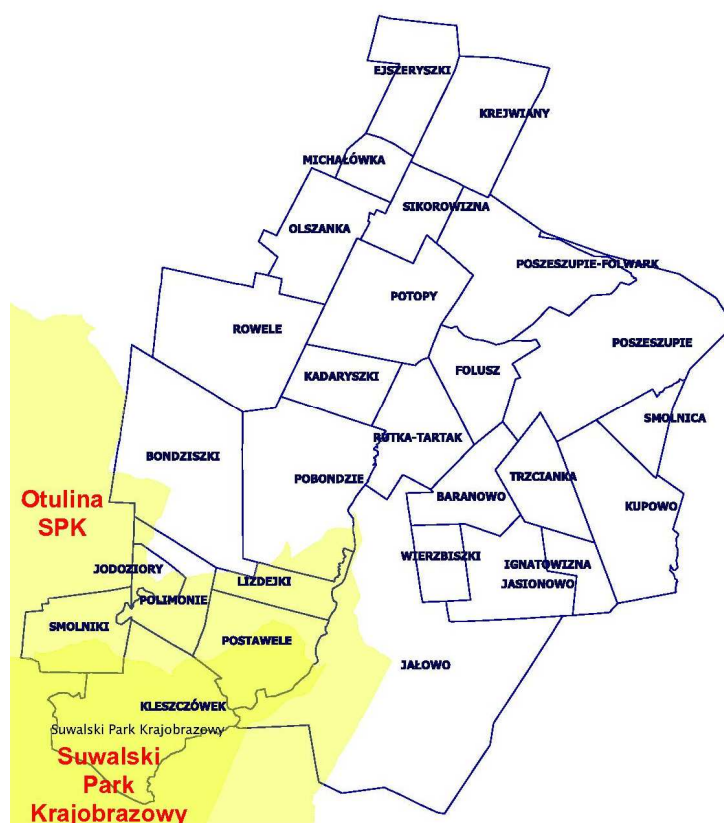
Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Na obszarach graniczących z parkiem krajobrazowym może być wyznaczona otulina. Teren Gminy Rutka-Tartak częściowo położony jest w granicach Suwalskiego Parku Krajobrazowy ustanowionego uchwałą nr XII/92/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. poz. 2120 ze zmianą opublikowaną w 2018 r. poz. 2912) i jego otuliny.

Suwalski Park Krajobrazowy zajmuje obszar 832,13 ha w granicach gminy Rutka-Tartak, natomiast otulina Parku zajmuje obszar 1 214,45 ha.

Do szczególnych celów ochrony Suwalskiego Parku Krajobrazowego należy:

- 1) ze względu na wartości przyrodnicze:
 - a) zachowanie unikatowego, młodoglacjalnego krajobrazu Północnej Suwalszczyzny w postaci licznie występujących moren czołowych i dennych, rynien i dolin rzeczno-jeziornych, głazów narzutowych,
 - b) zachowanie ekosystemów wodnych, w tym Jeziora Hańcza – najgłębszego jeziora w Polsce,
 - c) zachowanie chronionych i rzadkich gatunków zwierząt i roślin związanych z siedliskami charakterystycznymi dla Parku;
- 2) ze względu na wartości historyczne i kulturowe:
 - a) ochrona tożsamości kulturowej obszaru,

- b) ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego,
- c) odtwarzanie i ożywianie lokalnych tradycji;
- 3) ze względu na walory krajobrazowe:
 - a) zachowanie i ochrona zespołów krajobrazu otwartego, stanowiącego walor wizualny współistnienia gospodarki człowieka z naturalnymi elementami środowiska,
 - b) ochrona struktur geomorfologicznych,
 - c) przywracanie obszarom o krajobrazie niekorzystnie przekształconym ich potencjalnych walorów krajobrazowych i przyrodniczych,
 - d) utrzymanie charakterystycznych typów zabudowy.

Źródło: opracowanie własne

Obszar chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych. Teren Gminy Rutka-Tartak częściowo położony jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” ustanowionego uchwałą nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. Poz. 2116, ze zmianami opublikowanymi w 2018 r. poz. 2906 oraz w 2020 r. poz. 2246). Obszar chronionego krajobrazu zajmuje obszar 6785,26 ha w granicach gminy Rutka-Tartak.

Źródło: opracowanie własne

Obszary Natura 2000

Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt, które uważa się za cenne (znaczące dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy) i zagrożone wyginięciem w skali całej Europy.

Sieć obszarów Natura 2000 obejmuje:

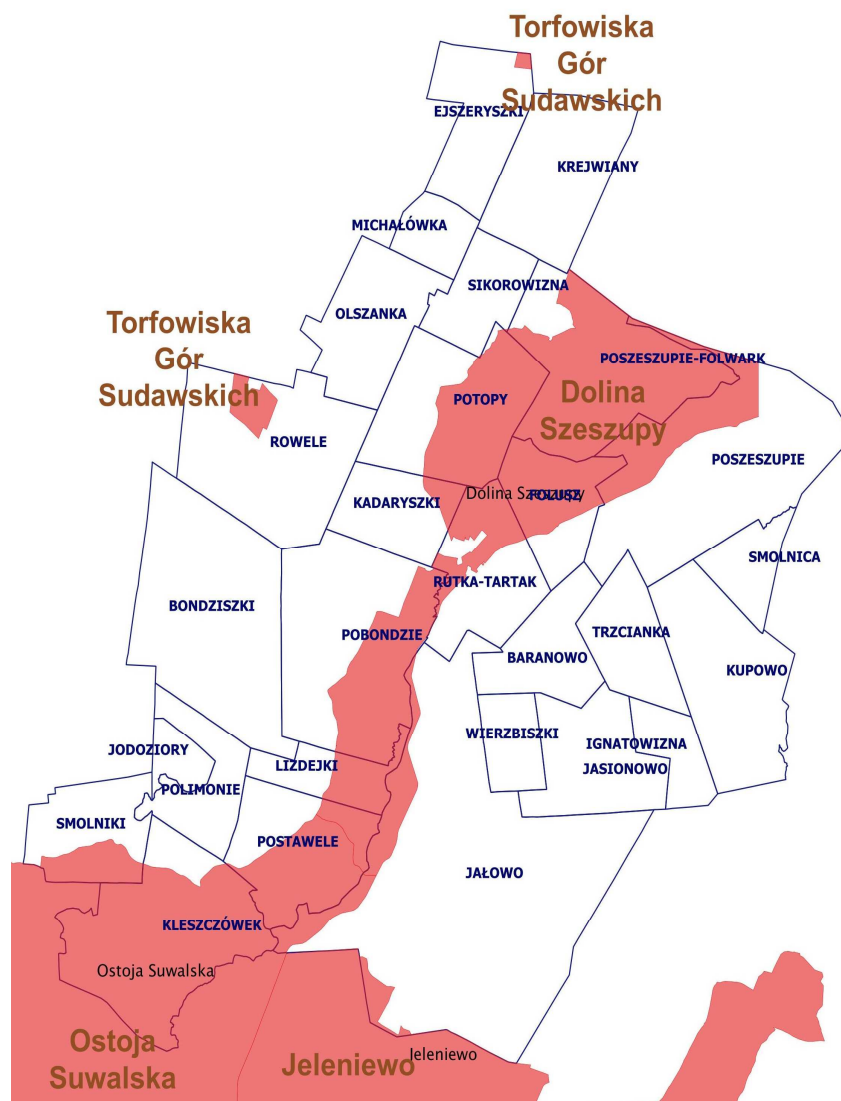
- 1) obszary specjalnej ochrony ptaków;
- 2) specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 3) obszary mające znaczenie dla Wspólnoty.

Na terenie gminy Rutka-Tartak występują Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk:

- 1) „Ostoja Suwalska” – kod obszaru PLH 200003, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Suwalska (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1772 ze zmianą opublikowaną w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 4395);
- 2) „Dolina Szeszupy” – kod obszaru PLH200016, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 października 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Szeszupy PLH200016 (Dz. U. Woj. Podl. Z 2017r. Poz. 3677);
- 3) „Jeleniewo” – kod obszaru PLH 200001, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony

Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Jeleniewo (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1771 ze zmianami opublikowanymi w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r., poz. 1991, Dz. U. Woj. Podl. z 2019 r., poz. 1910);

4) „Torfowiska Gór Sudawskich” PLH200017, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Gór Sudawskich (Dz. U. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 5121).

Źródło: opracowanie własne

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy Rutka-Tartak występują następujące pomniki przyrody:

- 1) głaz narzutowy w rzece Wigra – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.1713;
- 2) drzewo (gatunek: Świerk pospolity - *Picea abies*; pierśnica: 68cm; obwód: 214cm; wysokość: 25m) – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.1787;
- 3) grupa drzew (gatunek: Modrzew europejski - *Larix decidua*) – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.1840;
- 4) drzewo (gatunek: Świerk pospolity - *Picea abies*; pierśnica: 89cm; obwód: 280cm; wysokość: 30m) – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.2003;
- 5) grupa drzew (gatunek: Modrzew europejski - *Larix decidua*) – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.2007;
- 6) głaz narzutowy w m. Poszeszupie – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.2031;
- 7) głaz narzutowy ok. 2 km przed m. Rutka -Tartak, jadąc z Suwałk – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.2050;
- 8) głaz narzutowy (granit czarny) o obwodzie 851 cm, wys, 1,2 m (nr rej. woj. 96) w m. Rowełe – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.2073;
- 9) głaz narzutowy po prawej stronie szosy Suwałki – Smolniki, w odległości około 80 m na północ od tej drogi – PL.ZIPOP.1393.PP.2012062.2075.

Stanowiska dokumentacyjne

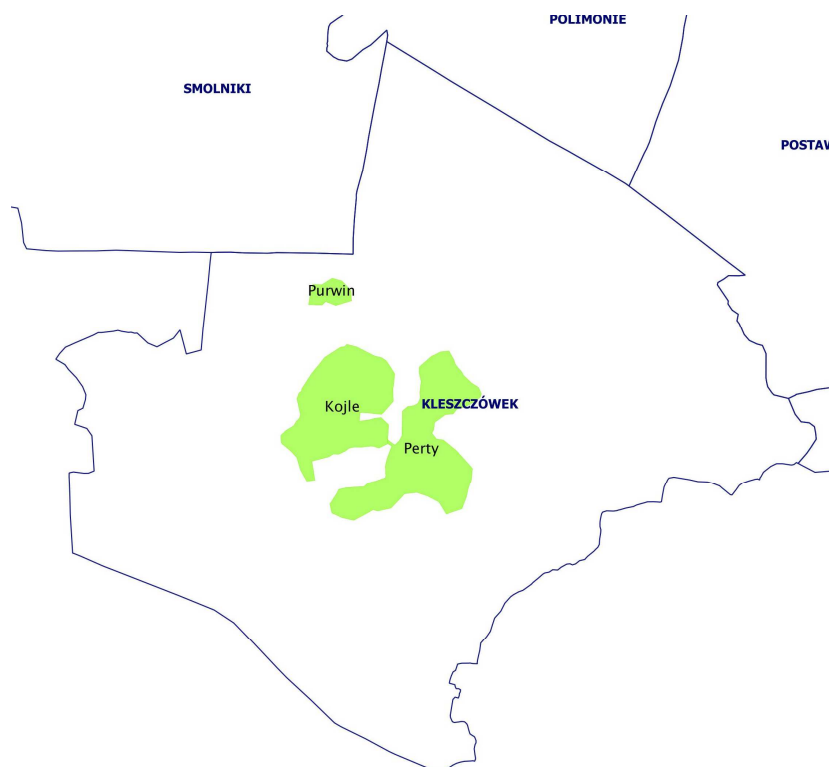
Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują stanowiska dokumentacyjne.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie gminy Rutka-Tartak występują następujące użytki ekologiczne:

- „Purwin” - Rozporządzenie Nr 11/08 Wojewody Podlaskiego z dn. 30.09.2008 w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Purwin" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 06.10.08 Nr 236 poz. 2424);
- „Perty” i „Kojle” - Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Suwalskiego z dn. 21.05.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne ekosystemów wodnych (Dz. Urz. Woj. Suw. z dn. 23.05.1996 Nr 36 poz. 95), Rozporządzenie Nr 20/01 Wojewody Podlaskiego z dn. 16.07.2001 w sprawie uznania oczka wodnego z dn. ekosystemem bagiennym jezior z dn. ekosystemami bagiennymi oraz jezior za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Podlas. z dn. 18.07.2001 Nr 24 poz. 392).

Źródło: opracowanie własne

Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie ustalono ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów.

Zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U.2022.840 t.j.) jedną z form ochrony zabytków wpis do rejestru zabytków. Na terenie gminy Rutka-Tartak występuje sześć zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa podlaskiego.

Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

Folusz

- cmentarz ewangelicki rodzinny, nr rej.: A-834 z 26.08.1991

Rutka-Tartak

- cmentarz par. rzym.-kat., nr rej.: 719 z 30.08.1989

Wierzbiszki

- cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: A-833 z 26.08.1991.

Smolniki

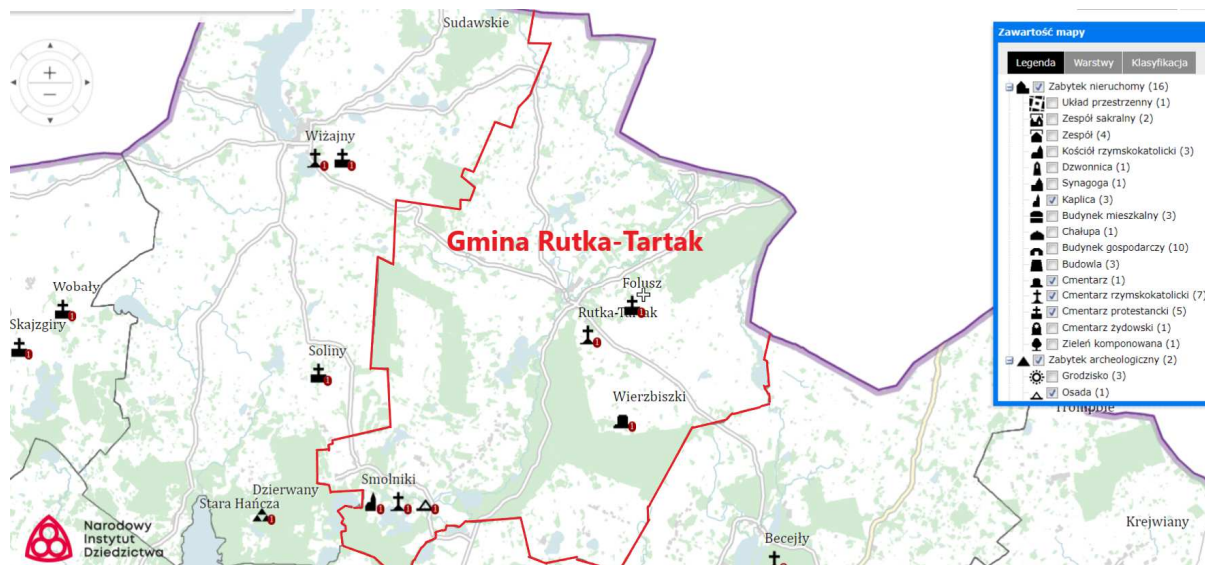
- cmentarz rzym.-kat., nr rej.: 720 z 30.08.1989

- kaplica, drewn., XVIII/XIX, nr rej.: 462 z 22.03.1986

Zabytek archeologiczny wpisany do rejestru zabytków

Smolniki

- st. 1, osada z XI-XIII w. dec. nr 670-1/26-29/71 z dn. 06.09.1971 r., nr rej. 160 (biał.),

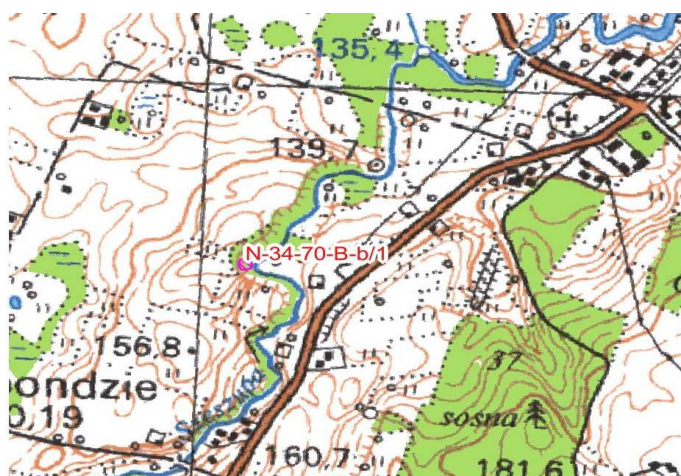
dec. nr WKZ535/4/d/94 z dn. 28.12.1994 r., nr rej. 4.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie <https://mapy.zabytek.gov.pl>

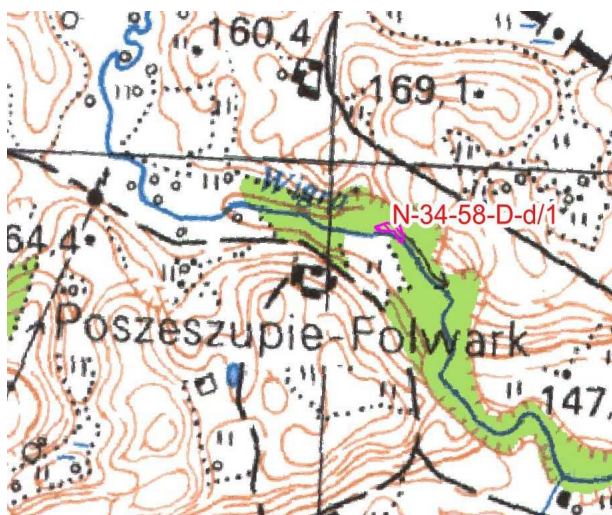
II.12. Występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych

Na terenie gminy Rutka-Tartak występują trzy zewidencjonowane osuwiska położone w miejscowościach:

1) Pobondzie – nr ewidencyjny N-34-70-B-b/1:

2) Poszeszupie-Folwark - nr ewidencyjny N-34-58-D-d/1:

3) Smolniki - nr ewidencyjny N-34-70-B-a/2.

Źródło: opracowania własne na podstawie <http://www.powiat.suwalski.pl/kat/dane-o-osuwiskach-na-terenie-powiatu-strona-techniczna>

II.13. Występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2022.1072 t.j.) przez pojęcie złóż kopalin należy rozumieć naturalne nagromadzenie minerałów, skał oraz innych substancji, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Na podstawie portalu Państwowego Instytutu Geologicznego Midas, ustalono że na terenie gminy Rutka-Tartak występują następujące udokumentowane złoża kopalin:

- 1) *Baranowo* – kruszywo naturalne, Nr NAG: 5952/2018 - dokumentacja geologiczna, powierzchnia złoża 1.438ha, nr złoża KN 19239;
- 2) *Jasionowo IV*, Nr NAG: 4648/2014 – kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 1.963 ha, nr złoża KN 17380;

- 3) *Poszeszupie* - kruszywo naturalne, Nr NAG: 15733 - dokumentacja geologiczna, powierzchnia złoża 1.79ha, nr złoża KN 4012;
- 4) *Poszeszupie-Folwark*, Nr NAG: 1546/91 - kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 3,6979 ha, nr złoża KN 5049;
- 5) *Smolniki*, Nr NAG: 5785/2020 - kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 1,983 ha, nr złoża KN 19982.

Lokalizacja udokumentowanych złóż kopalin została uwidoczniiona na części graficznej Studium.

Wodociągi grupowe w gminie są zasilane z jednego ujęcia wody: znajdującego się na terenie gminy - ujęcia wody w Rutce-Tartak. Jest to ujęcie z czwartorzędowego poziomu wodonośnego z głębokości około 120 m. Ujmowana woda podziemna, cechuje się podwyższoną zawartością żelaza, które jest usuwane w procesie uzdatniania wody. Wody podziemne odznaczają się stosunkowo wysoką jakością.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

II.14. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U.2021.1072 t.j.) przez pojęcie terenu górniczego należy rozumieć przestrzeń objętą przewidywanymi szkodliwymi wpływami robót górniczych zakładu górniczego, który stanowi wyodrębniony technicznie i organizacyjnie zespół środków służących bezpośrednio do wykonywania działalności w zakresie wydobywania kopalin ze złóż, a w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny wraz z pozostającym w związku technologicznym z wydobyciem kopaliny przygotowaniem wydobytej kopaliny do sprzedaży, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów albo podziemnego składowania dwutlenku węgla, w tym wyrobiska górnicze, obiekty budowlane, urządzenia oraz instalacje. Natomiast obszarem górniczym jest przestrzeń, w granicach której przedsiębiorca jest uprawniony do wydobywania kopaliny, podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji, podziemnego składowania odpadów, podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz prowadzenia robót górniczych niezbędnych do wykonywania koncesji.

Na podstawie portalu Państwowego Instytutu Geologicznego Midas, ustalono że na terenie gminy Rutka-Tartak występują następujące tereny górnicze:

- 1) *Jasionowo IV* – decyzja ustanawiająca Starosty Powiatowego - pow. Suwałki z dnia 2015-06-29, sygn..Z1:OŚR.6522.2.2.2015. Nr w rejestrze 10-10/6/543; powierzchnia 23 161m² ; przewidywany termin ważności 2029-12-31;
- 2) *Baranowo* – decyzja ustanawiająca Starosty Powiatowego - pow. Suwałki z dnia 2019-

02-26, sygn.. Z1:OŚR.6522.2.2019. Nr w rejestrze 10-10/7/683; powierzchnia 17 418m²; przewidywany termin ważności 2034-03-31.

Lokalizacja terenów górniczych została uwidoczniiona na części graficznej Studium.

II.15. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopień uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

II.15.1. Infrastruktura komunikacyjna

Drogi wojewódzkie

Przez gminę Rutka-Tartak przebiegają dwie drogi wojewódzkie:

- 1) **nr 655** - Kap-Wydminy-Olecko-Raczki-Suwałki-Rutka Tartak, klasy Z;
- 2) **nr 651** – Gołdap-Żytkiejmy-Szypliszki-Sejny, klasy Z.

Drogi powiatowe

Wykaz dróg powiatowych zlokalizowanych na terenie gminy Rutka-Tartak:

Numer drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka (km)
1127B	Wiżajny - Smolniki - Sidory	4,087
1129B	Wiżajny - Ejszeryszki - Rutka Tartak	6,880
1130B	Rutka Tartak - Poszeszupie - Ejszeryszki	12,070
1131B	Kleszczówek - Postawełe	5,080
1136B	Postawełe - Jałowo - Przejma - Dębniak	5,635
1137B	Ignatowizna - Kupowo - Majdan - Sadowki	4,000

Źródło: <https://zdp.suwalki.pl/>

Łączna długość dróg powiatowych w gminie Rutka-Tartak wynosi 37,752 km, ponadto na terenie gminy zlokalizowane są 4 obiekty mostowe administrowanych przez Zarząd Dróg Powiatowych w Suwałkach, w ciągu publicznych dróg powiatowych:

L. p.	Numer drogi	Miejscowość	Śródlądowe wody powierzchniowe nazwa cieku
1	1137B	Kupowo	Szelmentka
2	1130B	Poszeszupie	Szeszupa
3	1130B	Ejszeryszki	Wigra
4	1131B	Postawełe	Szeszupa

Źródło: <https://zdp.suwalki.pl/>

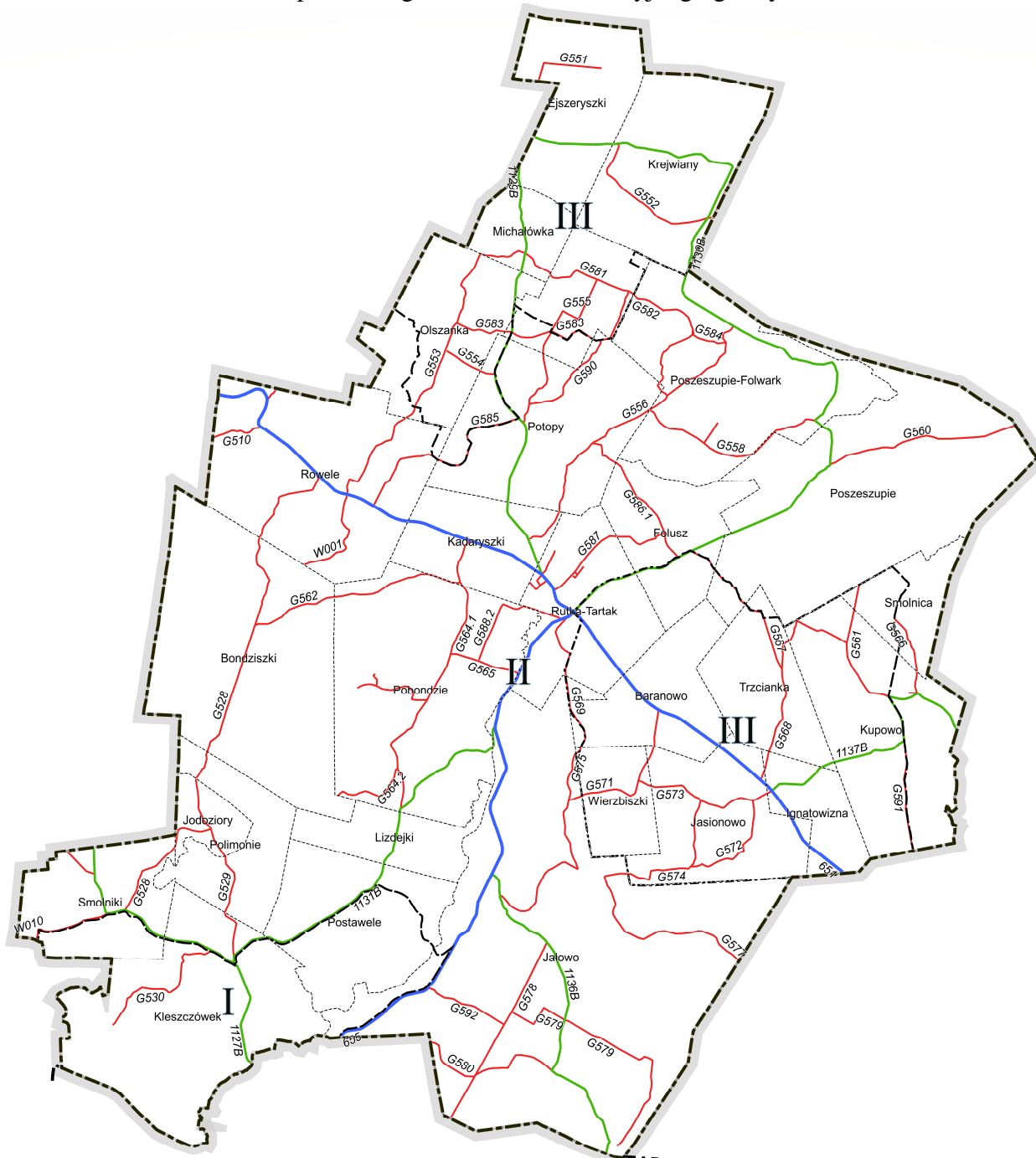
Drogi gminne

Publiczny układ komunikacyjny gminy Rutka-Tartak zagęszczają gminne drogi publiczne. Stan dróg gminnych uznać można za zadowalającym, choć niektóre z dróg wymagają poprawy zarówno warunków technicznych jak i użytkowych. Drogi gminnej są w większości o nawierzchni utwardzonej, występują jednak wciąż drogi u nawierzchni gruntowej i żwirowej. Wykaz dróg gminnych zlokalizowanych na terenie gminy Rutka-Tartak:

Oznaczenie skrótowe do schematu	Oznaczenie drogi	Nazwa drogi
G509	101509 B	Maszutkinie - Rowele
G510	101510 B	Rogożajny Wielkie - Rowele
G525	101525 B	Smolniki – Ługiele
G528	101528 B	Rowele – Bondziszki
G529	101529 B	Kleszczówek – Jodoziory
G530	101530 B	Kleszczówek przez wieś
G551	101551 B	Ejszeryszki przez wieś
G552	101552 B	Krejwiany przez wieś
G553	101553 B	Rowele - Olszanka - Michałówka
G554	101554 B	Olszanka do drogi powiatowej
G555	101555 B	Potopy - Sikorowizna od drogi powiatowej
G556	101556 B	Kadaryszki - Potopy - Poszeszupie-Folwark
G557	101557 B	Poszeszupie-Folwark przez wieś
G558	101558 B	Poszeszupie-Folwark - Poszeszupie
G560	101560 B	Poszeszupie - granica państwa
G561	101561 B	Kupowo
G562	101562 B	Kadaryszki - Pobondzie - Bondziszki
G564.1	101564 B	Kadaryszki - Pobondzie do drogi powiatowej
G564.2	101564 B	Kadaryszki - Pobondzie do drogi powiatowej
G565	101565 B	Pobondzie do drogi wojewódzkiej
G566	101566 B	Smolnica - Poszeszupie
G567	101567 B	Folusz - Poszeszupie - Trzcianka
G568	101568 B	Kupowo - Trzcianka do drogi wojewódzkiej
G569	101569 B	Rutka-Tartak - Wierzbiszki
G571	101571 B	Baranowo - Wierzbiszki
G572	101572 B	Przez wieś Jasionowo
G573	101573 B	Wierzbiszki - Jasionowo
G574	101574 B	Jasionowo - Jałowo
G575	101575 B	Wierzbiszki - Jałowo
G577	101577 B	Jasionowo - Wygorzel

G578	101578 B	Jałowo przez wieś
G579	101579 B	Jałowo przez wieś (Ignatówka)
G580	101580 B	Jałowo przez wieś (Sidory)
G581	101581 B	Michałówka - Sikorowizna
G582	101582 B	Sikorowizna - Poszeszupie-Folwark
G583	101583 B	Sikorowizna - Olszanka
G584	101584 B	Przez wieś Poszeszupie-Folwark
G585	101585 B	Rowele - Potopy
G586.1	101586 B	Folusz - Potopy
G586.2	101586 B	Rowele - Potopy
G587	101587 B	Rutka-Tartak - Folusz
G588.1	101588 B	Pobondzie - Rutka-Tartak
G588.2	101588 B	Pobondzie - Rutka-Tartak
G589.1	101589 B	Przez wieś Pobondzie
G589.2	101589 B	Przez wieś Pobondzie
G590	101590 B	Potopy - Sikorowizna
G591	101591 B	Kupowo - Białobłota
G592	101592 B	Jałowo do drogi wojewódzkiej
W001	Przez wieś Rowele	Przez wieś Rowele
W002	Ul. Północna	Ul. Północna
W003.1	Ul. Młynarska	Ul. Młynarska
W003.2	Ul. Młynarska odnoga	Ul. Młynarska odnoga
W004	Ul. Topolowa	Ul. Topolowa
W005	Ul. Akacyjowa	Ul. Akacyjowa
W006	Ul. Słowicza	Ul. Słowicza
W007	Ul. Ogrodowa	Ul. Ogrodowa
W008	Ul. Gajowa	Ul. Gajowa
W009	Przez wieś Pobondzie	Przez wieś Pobondzie
W0010	Smolniki - Dzierwany	Smolniki - Dzierwany

Schemat publicznego układu komunikacyjnego gminy Rutka-Tartak

Źródło: opracowanie własne

Komunikacja kolejowa

Przez teren gminy Rutka-Tartak nie przebiega żadna linia kolejowa.

Szlaki rowerowe

Przez teren gminy Rutka-Tartak prowadzą fragmenty kilku oznakowanych szlaków rowerowych:

- 1) najważniejszym z nich jest Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny (według starego systemu: szlak o numerze R-65, tj. szlak transgraniczny); szlak o znaczeniu regionalnym

prowadzący przez teren powiatu suwalskiego, sejneńskiego i augustowskiego. Na terenie Gminy przebiega przez następujące miejscowości: (od strony gm. Szypliszki z m. Kupowo) Folusz, Rutka Tartak, Kadaryszki, Potopy, Olszanka, Michałówka, Ejszeryszki i dalej na teren gm. Wiżajny (przez Maszutkinie);

2) szlaki o znaczeniu lokalnym:

- a) żółty szlak rowerowy gm. Wiżajny (16,5 km), który przechodząc na terenie gminy Rutka Tartak przez fragment wsi Rowele (ok. najwyższego wzniesienia Suwalszczyzny i gminnej wieży widokowej) oraz komunikuje ją z obszarem Gór Sudawskich, z popularyzowanym ostatnio parkiem podworskim i grodziskiem pojaćwieskim w m. Sudawskie, skąd wraca do Wiżajn,
- b) zielony szlak rowerowy gm. Wiżajny (32,3 km), który ze Starej Hańczy (zabytkowy park podworski) doprowadza do Smolnik i wraca do Wiżajn,
- c) pomimo, iż przez teren Gminy bezpośrednio nie przebiega linia szlaku rowerowego Green Velo (tj. Trasa rowerowa Polski Wschodniej - jeden z najważniejszych szlaków rowerowych Polski o dł. ponad 2000 km, który przebiega przez pięć województw: warmińsko-mazurskie, podlaskie, lubelskiego, podkarpackie, świętokrzyskie), to jest ona *objęta strefą oddziaływania tego szlaku* (tzw. korytarz Green Velo).

Dodatkowo teren Gminy, jako element regionu Suwalszczyzny, jest włączony w jedno z 12 królestw wydzielonych na całym szlaku Green Velo - należy do Królestwa Rowerowego „Suwalszczyzna i Puszcza Augustowska”.

Przez teren Gminy prowadzi kilka oznakowanych szlaków pieszych - głównie dalekobieżnych:

- a) czerwony (od m. Jastrzębna do m. Rakówek, biegnący wzdłuż granic Rzeczypospolitej Polskiej, wiążący Kotlinę Biebrzańską z puszczańską Równiną Augustowską, morenami sejneńskimi i dalej przez północną Suwalszczyznę (m.in. Dolinę Rowelską), a następnie przez Puszcę Romincką do Gołdapi, dł. 168,4 km): odcinek związany z Gminą i jej bezpośrednim sąsiedztwem: Becejły, Krzywólka, Wygorzel, Wierzbiszki, Rutka-Tartak, Potopy, Marianka;
- b) żółty: Krzywe AVPN, Kaletnik, Szelment (WOSIR), Sidory, Kleszczówek, Smolniki, Kłajpeda, Żytkiejmy (PKPR);
- c) zielony: Suwałki - Rutka Tartak, przez: cm Jaćwingów (Suwałki/ dawnej Szwajcaria), Jeleniewo, Suwalski PK, Smolniki, Jodoziory, Pobondzie;
- d) zielony „Przez Góry Sudawskie” (dl. 34,5 km): szlak rozpoczyna się na rynku w Wiżajnach, a kończy na przejściu granicznym w Budzisku; prowadzi przez Góry Sudawskie, dalej wzdłuż biegu rzeczki Wigry mijając po drodze dwa dawne folwarki (Sudawskie i Skombobole);
- e) czarny: Wiżajny, Jodoziory, Smolniki, Gulbieniszki.

Innym rodzajem pieszych szlaków turystycznych są ścieżki poznawcze (edukacyjne). Na terenie gminy znajduje się część ścieżki poznawczej Suwalskiego Parku Krajobrazowego „Wokół jeziora Jaczno” (dł. 7 km, oznakowana kolorem żółtym); ścieżka rozpoczyna się i kończy w m. Smolniki, początek przy punkcie widokowym „U Pana Tadeusza”.

Na terenie powiatu suwalskiego planowane jest oznakowanie (znakami drogowymi typu E22 - zgodnie z systemem Polskiej Organizacji Turystycznej) powiatowego szlaku samochodowego pn. „Śladami Jaćwingów”, bazującego na zasobach dziedzictwa kulturowego oraz funkcjonującej w miejscowości Szurpiły „Izbie Pamięci Jaćwieskiej”. Ten szlak kulturowy ma już zaprojektowany następujący przebieg: Jegliniec k. Budziska/gm. Szypliszki, Szypliszki, Becejły/gm. Rutka Tartak, Sudawskie/ gm. Wiżajny, Szurpiły/ gm. Jeleniewo, Jeleniewo, Osinki/ gm. Suwałki, Suwałki, Mieruniszki/ gm. Filipów, Bakalarzewo, Jaśki (Święte Miejsce)/ gm. Raczki. Jego realizacja będzie uzależniona od pozyskania zewnętrznych funduszy finansowych.

Szlak kajakowy

Flagowym produktem turystycznym związanym z terenem Gminy powinien być szlak kajakowy Szeszupą. Aktualnie najpopularniejszym odcinkiem do spływów jednodniowych Szeszupą jest odcinek: Udziejek / gm. Jeleniewo - Rutka Tartak. Wodowanie kajaków odbywa się w Udziejku, przy dawnym młynie. Zakończenie spływu jest na polu namiotowym w Rutce Tartak. Rzeka przepływa przez sześć jezior: Gulbin, Okrągłe, Krejwelek, Przechodnie, Postawelek, Pobondzie. Ten odcinek określany jest jako malowniczy krajobrazowo, ale dziki i wymagający (przenoszenie kajaków, płycizny, powalone pnie, itp.). Wg lokalnych touroperatorów etap ten czasowo zajmuje 4-5 godzin. Jedynie krótki początkowy odcinek znajduje się na terenie sąsiedniej gminy Jeleniewo, pozostałe są odcinkami granicznymi bądź gminy Rutka Tartak. Co więcej Szeszupą, jako szlak kajakowy, jest transgranicznym produktem turystycznym pogranicza: polsko-litewsko-rosyjskiego (obwód kaliningradzki). Litewski odcinek na tej rzeki obsługuje wielu lokalnych touroperatorów.

W sąsiedztwie Gminy Rutka-Tartak znajduje się trójstyk granic „Wisztyniec” w m. Boicie, gm. Wiżajny. Miejsce to jest zaopatrzone m.in. w powiatowy parking samochodowy i autokarowy, budynek sezonowej toalety, jest też tu MOR (miejsce obsługi rowerzystów szlaku Green Velo) i MPR (miejsce przyjazne rowerzystom). Dojazd samochodami i autokarami do tej atrakcji odbywa się w dużej mierze poprzez drogi wojewódzkie: 651 i 655, tj. przez Gminę.

Duży potencjał rozwojowy w sektorze turystycznym mają przede wszystkim obszary Suwalskiego Parku Krajobrazowego - obszar główny (szczególnie m. Smolniki - rozwój jak głównego punktu obsługi ruchu turystycznego Suwalskiego PK oraz funkcje uzdrowiskowe, prozdrowotne) i otulina, ale też obszary Gminy położone w bezpośrednim sąsiedztwie Suwalskiego PK (np. przy jez. Jałowo - bliskie sąsiedztwo dobrze zagospodarowanych turystycznie terenów Suwalskiego PK, urozmaicony polodowcowy krajobraz oraz zwarty kompleksów leśnych Nadleśnictwa Suwałki).

II.15.2. Infrastruktura techniczna

Wodociągi grupowe w gminie są zasilane z jednego ujęcia wody: znajdującego się na terenie gminy - ujęcia wody w Rutce-Tartak. Jest to ujęcie z czwartorzędowego poziomu wodonośnego z głębokości około 120 m. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie gminy wynosi 81,1 km, przy czym aż 93,6 % budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci wodociągowej.

Zachowanie cennych w skali kraju istniejących na terenie gminy Rutka-Tartak szczególnie wartościowych zasobów naturalnych - między innymi: Jezior Potopiańskich, Jeziora Pobondzie i Jeziora Kupowo oraz poprawa czystości rzeki Szeszupy - wymaga sprawnego gospodarowania wodą na terenie całej gminy. Podstawowym elementem tego gospodarowania jest budowa niezawodnych systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, które będą warunkować dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego gminy. Szczególnie należy zwrócić uwagę na budowę systemów kanalizacyjnych, w tych miejscowościach gdzie już zbudowano wodociągi oraz występują korzystne warunki terenowe oraz geotechniczne.

W gminie Rutka-Tartak długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi zaledwie 10,8 km, do której podłączonych jest niespełna 20 % budynków mieszkalnych. Istniejąca od 2000 r. oczyszczalnia ścieków w Rutce-Tartak, w 2018 roku przeszła gruntowną modernizację. W kanalizację sanitarną jest wyposażona miejscowość gminna Rutka-Tartak oraz część wsi Pobondzie. Budowa sieci wodociągowych, powoduje zwiększenie ilości ścieków w gospodarstwach domowych, co dodatkowo wymusza budowę sieci kanalizacji.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne czynne wysypisko śmieci, zorganizowany gminny systemu zbierania odpadów polega na selektywnej zbiórce odpadów z wywozem nieczystości przez wyspecjalizowaną jednostkę.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć ciepłownicza, do której można by podłączyć zabudowania mieszkalne, usługowe. Mieszkańcy gminy zaspokajają swoje potrzeby z własnych źródeł ogrzewania – indywidualne źródła ciepła, emitujące znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery.

Pożądana jest stopniowa wymiana instalacji grzewczych z tradycyjnych na bardziej ekologiczne, w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i obniżki kosztów eksploatacji źródeł ciepła.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć gazowa. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu butlowego propan – butan. Ewentualna gazyfikacji obszaru gminy będzie możliwa jeżeli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej.

Energia elektryczna do Gminy Rutka-Tartak jest doprowadzana liniami napowietrznymi średnich napięć (SN) 20 kV. Są to linie doprowadzone z rozdzielni sieciowych usytuowanych na terenie: Szypliszk i Wiżajn.

Sieci te doprowadzone są do stacji transformatorowych (SN/nn) 20 kV / 0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu

sieci, warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania. Warunki bezpieczeństwa w dostawie energii elektrycznej, w porównaniu z siecią kablową są gorsze.

II.16. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, przyjętego Uchwałą NR XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, zmienionej uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 2777, poz. 3270) dla gminy Rutka-Tartak ustalono następujące elementy ponadlokalne zagospodarowania w zakresie:

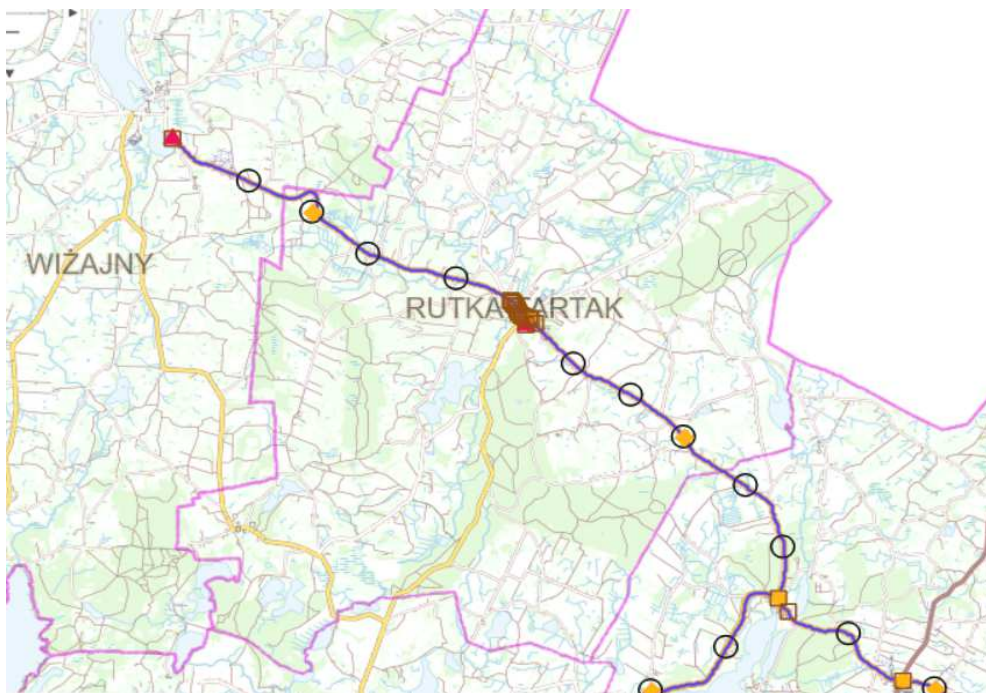
1) infrastruktury transportowej:

- drogi wojewódzkiej nr 651 oraz nr 655,
- głównego szlaku rowerowego „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny” R65:

Źródło: <https://portale.wrotapodlasia.pl/pzp>

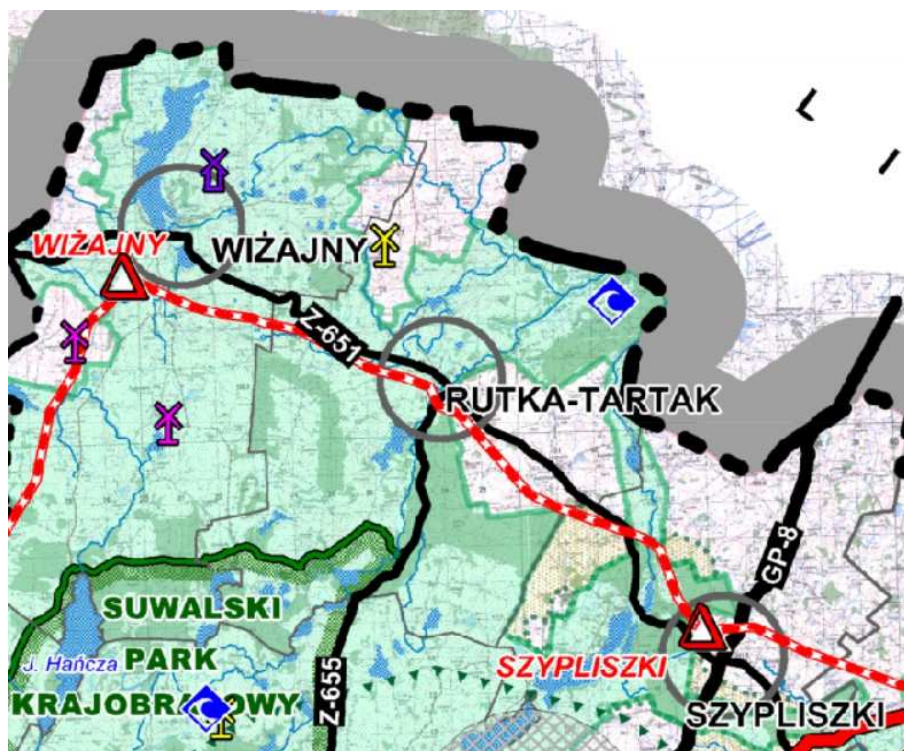
2) infrastruktury telekomunikacji i teleinformatyki - sieci i węzły światłowodowej Sieci

Szerokopasmowej Polski Wschodniej:

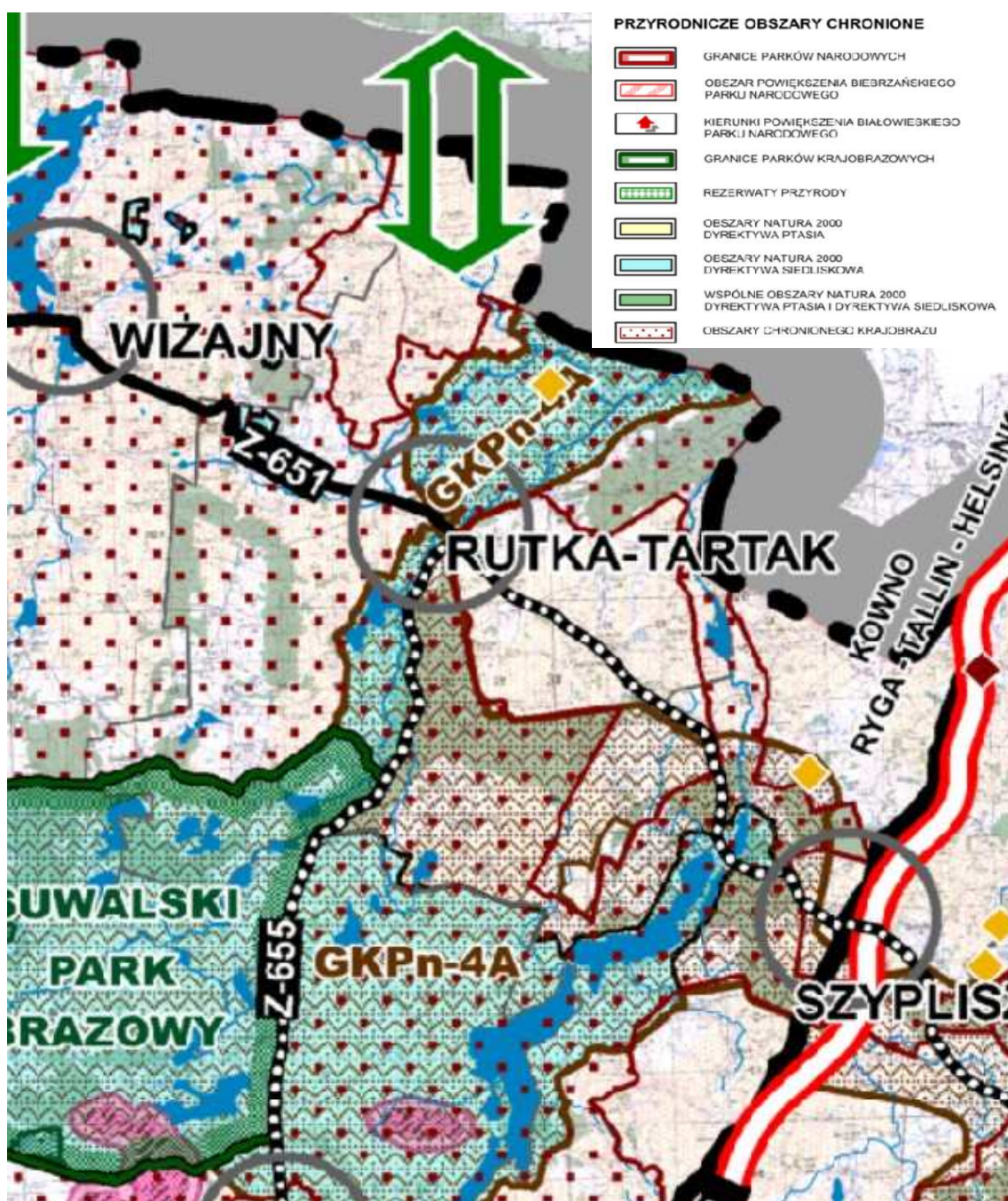
Źródło: <http://gispodlasia.wrotapodlasia.pl>

3) infrastruktury elektroenergetycznej - projektowana linia WN 110kV relacji Filipów-Wizajny-Szypliszki-Sejny wraz z pasem technologicznym i projektowany węzeł dystrybucyjny:

Źródło: <https://portale.wrotapodlasia.pl/pzp>

- 4) infrastruktury komunalnej – modernizacji i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Rutce-Tartak i kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni - jako inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- 5) sieci przyrodniczej:
 - Suwalskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny,
 - Obszaru Chronionego Krajobrazu: „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” ;
 - Obszaru Natura 2000: SOO „Ostoja Suwalska” PLH 200003 i SOO „Dolina Szeszupy” PLH 200010;
 - głównego korytarza ekologicznego – migracyjnego GKPn-4a Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka.

Źródło: <https://portale.wrotapodlasia.pl/pzp>

II.17. Wymagania dotyczące ochrony przeciwpowodziowej

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią i obszary obejmujące tereny narażone na zalanie.

Źródło: opracowanie własne na podkładzie <https://wody.isok.gov.pl>

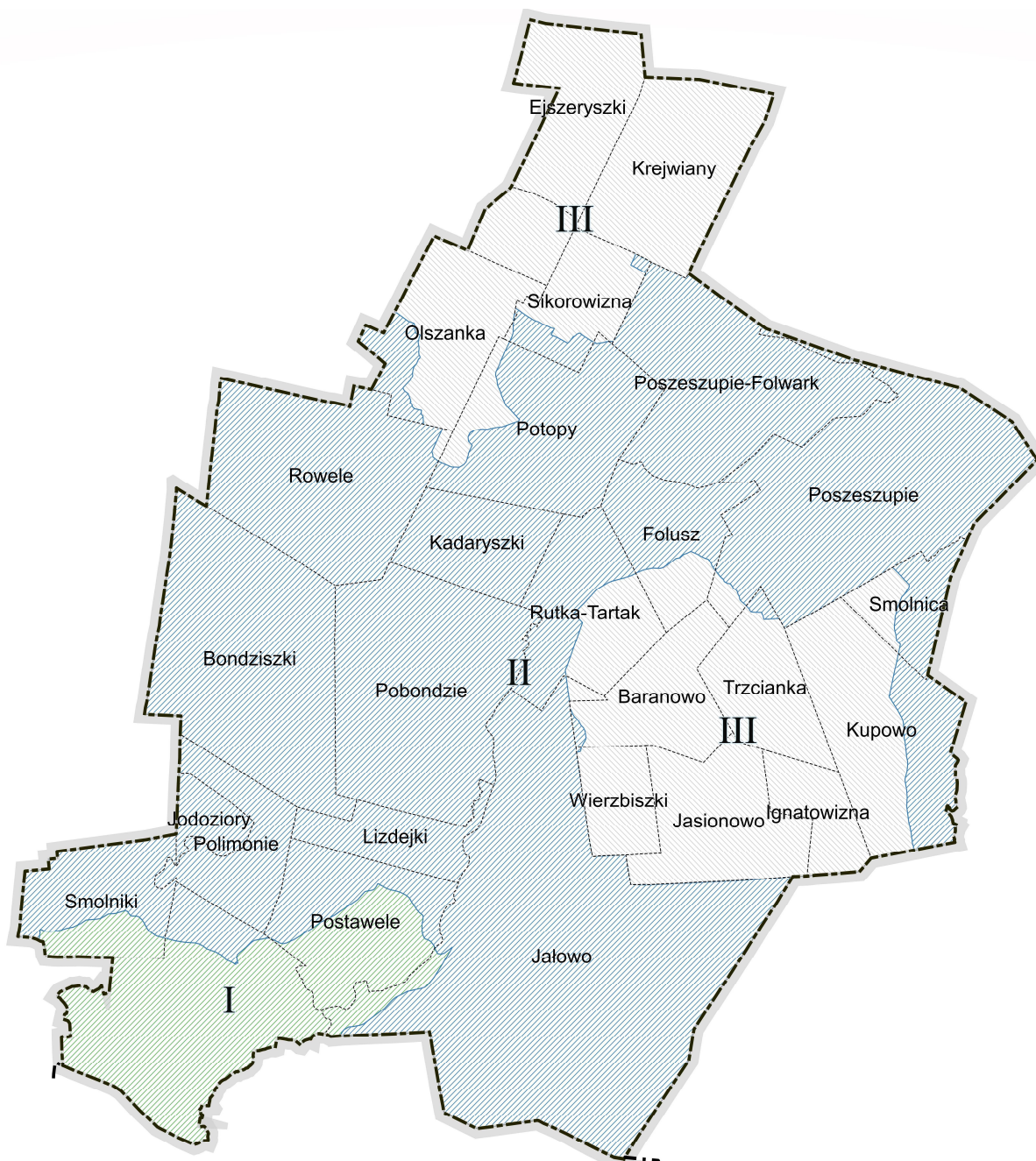
CZĘŚĆ III. KIERUNKI

III.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego

Kształtowanie polityki przestrzennej gminy oparte być musi o zasady zrównoważonego rozwoju w dziedzinach: ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych, optymalnego gospodarowania przestrzenią, wzrostu standardów cywilizacyjnych i dobrobytu mieszkańców oraz rozwoju gospodarki.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego przedstawione w niniejszym Studium są wynikiem analizy zarówno uwarunkowań zewnętrznych, jak również wewnętrznych rozwoju gminy Rutka-Tartak. Przyjęte kierunki stanowią podstawę do ustalenia polityki przestrzennej gminy realizowaną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w celu osiągnięcia zamierzonych celów rozwoju.

W oparciu o kryterium przyrodnicze, z uwzględnieniem uwarunkowań funkcjonalnych, obszar Gminy Rutka-Tartak został podzielony na trzy strefy polityki przestrzennej: I, II i III - uwidocznione na części graficznej Studium oraz na poniższym schemacie.

Źródło: opracowanie własne

Strefa I – w granicach Suwalskiego Parku Krajobrazowego (o najwyższym reżimie ochronnym z zakresu ochrony przyrody).

STREFA REKREACJA / MIESZKALNICTWO / ROLNICTWO

Strefa obejmująca głównie obręb geodezyjny Kleszczówek, oraz częściowo Smolniki, Postawełe i Jałowo, zlokalizowane w południowo-zachodniej części gminy.

Cechą charakterystyczną warunkującą główne kierunki zagospodarowania przestrzennego tej strefy są wybitne walory krajobrazowe obszaru, objęte formą ochrony w postaci

Suwalskiego Parku Krajobrazowego. Wszelkie działania inwestycyjne nie mogą naruszać przepisów uchwały nr XII/92/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. Poz. 2120).

Istniejące walory środowiskowe w postaci licznych jezior oraz kompleksów leśnych umożliwiają zagospodarowanie turystyczne terenów oraz utrzymanie i rozwój zabudowy mieszkalnej w postaci rozproszonej zabudowy zagrodowej oraz jednorodzinnej w granicach zwartej zabudowy wsi. W strefie dopuszcza się również aktywność gospodarczą ukierunkowaną głównie na turystykę, drobny przemysł i rzemiosło jednakże nie ingerująca w główne kierunki zagospodarowania realizowane w strefie I i nie wywołujące negatywnych oddziaływań na tereny sąsiadujące. Ponadto utrzymuje się produkcję roślinną i zwierzęcą prowadzoną w gospodarstwach rolnych.

Dopuszcza się realizację przeznaczenia nie kolidującego z istniejącym zagospodarowaniem oraz użytkowanie zabudowy istniejącej.

Strefa II – w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (o wysokim reżimie ochronnym z zakresu ochrony przyrody).

STREFA

MIESZKALNICTWO / USŁUGI / ROLNICTWO

Strefa obejmująca obręb geodezyjne: Polimonie, Jodoziory, Bondziszki, Lizdejki, Pobondzie, Rowełe, Kadaryszki, Poszeszupie Folwark oraz Poszeszupie, a także częściowo Potopy, Sikorowizna, Olszanka, Smolnica, Kupowo, Rutka-Tartak i Folusz.

Tereny objęte strefą II położone są w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”, obejmujących również obszary Natura 2000: „Ostoja Suwalska”, „Dolina Szeszupy”, „Jeleniewo”, „Torfowiska Gór Sudawskich”.

Wszelkie działania inwestycyjne muszą być podporządkowane przepisom uchwały nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. Poz. 2116, ze zmianami opublikowanymi w 2018 r. poz. 2906 oraz w 2020 r. poz. 2246), a także zarządzeniom Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku w sprawie w/w obszarów Natura 2000.

Cechą charakterystyczną warunkującą główne kierunki zagospodarowania przestrzennego tej strefy jest tradycyjne rolnictwo oraz centrum aktywności usługowej w Rutce-Tartak, które będzie w dalszym ciągu zwiększało swą rolę jako centrum usługowe i reprezentacyjnej przestrzeni publicznej. Podobnie jak w strefie I występują tu liczne wody powierzchniowe w postaci jezior i rzek oraz znaczne powierzchnie leśne sprzyjające okresowej zabudowie letniskowej oraz agroturystycznej w istniejących siedliskach rolniczych. Znaczna rolnicza przestrzeń produkcyjna umożliwia dalszy rozwój produkcji roślinnej i zwierzęcej

prowadzonej w gospodarstwach rolnych.

W granicach zwartej zabudowy wsi rozwijać się będzie zabudowa mieszkalna wraz z towarzyszącymi usługami podstawowymi oraz drobny przemysł i rzemiosło. Dopuszcza się realizację przeznaczenia nie kolidującego z istniejącym zagospodarowaniem oraz użytkowanie zabudowy istniejącej.

Strefa III – pozostały teren gminy – wyłączone z ochrony przyrodniczej.

STREFA

MIESZKALNICTWO / PRODUKCJA ROLNICZA I NIEROLNICZA

Strefa obejmująca obręby geodezyjne: Jasionowo, Wierzbiszki, Baranowo, Ignatowizna a także częściowo Smolnica, Kupowo, Trzcianka, Poszeszupie, Rutka-Tartak i Folsz.

Tereny objęte strefą III położone są poza granicami Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”.

W strefie III zlokalizowana jest część obrębu geodezyjnego Rutka-Tartak, który podobnie jak w strefie II, stanowi centrum aktywności w gminie i w dalszym ciągu będzie zwiększało swą rolę jako centrum usługowe i reprezentacyjnej przestrzeni publicznej.

Cechą charakterystyczną warunkującą główne kierunki zagospodarowania przestrzennego tej strefy jest znaczna przestrzeń produkcyjna umożliwiająca dalszy rozwój rolnictwa, w tym również hodowli zwierząt inwentarskich, upraw ogrodniczych i sadowniczych.

Podobnie jak w pozostałych strefach, w granicach zwartej zabudowy wsi rozwijać się będzie zabudowa mieszkalna wraz z towarzyszącymi usługami podstawowymi oraz drobny przemysł i rzemiosło. Dopuszcza się realizację przeznaczenia nie kolidującego z istniejącym zagospodarowaniem oraz użytkowanie zabudowy istniejącej.

W odniesieniu do powyższego podziału strefowego wyodrębnić można następujące kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego:

obróbu geodezyjnego Rutka-Tartak:

- 1)Rozwój miejscowości gminnej przez wyznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową, pod zabudowę związaną z obsługą turystyki i wypoczynku, a także zabudowę związaną z realizacją celów publicznych;
- 2)Porządkowanie układu i formy przestrzennej wsi przy lokalizacji nowej zabudowy a także ustalanie zasad zabudowy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 3)Modernizacja i rehabilitacja zabudowy, poprawa wizerunku miejscowości;
- 4)Uzupełnienie braków infrastruktury technicznej na terenach zabudowanych i wyprzedzające przygotowanie techniczne terenów przeznaczonych do zabudowy;
- 5)Rezerwacja terenu pod budowę ścieżek rowerowych wzdłuż głównej ulicy w Rutce-Tartak;

- 6) Pobudzenie inwestycji stref przemysłowych i inwestycji „w szczerym polu” na obszarze Euroregionu Niemen w miejscowości gminnej;
- 7) Rozbudowa istniejących obiektów i urządzeń z zakresu oświaty i sportu;

pozostałych terenów gminy:

- 1) Wyznaczanie obszarów rozwojowych, jako kompleksów terenów predysponowanych do zabudowy oraz terenów chronionych;
- 2) Ochrona wód powierzchniowych przez odpowiednie zagospodarowanie brzegów jezior, w szczególności o stromych stokach podlegających erozji;
- 3) Podniesienie jakości eksploatacji obiektów środowiska kulturowego i obszarów chronionych w celu stworzenia podstaw do rozwoju agroturystyki, turystyki i wypoczynku oraz budowa usług turystycznych i edukacyjnych „Wakacyjna Wioska Bałtów”;
- 4) Kontynuowanie procesu budowy wodociągów i kanalizacji;
- 5) Poprawa wyposażenia sołectw w urządzenia elektroenergetyki i telekomunikacji;
- 6) Stworzenie podstaw do podniesienia lesistości w gminie;
- 7) Wyznaczenie terenów dla rozwoju działalności inwestorów;
- 8) Ograniczenie zabudowy na obszarach chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- 9) Systematyczna modernizacja sieci dróg w gminie;
- 10) Rezerwacja terenu pod budowę ścieżek rowerowych w miejscowościach o dużym natężeniu ruchu drogowego;
- 11) Eksploatacja złóż kruszywa naturalnego;
- 12) W zakresie odnawialnych źródeł energii o mocy większej niż 500W na terenie gminy Rutka-Tartak przewiduje się jedynie lokalizację farm fotowoltaicznych (przekształcających energię słoneczną w energię elektroenergetyczną) zgodnie z lokalizacją oznaczoną na części graficznej Studium, z uwzględnieniem stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Audyt krajobrazowy dla województwa podlaskiego nie został opracowany. W związku z powyższym nie ustala się kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikających z audytu krajobrazowego.

III.2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy

Większość inwestycji budowlanych w gminie to realizacja indywidualnego budownictwa zagrodowego, mieszkaniowego i letniskowo-rekreacyjnego oraz realizacja obiektów związanych z produkcją, przetwórstwem i rzemiosłem. Potrzeby społeczności lokalnej w zaspakajaniu potrzeb mieszkaniowych realizowane są we własnym zakresie. Do kompetencji gminy należy stworzenie warunków dla realizacji wszelkiego rodzaju budownictwa. W tym celu określa się predyspozycje terenów pod zabudowę.

Mogą być nimi następujące tereny:

- a) w obrębie siedlisk zabudowy kolonijnej,
- b) w granicach zwartej zabudowy wsi,
- c) w granicach obszarów zainwestowania na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Granice zwartej zabudowy wsi wyznaczono z uwzględnieniem:

- dotychczasowych ustaleń planistycznych gminy,
- zasad ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego,
- uwarunkowań ograniczających bądź wykluczających tereny z możliwości ich zabudowy.

W planie miejscowym, opracowywanym dla obszaru zainwestowania, dokonać należy szczegółowej waloryzacji środowiska, która pozwoli na precyzyjne określenie terenów możliwych do zabudowy, wielkości działek budowlanych, zasad kształtowania zabudowy, a także zasad kształtowania form architektonicznych zabudowy.

Obszary zainwestowania wystąpić mogą zarówno na terenach podlegających ochronie jak i wolnych od obostrzeń ustawowych. Teren podlegające przekształceniom muszą uwzględniać dominującą funkcję zagospodarowania określoną dla poszczególnych stref polityki przestrzennej gminy.

Tereny zwartej zabudowy wsi:

- 1) Na niezabudowanych jeszcze działkach położonych w granicach zwartej zabudowy wsi mogą być realizowane funkcje mieszkaniowe, letniskowe, pensjonatowe, usługowe oraz nieuciążliwa działalność gospodarcza, a także obiekty związane z realizacją celów publicznych;
- 2) Przy przeznaczaniu terenów pod zabudowę związaną z produkcją, przetwórstwem i rzemiosłem obowiązek ograniczania ich uciążliwości do granic własności inwestora;
- 3) Stosownie do przepisów ustawy o ochronie środowiska w granicach zwartej zabudowy wsi nie mogą być realizowane inwestycje szkodliwe dla zdrowia ludzi;
- 4) Przy uzupełnianiu zabudowy w granicach zwartej zabudowy wsi należy projektować, zharmonizowane z istniejącymi w sąsiedztwie, sposoby zagospodarowania działek, a także rodzaje rozwiązań architektonicznych i budowlanych, jak np.:
 - maksymalna odległość poziomu parteru od terenu nie powinna przekraczać 90 cm. w najniższym punkcie, z jednoczesnym stosowaniem zasady nawiązywania posadowienia poziomu parteru do rozwiązań w tym zakresie stosowanych w sąsiedztwie,
 - dachy dwuspadowe lub wielospadowe, o nachyleniu połaci 30°-45°,
- 5) Ustalenie innego niż rolnicze przeznaczenie gruntów winno ograniczać się do zabudowy terenów w granicach zwartej zabudowy wsi;
- 6) Istniejące szlaki turystyczne należy wyposażyć w urządzenia techniczne i sanitarne a także usługi.

Obszary zainwestowania:

- 1) Predysponowane do zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z turystyką i wypoczynkiem, sportu i rekreacji zwłaszcza przy licznych zbiornikach wodnych;
- 2) Szczególna ochrona strefy przybrzeżnej i ekosystemu jezior przed nadmiarem antropopresji, poprzez wyznaczenie terenów o własnej pojemności rekreacyjnej (zalesianie części terenu);
- 3) Rozwój nowoczesnej bazy turystycznej takiej jak: hotele, SPA, restauracje, glampingi, kluby i ośrodki sportowe wraz z rozbudową systemu komunikacji turystyczno-rekreacyjnej;
- 4) Zapewnienie dogodnej organizacji transportu i rozwoju infrastruktury technicznej.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy uwzględnić następujące wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów:

- 1) minimalne powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych:
 - a) dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – 1000 m²,
 - b) dla zabudowy zagrodowej - 3000 m²,
 - c) dla pozostałych terenów nie ustala się;
 - d) powierzchnie nowo wydzielanych działek budowlanych winne zapewnić możliwość realizacji miejsc postojowych, wydzielonych miejsc składowania odpadów stałych (śmiećniki), terenów biologicznie czynnych, placów zabaw, miejsc odpoczynku itp.;
- 2) nie ustala się maksymalnej powierzchni zabudowy, która wynikać będzie ze skali inwestycji;
- 3) tereny niezabudowane działek należy utrzymać jako obszar biologicznie czynny, z roślinnością rodzimą oraz powierzchniowymi formami zagospodarowania terenu, przy czym dla terenów zabudowanych minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w stosunku do powierzchni działki budowlanej nie powinien być mniejszy niż 40% - nie dotyczy zabudowy usługowej, produkcyjnej;
- 4) zagospodarowanie działek powinno następować, z zachowaniem najwyższych standardów architektonicznych, z poszanowaniem podstawowych zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju, a w szczególności ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego oraz ochrony środowiska;
- 5) wprowadzane nowe funkcje nie mogą powodować przekroczeń standardów jakości środowiska;
- 6) planowane przedsięwzięcia nie mogą naruszać ustaleń przyjętych dla danego terenu lub formy ochrony prawnej lub planistycznej na danym obszarze oraz nie będzie powodować uciążliwości na położonych w sąsiedztwie terenach zabudowy mieszkaniowej;
- 7) miejsca garażowe, postojowe, parkingowe w zależności od potrzeb i dostępności terenu – należy dążyć do zaspokojenia minimalnej ilości miejsc postojowych:
 - a) zabudowa jednorodzinna – 1 miejsca na mieszkanie,
 - b) hotele, motele, zajazdy, pensjonaty - 1 miejsca na 1 pokój,
 - c) administracja, usługi, biura, poczta, obiekty biurowe, banki, itp. - 1 miejsce na 20 m² powierzchni użytkowej,

- d) szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki - 1 miejsce na 75m² powierzchni użytkowej,
- e) obiekty handlowe (np. sklepy spożywcze, apteki) - 1 miejsce na 50 m² powierzchni handlowej, ale nie mniej niż 2 miejsca,
- f) restauracje, kawiarnie – 1 miejsce na 3 miejsca konsumpcyjne,
- g) magazyny, składy budowlane - 1 miejsce na 200 m² powierzchni użytkowej,
- h) obiekty przemysłowe i produkcyjno – usługowe - 1 miejsce na 2 zatrudnionych plus miejsca dla klientów – do ustalenia indywidualnego w zależności od charakteru działalności i generowanego ruchu klientów oraz transportu towarów ,
- i) w przypadku różnego przeznaczenia albo funkcji obiektu, łączna ilość miejsc postojowych powinna wynikać z zsumowania miejsc postojowych dla poszczególnych rodzajów przeznaczenia albo funkcji,
- j) w przypadku inwestycji niewyszczególnionych w powyższej tabeli, wskaźniki należy przyjmować jak dla obiektów albo terenów podobnych, najbardziej zbliżonych pod względem przeznaczenia lub funkcji.

Do terenów wyłączonych spod zabudowy należą:

- 1) grunty rolne stanowiące użytki rolne I-III klasy bonitacyjnej oraz grunty leśne podlegają ochronie - ograniczenia wynikające z przepisów ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku - inne grunty o najniższej przydatności produkcyjnej. Przeznaczenia chronionych gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego;
- 2) 100 m strefy ochronne rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych w granicach obszarów chronionego krajobrazu – na podstawie przepisów o ochronie przyrody umożliwiających stosowanie właściwych odstępstw od zakazu zabudowy;
- 3) odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych, powinna wynosić co najmniej 150 m; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone;
- 4) obszary udokumentowanych złóż kopalin;
- 5) tereny w sąsiedztwie linii energetycznych wysokiego i średniego napięcia – ograniczenia wynikające z przepisów o ochronie środowiska;
- 6) tereny w sąsiedztwie publicznych ciągów komunikacyjnych – ograniczenia wynikające z przepisów o drogach publicznych.

III.3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. O ochronie przyrody (Dz.U.2022.916 t.j.) w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez:

- 1) ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami;
- 2) uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż;
- 3) zapewnianie kompleksowego rozwiązania problemów zabudowy miast i wsi, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej, odprowadzania ścieków, gospodarki odpadami, systemów transportowych i komunikacji publicznej oraz urządzania i kształtowania terenów zieleni;
- 4) uwzględnianie konieczności ochrony wód, gleby i ziemi przed zanieczyszczeniem w związku z prowadzeniem gospodarki rolnej;
- 5) zapewnianie ochrony walorów krajobrazowych środowiska i warunków klimatycznych;
- 6) uwzględnianie potrzeb w zakresie zapobiegania ruchom masowym ziemi i ich skutkom;
- 7) uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi.

Na terenie Gminy Rutka-Tartak występują następujące obiekty objęte ochroną na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. O ochronie przyrody:

- 1) Suwalski Park Krajobrazowy wraz z otuliną;
- 2) pomniki przyrody, w tym: głazy narzutowe, pojedyncze drzewa jałowca i świerku pospolitego oraz dębu szypułkowego, grupa drzew – modrzew europejski;
- 3) użytki ekologiczne: „Purwin”, „Perty” i „Kojle”;
- 4) Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000: „Ostoja Suwalska”, „Dolina Szeszupy”, „Jeleniewo”, „Torfowiska Gór Sudawskich”.

Uchwała Sejmiku Województwa Podlaskiego nr XII/92/15 z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. poz. 2120 ze zmianą opublikowaną w 2018 r. poz. 2912) wprowadziła następujące zakazy na terenie Parku:

- 1) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;

- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- 3) pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztormowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 6) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:
 - linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych,
 - zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne
 - z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- 7) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych;
- 8) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- 9) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- 10) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- 11) organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- 12) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Zakaz, o którym mowa w pkt 2 nie dotyczy:

- 1) tworzących zadrzewienia śródpolne:
 - a) krzewów rosnących w skupisku, o powierzchni do 25 m²,
 - b) drzew, których obwód pnia na wysokości 5 cm nie przekracza:
 - 80 cm – w przypadku topoli, wierzb, klonu jesionolistnego oraz klonu srebrzystego,
 - 65 cm – w przypadku kasztanowca zwyczajnego, robinii akacjowej oraz płatanu klonolistnego,
 - 50 cm – w przypadku pozostałych gatunków drzew, – których usunięcie jest konieczne w celu przywrócenia użytkowania gruntów rolnych;
- 2) drzew i krzewów, które obumarły lub nie rokują szansy na przeżycie (w tym złomów i

wywrotów);

- 3) zadrzewień likwidowanych w ramach realizacji celów ochrony Parku po uzyskaniu akceptacji Dyrektora Parku.

Zakazy, o których mowa w pkt 3 i pkt 4 nie dotyczą części obszaru, na których położone są złoża kopalin:

- 1) udokumentowane do dnia 31 lipca 2006 r., których dokumentacje zostały zatwierdzone przez właściwy organ administracji geologicznej;
- 2) udokumentowane na podstawie koncesji na poszukiwanie i rozpoznawanie, udzielonych do dnia 1 lipca 2006 r.;
- 3) udokumentowane na podstawie informacji geologicznych zawartych w dokumentacjach sporządzonych i zatwierdzonych przez właściwy organ administracji geologicznej do dnia 31 lipca 2006 r.

Zakaz, o którym mowa w pkt 6 nie dotyczy:

- 1) części Parku, dla których w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego lub ich zmiany w zakresie terenów przeznaczonych w tych planach pod zabudowę;
- 2) obszarów i terenów przewidzianych pod zabudowę w granicach określonych w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, na których dopuszcza się uzupełnianie zabudowy mieszkaniowej, usługowej i letniskowej pod warunkiem możliwości wyznaczenia nieprzekraczalnej linii zabudowy od brzegu wód, określonej poprzez połączenie istniejących budynków na przylegających działkach w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503);
- 3) siedlisk rolniczych – w zakresie uzupełniania istniejącej zabudowy o obiekty do prowadzenia gospodarstwa rolnego, pod warunkiem nie przekraczania dotychczasowej linii zabudowy od brzegów wód;
- 4) obiektów budowlanych na terenach ogólnodostępnych kąpielisk, plaż i przystani wodnych niezbędnych do ich funkcjonowania;
- 5) odbudowy, rozbudowy lub nadbudowy istniejących obiektów letniskowych, mieszkalnych, usługowych oraz o funkcji mieszanej w celu poprawy standardów ochrony środowiska oraz walorów estetyczno-krajobrazowych, pod warunkiem nie przybliżania istniejącej linii zabudowy na działce do brzegów wód, a także nie zwiększania istniejącej powierzchni budynku:
 - a) o nie więcej niż 10m² w przypadku budynków o powierzchni mniejszej lub równej 100m²,
 - b) o nie więcej niż 10% w przypadku budynków o powierzchni powyżej 100 m²;
- 6) terenów wokół sztucznych zbiorników wodnych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 6 lit.

b, o powierzchni nie większej niż 0,5 ha i o głębokości nie większej niż 3 m;

- 7) obiektów służących realizacji celów ochrony Parku, tj. wartości przyrodniczych, historycznych i kulturowych oraz walorów krajobrazowych w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju, realizowanych przez Park lub na zlecenie Parku.

Na terenach niezabudowanych, jeżeli nie stanowi to zagrożenia dla ludzi lub mienia, drzewa stanowiące pomniki przyrody podlegają ochronie aż do ich samoistnego, całkowitego rozpadu.

Ochrona użytków ekologicznych z licznymi gatunkami roślin podlegającymi ochronie gatunkowej w celu zachowania odpowiednich stosunków wodnych.

Zgodnie z art.33 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody na obszarach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- 1) pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000 lub
- 2) wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, lub
- 3) pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, powyższe zezwolenie może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów oraz ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego:

- 1) uwzględnianie ustaleń przepisów prawnych ustanawiających obszary i obiekty objęte formami ochrony;
- 2) obowiązek ustalania, w opracowaniach planistycznych i decyzjach administracyjnych dotyczących zagospodarowania przestrzennego, warunków ochrony wód, powietrza i gleby przed zanieczyszczeniami;
- 3) zakaz prowadzenia działalności gospodarczej i budowy obiektów mogących naruszyć komponenty chronionego krajobrazu lub szkodliwych dla środowiska;
- 4) obowiązek uwzględniania rodzimych gatunków drzew przy projektowaniu i realizacji zagospodarowania terenów budowlanych i dolesień
- 5) optymalizacja sposobu przeprowadzania melioracji;
- 6) budowa lokalnych i grupowych oczyszczalni ścieków, szczególnie w rejonach powstających enklaw zabudowy rekreacyjnej, pensjonatowej i mieszkaniowej;
- 7) budowa systemu małej retencji, szczególnie w obszarach pozbawionych jezior;
- 8) obowiązek ustalania warunków ochrony gleb przed zanieczyszczeniem na obszarach płytkiego zalegania pierwszego poziomu wodonośnego (nie mniej niż 3 m od powierzchni terenu);
- 9) obowiązek sukcesywnej rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;
- 10) możliwość lokalizacji ośrodków i urządzeń rekreacyjnych w formach nie kolidujących z krajobrazem otaczającym;
- 11) zakaz zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjnej i zagrodowej w strefie ochronnej wód poza miejscami wyznaczonymi w planie zagospodarowania przestrzennego;
- 12) obowiązek wyznaczenia stref ochronnych wokół eksploatowanych ujęć wody;
- 13) ochrona obszarów i obiektów środowiska kulturowego przez utrzymanie, wyznaczonych w specjalistycznym opracowaniu, następujących stref konserwatorskich i przestrzeganie zasad ich zagospodarowania;
- 14) zachowanie zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, tj. utrzymanie istniejącej sieci dróg, alei, szpalerów, osi widokowych i kompozycyjnych;
- 15) dostosowanie nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej w zakresie skali i bryły obiektów, przy jednoczesnym założeniu harmonijnego współistnienia elementów kompozycji historycznej i współczesnej.

III.4. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Na terenie gminy Rutka-Tartak znajdują się następujące zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków województwa podlaskiego:

- cmentarz ewangelicki rodzinny w Foluszu,
- cmentarz rzymsko-katolicki w Rutce-Tartak,
- cmentarz wojenny z I wojny światowej w Wierzbiszkach.
- cmentarz rzymsko-katolicki w Smolnikach,
- kaplica na cmentarzu w Smolnikach.

W rejestrze zabytków województwa podlaskiego wpisano również zabytek archeologiczny zlokalizowane w Smolnikach – stanowisko archeologiczne nr 1, osada z XI-XIII w.

Oprócz zabytków wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Rutka-Tartak występują również zabytki wpisane do wojewódzkiej oraz gminnej ewidencji zabytków, które wyszczególniono w pkt II.5 niniejszego Studium.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

- 1) zasada poszanowania zabytku i wszystkich jego wartości;
- 2) zasada minimalnej niezbędnej ingerencji w wartości obiektu zabytkowego;
- 3) ochrona obiektów wpisanych do rejestru zabytków przez ich zachowanie i konserwację;
- 4) zachowanie indywidualnej architektury i stylistyki obiektów zabytkowych, w tym ochrona gabarytów, bryły, elewacji, rozplanowania wnętrz, elementów wystroju i detali architektonicznych;
- 5) zagospodarowanie otoczenia zabytku w sposób nie stwarzający zagrożeń dla zabytku;
- 6) wszelkie prace przy obiektach i na terenach wpisanych do rejestru zabytków mogą być prowadzone tylko za zezwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- 7) ochrona obiektów kulturowych umieszczonych w ewidencji wojewódzkiej i gminnej przez ich zachowanie i ochronę;
- 8) ochrona obszarów i obiektów środowiska kulturowego przez utrzymanie, wyznaczone w specjalistycznym opracowaniu, następujących stref konserwatorskich i przestrzeganie zasad ich zagospodarowania;
- 9) w odniesieniu do cmentarzy - zachowanie zabytkowych elementów cmentarzy, w tym ogrodzenia, kaplice, historyczna kompozycja przestrzenna, układ: komunikacyjny, kwater i mogił oraz istniejący układ zieleni, zachowanie i konserwacja zabytkowych krzyży, nagrobków oraz innych elementów cmentarza;
- 10) w odniesieniu do stanowisk archeologicznych - prowadzenia prac budowlanych pod nadzorem archeologa, na który należy uzyskać odrębne pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;

- 11) w przypadku natrafienia w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych na przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem (art.32 ust.1 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami należy:
- a) wstrzymać wszelkie prace mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot,
 - b) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia,
 - c) niezwłocznie zawiadomić, o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeżeli nie jest to możliwe właściwego wójta gminy.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują dobra kultury współczesnej.

III.5. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Na sieć dróg w gminie składają się drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Przy rozbudowie istniejącego układu komunikacyjnego należy stosować następujące zasady:

- 1) drogi gminne wszystkich wsi winne doprowadzać do zewnętrznej sieci dróg powiatowych powiązanych z drogami wojewódzkimi;
- 2) zachowanie hierarchicznej struktury dróg;
- 3) przy budowie nowych odcinków dróg i ulic uwzględnić budowę chodników, oświetlenia dróg oraz przewidzieć rezerwę terenu pod ścieżki rowerowe w nawiązaniu do dróg istniejących lub projektowanych;
- 4) przebudowy dróg w zakresie utwardzeń przede wszystkim dla dróg dojazdowych do wiejskich jednostek osadniczych;
- 5) ograniczenie transportochłonności;
- 6) nowe trasy dróg realizować w sposób ograniczający ingerencje w środowisko przyrodnicze i kulturowe.

Istniejące odcinki dróg wojewódzkich: nr 651 Gołdap – Żytkiejmy – Szypliszki – Sejny oraz nr 655 Kap – Wydminy – Olecko – Raczki – Suwałki – Rutka-Tartak są zarówno w dobrym jak i niezadowolającym stanie technicznym, zarówno jeśli chodzi o parametry jak i stan nawierzchni. Brak jest jednak odpowiedniej organizacji ruchu w Rutce-Tartak wymuszającej ograniczenie prędkości i porządkującej ruch.

Sieć dróg wojewódzkich na terenie gminy uzupełniają następujące drogi powiatowe: Nr 1129B Wiżajny – Ejszeryszki – Rutka-Tartak, Nr 1130B Rutka-Tartak – Poszeszupie – Ejszeryszki, Nr 1131B Kleszczówek – Postawełe, Nr 1136B Postawełe – Jałowo – Przejma – Dębniak, Nr 1137B Ignatowizna – Kupowo – Majdan – Sadzawki. Sieć dróg powiatowych tworzy zespół dróg o mało zadowolającej nawierzchni. Żwirowa i gruntowa nawierzchnia dróg ogranicza ruch turystyczny, zwłaszcza rowerowy. Jako zasadę należałoby przyjąć wykonanie nawierzchni bitumicznych na drogach powiatowych, w celu umożliwienia obsługi mieszkańców transportem publicznym oraz lepszej dostępności dróg dla turystów. Skrzyżowanie dróg: Rutka-Tartak - Wiżajny oraz Rutka-Tartak -Poszeszupie - Ejszeryszki, w

Ejszeryszkach, ma ograniczoną widoczność i stwarza duże zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu. Należy zaprojektować inną organizację ruchu eliminującą zagrożenie. Z uwagi na położenie skrzyżowania na łuku, najlepszym rozwiązaniem wydaje się budowa małego ronda zmuszającego do ograniczenia prędkości i zwrócenia większej uwagi na sytuację na drodze.

Kolejnym zagadnieniem systemu transportowego gminy, bardzo ważnym z uwagi na przygraniczne położenie gminy, są przejścia graniczne umożliwiające kontakt osób mieszkających w sąsiedztwie (lecz po dwóch stronach granicy), często spokrewnionych lub zaprzyjaźnionych. Obecnie brak jest w gminie przejść granicznych. Wydaje się, że uzasadnione byłoby otwarcie przejść granicznych, dla małego ruchu granicznego oraz dla turystów. Umożliwiłoby to kontakty między mieszkańcami miejscowości po obu stronach granicy jak również korzystanie przez mieszkańców z komplementarnych usług po obu stronach granicy.

Należy dążyć do wyznaczania i właściwego oznakowania ścieżek rowerowych, o znaczeniu międzyregionalnym, regionalnym i lokalnym oraz właściwe zagospodarowanie trasy spływu kajakowego po rzece Szeszupie z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą.

Wodociągi grupowe w gminie są zasilane z jednego ujęcia wody: znajdującego się na terenie gminy - ujęcia wody w Rutce-Tartak. Jest to ujęcie z czwartorzędowego poziomu wodonośnego z głębokości około 120 m.

Kierunki rozwoju infrastruktury wodociągowej:

- 1) zapewnienia ciągłej dostawy wody do celów bytowych i gospodarczych;
- 2) utrzymania urządzeń wodociągowych w należyтым stanie technicznym;
- 3) sukcesywnej rozbudowy, przebudowy i modernizacji sieci wodociągowej w celu całkowitego zwodociągowania gminy;
- 4) utrzymania awaryjnych ujęć wody.

W gminie Rutka-Tartak długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi zaledwie 10,8 km, do której podłączonych jest niespełna 20 % budynków mieszkalnych. Istniejąca od 2000 r. oczyszczalnia ścieków w Rutce-Tartak, w 2018 roku przeszła gruntowną modernizację. W kanalizację sanitarną jest wyposażona miejscowość gminna Rutka-Tartak oraz część wsi Pobondzie.

Z uwagi na konieczność ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, należy dążyć do rozwiązywania problemu gospodarki ściekowej w poszczególnych miejscowościach, ze szczególnym uwzględnieniem wsi wyposażonych już w wodociągi.

Kierunki rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej:

- 1) duże wsie, o zwartej zabudowie, wyposażyć w systemy kanalizacyjne jako najskuteczniejszy i najbezpieczniejszy dla środowiska system gospodarki ściekowej;
- 2) na terenach o zabudowie rozproszonej, kolonijnej należy stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków lub szczelne zbiorniki bezodpływowe, z wywozem ścieków przez koncesjonowanego przewoźnika;

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne czynne wysypisko śmieci, zorganizowany gminny systemu zbierania odpadów polega na selektywnej zbiórce odpadów z wywozem nieczystości przez wyspecjalizowaną jednostkę. Nie planuje się tu działań inwestycyjnych w zakresie budowy składowiska odpadów azbestowych, dlatego też nie wyznacza się terenów pod jego realizację.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć ciepłownicza, do której można by podłączyć zabudowania mieszkalne, usługowe. Mieszkańcy gminy zaspokajają swoje potrzeby z własnych źródeł ogrzewania – indywidualne źródła ciepła, emitujące znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery.

Kierunki rozwoju infrastruktury ciepłowniczej:

- 1) stopniowa wymiana instalacji grzewczych z tradycyjnych na bardziej ekologiczne, w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i obniżki kosztów eksploatacji źródeł ciepła;
- 2) wprowadzenie mechanizmów służących oszczędzaniu ciepła;
- 3) pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych;
- 4) kontrole emiterów ponadnormatywnych zanieczyszczeń powietrza;
- 5) realizacja zorganizowanego systemu gospodarki cieplnej w obszarze gminy będzie zależała od gazyfikacji terenu gminy przez właściwe przedsiębiorstwo, która będzie możliwa, jeżeli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć gazowa. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu butlowego propan – butan. Ewentualna gazyfikacji obszaru gminy będzie możliwa jeżeli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej.

Ustalenia ogólne dotyczące systemu zaopatrzenia w gaz:

- 1) w pasie ulicy należy przewidzieć miejsce pod budowę sieci gazowej;
- 2) sieci gazowe niewzględnione w rozrządzie uzbrojenia mogą być lokalizowane w pasie drogowym;
- 3) w planie budowy ulicy zapewnić dla każdej z działek budowlanych możliwość przyłączenia uzbrojenia działki lub bezpośrednio budynku do sieci gazowej.

Energia elektryczna do Gminy Rutka-Tartak jest doprowadzana liniami napowietrznymi średnich napięć (SN) 20 kV. Są to linie doprowadzone z rozdzielni sieciowych usytuowanych na terenie: Szypliszki i Wiżajny.

Sieci te doprowadzone są do stacji transformatorowych (SN/nn) 20 kV / 0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci, warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania. Warunki bezpieczeństwa w dostawie energii elektrycznej, w porównaniu z siecią kablową są gorsze.

Kierunki rozwoju infrastruktury elektroenergetycznej:

- 1) sukcesywna modernizacja istniejącej sieci elektroenergetycznej;
- 2) w modernizacji należy położyć szczególny nacisk na warunki bezpieczeństwa i pewność zasilania;

- 3) trasy projektowanych i modernizowanych linii elektroenergetycznych i stacje transformatorowe, powinny być usytuowane na terenach ogólnodostępnych;
- 4) w projektowanych i modernizowanych drogach należy uwzględnić pasy na układanie kabli elektroenergetycznych;
- 5) na terenie gminy Rutka-Tartak nie przewiduje się lokalizacji realizacji elektrowni wiatrowych natomiast w przypadku przeznaczenia terenów pod odnawialne źródła energii w postaci farm fotowoltaicznych należy przewidzieć rezerwę terenów pod urządzenia elektroenergetyczne umożliwiające odbiór energii elektrycznej;
- 6) zmiana zagospodarowania terenu sąsiadującego z projektowaną linią 110 kV relacji Filipów-Wizajny-Szypliszki podlega uzgodnieniu z właściwymi jednostkami organizacyjnymi;
- 7) przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać przebieg istniejących urządzeń elektroenergetycznych ograniczając do minimum konieczność ich przebudowy;
- 8) w przypadku kolizji projektowanych obiektów z urządzeniami elektroenergetycznymi należy je dostosować do projektowanego zagospodarowania przestrzennego terenu zgodnie z obowiązującymi normami i przepisami.

Kierunki rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej:

- 1) linie telekomunikacyjne w granicach należy lokalizować jako podziemne z rozprawdzeniem w terenach przeznaczonych pod ciągi komunikacyjne;
- 2) dopuszcza się lokalizację sieci i urządzeń infrastruktury telekomunikacyjnej na terenach przeznaczonych pod zabudowę;
- 3) w przypadku kolizji projektowanych obiektów z istniejącymi urządzeniami telekomunikacyjnymi należy je przebudować i dostosować do projektowanego zagospodarowania przestrzennego zgodnie z obowiązującymi przepisami, normami i warunkami technicznymi przebudowy;
- 4) uzyskanie warunków technicznych od dysponenta sieci nastąpi na etapie projektu budowlanego.

Uwzględnić należy również wymagania ochrony przeciwpożarowej w zakresie:

- 1) projektowania zabudowy zgodnie z warunkami technicznymi jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie;
- 2) zapewnienia właściwej ochrony przeciwpożarowej i zabezpieczenia przeciwpożarowego budynków – zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów;
- 3) zapewnienia zaopatrzenia wodnego na cele przeciwpożarowe - zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej;
- 4) zaprojektowania dróg pożarowych umożliwiających dojazd i dostęp dla jednostek

ratowniczo – gaśniczych straży pożarne - zgodnie z przepisami odrębnymi w zakresie uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej.

Na terenie gminy zaplanowana jest realizacja ”Szerokopasmowej Sieci Polski Wschodniej” - ponadregionalna sieć szerokopasmowa, składająca się z regionalnych sieci szkieletowych obejmujących województwa: podkarpackie, podlaskie, lubelskie, świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie. Sieć szerokopasmowa Polski Wschodniej to inwestycja mająca na celu zwiększenie dostępu do Internetu instytucji publicznych, przedsiębiorstw i odbiorców indywidualnych.

III.6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Stosownie do definicji zawartej w art. 2 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym do inwestycji celu publicznego należą:

- 1) wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne, budowa, utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego, a także łączności publicznej i sygnalizacji;
- 2) wydzielenie gruntów pod linie kolejowe oraz ich budowa i utrzymanie;
- 3) wydzielanie gruntów pod lotniska, urządzenia i obiekty do obsługi ruchu lotniczego, w tym rejonów podejść, oraz budowa i eksploatacja tych lotnisk i urządzeń;
- 4) wydzielanie gruntów pod porty i przystanie morskie oraz ich budowa, modernizacja i utrzymanie; wydzielanie gruntów pod infrastrukturę zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich oraz jej budowa, modernizacja i utrzymanie;
- 5) budowa i utrzymywanie ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania lub dystrybucji płynów, pary, gazów i energii elektrycznej, a także innych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń;
- 6) budowa i utrzymywanie sieci transportowej dwutlenku węgla;
- 7) budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym ich składowania;
- 8) budowa oraz utrzymywanie obiektów i urządzeń służących ochronie środowiska, zbiorników i innych urządzeń wodnych służących zaopatrzeniu w wodę, regulacji przepływów i ochronie przed powodzią, a także regulacja i utrzymywanie wód oraz urządzeń melioracji wodnych, będących własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego;
- 9) budowa oraz utrzymywanie morskiej farmy wiatrowej w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 234, 784, 1093 i 1642) wraz z zespołem urządzeń służących do wyprowadzenia mocy w rozumieniu tej ustawy;

- 10) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 11) ochrona Pomników Zagłady w rozumieniu przepisów o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady oraz miejsc i pomników upamiętniających ofiary terroru komunistycznego;
- 12) budowa i utrzymywanie pomieszczeń dla urzędów organów władzy, administracji, sądów i prokuratur, uczelni publicznych, federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki, o których mowa w art. 165 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619 i 1630), szkół publicznych, państwowych lub samorządowych instytucji kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, a także publicznych: obiektów ochrony zdrowia, przedszkoli, domów opieki społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, obiektów sportowych;
- 13) budowa i utrzymywanie obiektów oraz pomieszczeń niezbędnych do realizacji obowiązków w zakresie świadczenia usług powszechnych przez operatora wyznaczonego w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1041 i 2320), a także innych obiektów i pomieszczeń związanych ze świadczeniem tych usług;
- 14) budowa, utrzymywanie obiektów oraz urządzeń, niezbędnych na potrzeby obronności państwa, a także ustanowienie strefy ochronnej terenu zamkniętego, wynikających z umów lub porozumień międzynarodowych, ochrony granicy państwowej lub ze względu na zapewnienie bezpieczeństwa publicznego, w tym budowa i utrzymywanie aresztów śledczych, zakładów karnych oraz zakładów dla nieletnich;
- 15) poszukiwanie, rozpoznawanie, wydobywanie złóż kopalin objętych własnością górnictwem;
- 16) poszukiwanie lub rozpoznawanie kompleksu podziemnego składowania dwutlenku węgla oraz podziemne składowanie dwutlenku węgla;
- 17) zakładanie i utrzymywanie cmentarzy;
- 18) ustanawianie i ochrona miejsc pamięci narodowej; ochrona zagrożonych wyginięciem gatunków roślin i zwierząt lub siedlisk przyrody;
- 19) wydzielanie gruntów pod publicznie dostępne samorządowe: ciągi piesze, place, parki, promenady lub bulwary, a także ich urządzenie, w tym budowa lub przebudowa; wykonywanie urządzeń lub budowli służących zapobieganiu lub zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 20) inne cele publiczne określone w odrębnych ustawach.

W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy zabezpieczyć tereny na realizację stosownych zadań o znaczeniu lokalnym. Natomiast w przypadku braku planu miejscowego wójt gminy Rutka-Tartak wyda decyzję o lokalizacji inwestycji celu publicznego zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Predysponowane do lokalizacji celów publicznych są tereny położone na gruntach stanowiących własność będących we władaniu gminy.

III.7. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa

W planie zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, przyjętego Uchwałą NR XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. w sprawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego, zmienionej uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XXXIX/356/17 z dnia 28 sierpnia 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2017 r. poz. 2777, poz. 3270) dla gminy Rutka-Tartak ustalono następujące elementy ponadlokalne zagospodarowania w zakresie:

- 1) infrastruktury transportowej:
 - drogi wojewódzkiej nr 651 oraz nr 655,
 - głównego szlaku rowerowego „Pierścień rowerowy Suwalszczyzny” R65;
- 2) infrastruktury telekomunikacji i teleinformatyki - sieci i węzły światłowodowej Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej;
- 3) infrastruktury elektroenergetycznej - projektowana linia WN 110kV relacji Filipów-Wiżajny-Szypliszki-Sejny wraz z pasem technologicznym i projektowany węzeł dystrybucyjny;
- 4) infrastruktury komunalnej – modernizacji i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Rutce-Tartak i kanalizacji sanitarnej do tej oczyszczalni - jako inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym;
- 5) sieci przyrodniczej:
 - Suwalskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny,
 - Obszaru Chronionego Krajobrazu: „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” ;
 - Obszaru Natura 2000: SOO „Ostoja Suwalska” PLH 200003 i SOO „Dolina Szeszupy” PLH 200010;
 - głównego korytarza ekologicznego – migracyjnego GKPn-4a Puszcza Augustowska – Puszcza Romincka.

III.8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej

Sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe dla:

- 1) obszaru Pomnika Zagłady i jego strefy ochronnej - zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady – na terenie gminy Rutka-Tartak obszary takie nie występują;
- 2) terenów objętych planem generalnym – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lipca 2002r. Prawo lotnicze – na terenie gminy Rutka-Tartak tereny takie nie występują;

- 3) strefy „A” ochrony uzdrowiskowej – na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej;
- 4) nieruchomości zajętych pod byłe lotniska wojskowe przekazanych właściwym jednostkom samorządu terytorialnego – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego - na terenie gminy Rutka-Tartak tereny takie nie występują;
- 5) terenów parków kulturowych – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – na terenie gminy Rutka-Tartak tereny takie nie występują.

Zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe dla:

- 1) obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości – w Studium nie wskazuje się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziałów nieruchomości;
- 2) obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² – w Studium nie wyznacza się obszarów rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²;
- 3) obszarów przestrzeni publicznej – przez które należy rozumieć obszary o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, w Studium nie wyznacza się obszarów przestrzeni publicznej;

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze, obszary i tereny górnicze uwzględnia się w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli w wyniku zamierzonej działalności określonej w koncesji przewiduje się istotne skutki dla środowiska, dla terenu górniczego bądź jego fragmentu *można sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, na podstawie przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym.*

III.9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

W celu zapewnienia ładu przestrzennego w gminie Rutka-Tartak t.j. takiego ukształtowania przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne, należy dążyć do jak

największego pokrycia obszaru gminy planami miejscowymi.

Zaleca się opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla:

- 1) obrębu geodezyjnego Rutka-Tartak jako ośrodka administracyjno-usługowego, przy uwzględnieniu potrzeb rozwoju zabudowy mieszkalnej;
- 2) terenów atrakcyjnych turystycznie w granicach obrębów geodezyjnych: Smolniki, Pobondzie, Polimonie, Postawele;
- 3) terenów w okolicach jezior (np. Potopy, Pobondzie, Białe, Czarne) oraz obszarów predysponowanych do rozwoju usług turystycznych i zabudowy rekreacyjnej;
- 4) dla terenów atrakcyjnych inwestycyjnie (zarówno pod względem zabudowy mieszkaniowej jak i usługowej, produkcyjnej);
- 5) terenów objętych ustaleniami planistycznymi, dla których powstały ważne przesłanki (np. inwestycje celu publicznego, znaczące potrzeby inwestycyjne);
- 6) obszarów, na których rozmieszczone są lub będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500kW, ze wskazaniem ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu;
- 7) dla terenów ważnych pod względem inwestycyjnym lub w dostosowaniu do obowiązujących przepisów prawnych.

Ewentualne opracowanie planu miejscowego poprzedzone musi być analizą dotyczącą zasadności przystąpienia do sporządzenia planu i stopnia zgodności przewidywanych rozwiązań z ustaleniami niniejszego Studium.

III.10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Rutka-Tartak stanowi typowo rolniczą gminę wiejską opartą na produkcji roślinnej oraz zwierzęcej w rodzinnych gospodarstwach rolnicze. Nie zakłada się radykalnych zmian w zakresie kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Należy dążyć do tworzenie wyspecjalizowanych gospodarstw hodowlanych zarówno bydła mlecznego jak i trzody hodowlanej, natomiast przy uwzględnieniu korzystnych uwarunkowań terenów pod względem turystycznym możliwe jest również zintensyfikowanie hodowli koni jako uatrakcyjnienie ofert agroturystycznych.

Rozwój produkcji płodów rolnych np. zbóż, kukurydzy, warzyw ogrodniczych wraz ze wzrostem znaczenie struktury przetwórstwa i sprzedaży powyższych artykułów rolniczych. Zasadne jest również zwrócenie uwagi na alternatywne wykorzystanie terenów rolniczych w zakresie uprawy ziół i pszczelarstwa oraz przetwórstwa rolno-spożywczego w oparciu o lokalne produkty, które nabierają nowego znaczenia w dzisiejszych czasach.

Jednakże wszystkie wymienione powyżej działania winne być podporządkowane ochronie środowiska zarówno gleb, wód jak i powietrza poprzez m.in.:

- właściwą regulację stosunków wodnych,

- ograniczanie przeznaczenia na cele nierolnicze wartościowych gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów nieprzydatnych rolniczo,
- powszechną ekologię w rolnictwie, w szczególności wyspecjalizowanych hodowli i chowie zwierząt inwentarskich.

Leśna przestrzeń produkcyjna, jako cenny system ekologiczny gminy, winna być poddana szczególnej ochronie.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochrona gruntów leśnych polega na:

- 1) ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze,
- 2) zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej i ruchów masowych ziemi;
- 3) przywracaniu wartości użytkowej gruntem, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej;
- 4) poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności;
- 5) ograniczaniu zmian naturalnego ukształtowania powierzchni ziemi.

Istniejące lasy należy zachować również jako element krajobrazu naturalnego z wykorzystaniem do potrzeb rekreacyjno – wypoczynkowych, z racjonalnym uwzględnieniem oczywiście potrzeb gospodarczych. W tym celu niezbędne jest prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami obowiązujących planów urządzenia lasu, a także dbałość o utrzymanie ciągłości użytkowania zarówno w lasach prywatnych jak i państwowych.

W przypadku wyrobisk poeksploatacyjnych należy utrzymać i realizować rekultywacje zgodnie z nadanym kierunkiem, najczęściej rolnym lub właśnie leśnym.

III.11. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych. Występują tu jedynie trzy zewidencjonowane osuwiska położone w miejscowościach: Pobondzie, Poszeszupie-Folwark oraz Smolniki - orientacyjna lokalizacja osuwisk została uwidoczniiona na części graficznej Studium. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska Starosta prowadzi obserwację terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestr zawierający informacje o tych terenach.

III.12. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Filarem ochronnym w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1959r. w sprawie trybu ustanawiania górniczych filarów ochronnych i udzielania zezwoleń na eksploatację w obrębie tych filarów, jest ta część obszaru górniczego, w której dla ochrony

terenów, budowli i urządzeń, przed szkodami wskutek robót górniczych prowadzenie tych robót może być dozwolone pod szczególnymi warunkami zapewniającymi w dostateczny sposób ochronę przed szkodami.

Filary ochronne ustanawia się dla ochrony:

- 1) trwałych budowli i urządzeń, posiadających szczególne znaczenie ze względów użyteczności publicznej, gospodarczych, naukowych, kulturalnych lub obronności Państwa;
- 2) terenów podlegających ochronie na mocy przepisów szczególnych;
- 3) ważniejszych urządzeń zakładu górniczego i głównych wyrobisk górniczych (np. urządzeń wyciągowych, przeróbczych, szybów, głównych przekopów).

Na podstawie portalu Państwowego Instytutu Geologicznego Midas, ustalono że na terenie gminy Rutka-Tartak występują następujące tereny górnicze:

- 1) *Jasionowo IV* – decyzja ustanawiająca Starosty Powiatowego - pow. Suwałki z dnia 2015-06-29, sygn..Z1:OŚR.6522.2.2.2015. Nr w rejestrze 10-10/6/543; powierzchnia 23 161m² ; przewidywany termin ważności 2029-12-31;
- 2) *Baranowo* – decyzja ustanawiająca Starosty Powiatowego - pow. Suwałki z dnia 2019-02-26, sygn.. Z1:OŚR.6522.2.2019. Nr w rejestrze 10-10/7/683; powierzchnia 17 418m²; przewidywany termin ważności 2034-03-31.

Lokalizacja terenów górniczych została uwidoczniiona na części graficznej Studium.

III.13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120)

Na terenie Gminy Rutka-Tartak nie występują obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

III.14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub remediacji. Występują tu jednak nieznaczne tereny eksploatacji złóż, które po całkowitym wyeksploatowaniu stanowiąc będą obszary przeznaczone do rekultywacji, która polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Rekultywację gruntów należy przeprowadzić zgodnie z jej

kierunkiem, określonym w koncesji na wydobycie oraz w oparciu o przepisy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz przepisy geologiczne i górnicze.

III.15. Obszary zdegradowane

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie występują obszary zdegradowane rozumiane jako obszary znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, na których występuje co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

III.16. Granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa

Na terenie Gminy Rutka-Tartak nie występują tereny zamknięte i ich strefy ochronne, w tym strefy ochronne wynikające z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

III.17. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu

W zakresie odnawialnych źródeł energii o mocy większej niż 500W na terenie gminy Rutka-Tartak przewiduje się jedynie lokalizację farm fotowoltaicznych (przekształcających energię słoneczną w energię elektroenergetyczną) w następujących miejscowościach: Jałowo, Kupowo i Trzcianka.

Lokalizacja obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, zostały uwidocznione na części graficznej Studium.

III.18. Obszary, na których zlokalizowane będą obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

IV. UZASADNIENIE, zawierające objaśnienie przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń Studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego stanowi podstawowy dokument określający politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego gminy. Obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rutka-Tartak przyjęte było Uchwałą Nr VII/45/99 Rady Gminy Rutka-Tartak z dnia 31 sierpnia 1999 r. oraz zmienione Uchwałą nr XXIII/141/09 Rady Gminy Rutka-Tartak z dnia 24 września 2009 r.

Podstawą formalną opracowania niniejszego Studium jest Uchwała Rada Gminy Rutka-Tartak Nr XV/89/2020 z dnia 12 sierpnia 2020 r. w sprawie przystąpienia do do sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rutka-Tartak.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uchwała się w celu:

- podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub ich zmian,
- planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym,
- wewnętrznej kontroli uchwał o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, pod kątem ich zgodności z polityką zawartą w uchwalonym studium,
- ofertowej działalności organów gminy,
- posługiwania się przepisami ustaw szczególnych, które mając swój aspekt przestrzenny na obszarze gminy wpływają na ustalenia studium i wiążą organy gminy w postępowaniu

administracyjnym,

- gospodarki gruntami w gminie,
- podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną najbardziej cennych i wartościowych obszarów i obiektów w gminie,
- wykonywanie prognoz wpływu ustaleń planów miejscowych na środowisko,
- wykonywanie ocen oddziaływania inwestycji na środowisko,
- planowanie prac kartograficznych umożliwiających sprawną działalność planistyczną i administracyjną.

Opracowanie to pozwoli na prawidłowe, uwarunkowane fizyczną wartością przestrzeni oraz przepisami prawa działania gminy związane z podejmowaniem prac planistycznych.

Przyjęto następujące kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Rutka-Tartak (jako centrum gminnego):

- 1) Rozwój miejscowości gminnej przez wyznaczenie terenów pod zabudowę mieszkaniową i usługową, pod zabudowę związaną z obsługą turystyki i wypoczynku, a także zabudowę związaną z realizacją celów publicznych;
- 2) Porządkowanie układu i formy przestrzennej wsi przy lokalizacji nowej zabudowy a także ustalanie zasad zabudowy przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- 3) Modernizacja i rehabilitacja zabudowy, poprawa wizerunku miejscowości;
- 4) Uzupełnienie braków infrastruktury technicznej na terenach zabudowanych i wyprzedzające przygotowanie techniczne terenów przeznaczonych do zabudowy;
- 5) Rezerwacja terenu pod budowę ścieżek rowerowych wzdłuż głównej ulicy w Rutce-Tartak;
- 6) Pobudzenie inwestycji stref przemysłowych i inwestycji „w szczerym polu” na obszarze Euroregionu Niemen w miejscowości gminnej;
- 7) Rozbudowa istniejących obiektów i urządzeń z zakresu oświaty i sportu.

Przyjmuje się następujące kierunki rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy:

- 1) Wyznaczanie obszarów rozwojowych, jako kompleksów terenów predysponowanych do zabudowy oraz terenów chronionych;
- 2) Ochrona wód powierzchniowych przez odpowiednie zagospodarowanie brzegów jezior, w szczególności o stromych stokach podlegających erozji;
- 3) Podniesienie jakości eksploatacji obiektów środowiska kulturowego i obszarów chronionych w celu stworzenia podstaw do rozwoju agroturystyki, turystyki i wypoczynku oraz budowa usług turystycznych i edukacyjnych „Wakacyjna Wioska Bałtów”;
- 4) Kontynuowanie procesu budowy wodociągów i kanalizacji;
- 5) Poprawa wyposażenia sołectw w urządzenia elektroenergetyki i telekomunikacji;
- 6) Stworzenie podstaw do podniesienia lesistości w gminie;
- 7) Wyznaczenie terenów dla rozwoju działalności inwestorów;

- 8) Ograniczenie zabudowy na obszarach chronionej rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- 9) Systematyczna modernizacja sieci dróg w gminie;
- 10) Rezerwacja terenu pod budowę ścieżek rowerowych w miejscowościach o dużym natężeniu ruchu drogowego;
- 11) Eksploatacja złóż kruszywa naturalnego.

Audyty krajobrazowe dla województwa podlaskiego nie zostały opracowane. W związku z powyższym nie ustalono kierunków zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów wynikających z audytu krajobrazowego.

W granicach gminy określono obszary rozwojowe, wynikające z nadrzędnego celu polityki przestrzennej gminy, którym jest ochrona i oszczędne gospodarowanie zasobami środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy. Wyznaczone w niniejszym studium obszary rozwojowe obejmują kompleksy terenów, na których mogą wystąpić zmiany zagospodarowania przestrzennego. Natomiast na terenach zwartej zabudowy wsi ustalono:

- 1) Na niezabudowanych jeszcze działkach położonych w granicach zwartej zabudowy wsi mogą być realizowane funkcje mieszkaniowe, letniskowe, pensjonatowe, usługowe oraz nieuciążliwa działalność gospodarcza, a także obiekty związane z realizacją celów publicznych;
- 2) Przy przeznaczaniu terenów pod zabudowę związaną z produkcją, przetwórstwem i rzemiosłem obowiązek ograniczania ich uciążliwości do granic własności inwestora;
- 3) Stosownie do przepisów ustawy o ochronie środowiska w granicach zwartej zabudowy wsi nie mogą być realizowane inwestycje szkodliwe dla zdrowia ludzi;
- 4) Przy uzupełnianiu zabudowy w granicach zwartej zabudowy wsi należy projektować, zharmonizowane z istniejącymi w sąsiedztwie, sposoby zagospodarowania działek, a także rodzaje rozwiązań architektonicznych i budowlanych, jak np.:
 - maksymalna odległość poziomu parteru od terenu nie powinna przekraczać 90 cm. w najniższym punkcie, z jednoczesnym stosowaniem zasady nawiązywania posadowienia poziomu parteru do rozwiązań w tym zakresie stosowanych w sąsiedztwie,
 - dachy dwuspadowe lub czterospadowe, symetryczne, o nachyleniu połaci 35°-45°,
 - zakaz realizowania obiektów z dachami pulpitowymi i asymetrycznymi oraz stosowania schodkowych zwieńczeń ścian;
- 5) Zabudowa terenów w granicach zwartej zabudowy wsi, na których musi nastąpić ustalenie innego niż rolnicze ich przeznaczenia, ustalenie przebiegu nowej drogi lub dróg publicznych oraz ustalenie zasad podziału terenu na działki budowlane, a także lokalnych warunków zabudowy, zagospodarowania i uzbrojenia technicznego, może nastąpić po wcześniejszym opracowaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- 6) Zabudowa terenów, na których oprócz wymienionych w pkt. 5 uwarunkowań, istniejące podziały własnościowe (wąskie działki lub ukośne ich położenie względem istniejącej lub projektowanej drogi) uniemożliwiają harmonijne ukształtowanie działek budowlanych,

może nastąpić po przeprowadzeniu procedury scalenia i podziału, o której mowa w przepisach ustawy o gospodarce nieruchomościami. Możliwość realizacji budownictwa letniskowego określono także na specjalnie wyznaczonych terenach. Dla celów letniskowych mogą być adaptowane opuszczone zagrody, a także odtwarzane, na dających się zidentyfikować ruinach, stare siedliska (na ogół występujące przy terenach zadrzewionych i starych sadach). Ostateczne decyzje w tych sprawach muszą być także zgodne z przepisami o ochronie gruntów rolnych i leśnych a także zasadami kształtowania krajobrazu (zabudowa jednokondygnacyjna ewentualnie z użytkowym poddaszem);

7) Istniejące szlaki turystyczne należy wyposażyć w urządzenia techniczne i sanitarne a także usługi.

Powyższe rozwiązania w zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Rutka-Tartak zostały ustalone w oparciu o uwarunkowania tejże gminy, których synteza przedstawia się następująco.

Obszar Gminy Rutka-Tartak obejmuje 10 346 ha. Użytki rolne zajmują w gminie 7144 ha co stanowi około 69% powierzchni gminy, z czego 66% to grunty orne wykorzystywane rolniczo, natomiast najmniejszy wskaźnik 0,32% zajmują sady.

Grunty leśne zajmują powierzchnię 2683 ha, co stanowi niespełna 26% powierzchni gminy. Lasy w zwartych kompleksach zajmują w gminie Rutka Tartak zbyt mało powierzchni w stosunku do łąk i pastwisk oraz gruntów orných (które stanowią aż prawie 53% powierzchni gminy). Zbiorowiska leśne występują w kilku kompleksach, które są porozdzielane i nie tworzą ciągów ekologicznych. Dominującymi typami lasów w gminie są: las świeży oraz las mieszany świeży z sosnami i świerkami.

W gminie nie występują grunty orne o wysokiej klasie przydatności rolniczej I i II czyli grunty najlepsze, występują tu natomiast grunty orne klasy IIIb, ich udział procentowy w stosunku do ogólnej powierzchni gruntów rolnych wynosi niespełna 1%, grunty orne klasy IIIa nie występują tu w ogóle. Dominują tu grunty rolne klasy IV i V.

Największe powierzchnie gruntów leśnych i zadrzewionych (powyżej 100 ha) zlokalizowane są w obrębach geodezyjnych: Kleszczówek, Bondziszki, Jałowo, Poszeszupie.

Główną rzeką gminy Rutka-Tartak jest Szeszupa – lewostronny dopływ Niemna o długości 297,6 km, z tego 24 km górnego odcinka znajduje się na terenie Polski. Prawostronnym dopływem Szeszupy jest Szelmentka o długości 24 km. Ujście Szelmentki znajduje się 2 km od granicy państwa. Szelmentka przepływa przez dwa duże jeziora rynnowe: Szelment Mały i Szelment Duży.

Jeziora gminy Rutka-Tartak są zbiornikami polodowcowymi, powstałymi po wytopieniu się zalegających w zagłębieniu Szeszupy brył martwego lodu. Największym pod względem powierzchni jeziorem na terenie gminy jest jezioro Pobodzie.

Wody powierzchniowe płynące zajmują łączną powierzchnię 205 ha (co stanowi niespełna 2% powierzchni gminy), wody powierzchniowe stojące zajmują powierzchnię jedynie 32 ha (co stanowi zaledwie 0,3% powierzchni gminy).

Podstawowym zagrożeniem dla wód powierzchniowych są różnego rodzaju zanieczyszczenia pochodzące ze ścieków przemysłowych, bytowo-gospodarczych, zanieczyszczenia wprowadzane przez mieszkańców terenów nie skanalizowanych i nie posiadających oczyszczalni, z otoczenia terenów komunikacyjnych, przedostające się do wód przede wszystkim ze ściekami deszczowymi i wodami roztopowymi.

Na teren Gminy Rutka-Tartak występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) Suwalski Park Krajobrazowy ustanowiony uchwałą nr XII/92/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Suwalskiego Parku Krajobrazowego (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. poz. 2120 ze zmianą opublikowaną w 2018 r. poz. 2912) wraz z otuliną;
- 2) Obszar Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”, ustanowiony uchwałą nr XII/88/15 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 czerwca 2015r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny” (Dz.Urz. Woj. Podlaskiego z dnia 26 czerwca 2015r. Poz. 2116, ze zmianami opublikowanymi w 2018 r. poz. 2906 oraz w 2020 r. poz. 2246);
- 3) Pomniki przyrody, w tym: głązy narzutowe, pojedyncze drzewa jałowca i świerku pospolitego oraz dębu szypułkowego, grupa drzew – modrzew europejski;
- 4) Użytki ekologiczne:
 - „Purwin” - Rozporządzenie Nr 11/08 Wojewody Podlaskiego z dn. 30.09.2008 w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Purwin" (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z dn. 06.10.08 Nr 236 poz. 2424);
 - „Perty” i „Kojle” - Rozporządzenie Nr 18/96 Wojewody Suwalskiego z dn. 21.05.1996 w sprawie uznania za użytki ekologiczne ekosystemów wodnych (Dz. Urz. Woj. Suw. z dn. 23.05.1996 Nr 36 poz. 95), Rozporządzenie Nr 20/01 Wojewody Podlaskiego z dn. 16.07.2001 w sprawie uznania oczka wodnego z dn. ekosystemem bagiennym jezior z dn. ekosystemami bagiennymi oraz jezior za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Podlas. z dn. 18.07.2001 Nr 24 poz. 392);
- 5) Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk Natura 2000:
 - „*Ostoja Suwalska*” – kod obszaru PLH 200003, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Ostoja Suwalska (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1772 ze zmianą opublikowaną w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r. poz. 4395);
 - „*Dolina Szeszupy*” – kod obszaru PLH200016, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 4 października 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Szeszupy PLH200016 (Dz. U. Woj. Podl. Z 2017r. Poz. 3677);
 - „*Jeleniewo*” – kod obszaru PLH 200001, zarządzenie Regionalnego Dyrektora

Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Jeleniewo (Dz. U. Woj. Podl. z 2014 r. poz. 1771 ze zmianami opublikowanymi w Dz. U. Woj. Podl. z 2016 r., poz. 1991, Dz. U. Woj. Podl. z 2019 r., poz. 1910);

- „*Torfowiska Gór Sudawskich*” – kod obszaru PLH200017, zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 13 grudnia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Torfowiska Gór Sudawskich (Dz. U. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 5121).

Atrakcyjny krajobraz Gminy Rutka-Tartak jest jednocześnie niekorzystnym czynnikiem dla rozwoju rolnictwa. Działalność rolnicza typowa dla gminy i będąca podstawowym źródłem utrzymania wielu jej mieszkańców, prowadzona jest w niezwykle uciążliwych, ze względu na ukształtowanie terenu i surowy klimat, warunkach.

W miejscowości Rutka-Tartak, w głównym centrum życia społecznego gminy, dominuje skupiona zabudowa mieszkalna z towarzyszącą jej zabudową usługową. W pozostałych miejscowościach dominuje rozproszona zabudowa siedliskowa, zagrodowa składająca się z budynków mieszkalnych oraz obiektów do prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej.

Pod względem środowiska kulturowego gmina Rutka-Tartak obfituje w obiekty cenne historycznie (zarówno wpisane do rejestru zabytków jak i objęte gminną i wojewódzką ewidencją zabytków), ponadto występują tu liczne stanowiska archeologiczne według AZP – Archeologicznego Zdjęcia Polski.

W celu zachowania i ochrony ładu przestrzennego gminy Rutka-Tartak wskazane jest:

- 1) zachowanie dotychczasowych funkcji gminy,
- 2) stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego gminy z uwzględnieniem obowiązujących ograniczeń prawnych,
- 3) zwiększenie stopnia pokrycia gminy ustaleniami planami miejscowymi, w celu ograniczenia realizacji indywidualnych potrzeb inwestycyjnych mieszkańców gminy oraz innych osób fizycznych i prawnych na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, które nie zawsze są zgodne z ustaleniami obowiązującego studium i pożądanymi kierunkami rozwoju przestrzennego gminy.

Na terenie gminy Rutka-Tartak występują następujące tereny górnicze:

- 1) *Jasionowo IV* – o pow. 23 161m² i przewidywanym terminie ważności 2029-12-31;
 - 2) *Baranowo* – o pow. 17 418m² i przewidywanym termin ważności 2034-03-31,
- oraz następujące udokumentowane złoża kopalin:
- 1) *Baranowo* – kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 1.438ha;
 - 2) *Jasionowo IV* – kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 1.963 ha;
 - 3) *Poszeszupie* - kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 1.438ha;

4) *Poszeszupie-Folwark* - kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 3,6979 ha;

5) *Smolniki* - kruszywo naturalne, powierzchnia złoża 1,983 ha.

Tereny po całkowitym wyeksploatowaniu stanowiąc będą obszary przeznaczone do rekultywacji, która polegać ma na nadaniu lub przywróceniu gruntom wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Rekultywację gruntów należy przeprowadzić zgodnie z jej kierunkiem, określonym w koncesji na wydobycie oraz w oparciu o przepisy o ochronie gruntów rolnych i leśnych oraz przepisy geologiczne i górnicze.

Przez gminę Rutka-Tartak przebiegają dwie drogi wojewódzkie: nr 655 - Kap-Wydminy-Olecko-Racзки-Suwałki-Rutka Tartak i nr 651 – Gołdap-Żytkiejmy-Szypliszki-Sejny oraz sześć dróg powiatowych:

- 1127B Wizajny - Smolniki - Sidory
- 1129B Wizajny - Ejszeryszki - Rutka Tartak
- 1130B Rutka Tartak - Poszeszupie - Ejszeryszki
- 1131B Kleszczówek - Postawełe
- 1136B Postawełe - Jałowo - Przejma - Dębniak
- 1137B Ignatowizna - Kupowo - Majdan - Sadowki

Publiczny układ komunikacyjny gminy Rutka-Tartak zagęszczają gminne drogi publiczne, których wykaz zawarto w części II.15.1. Studium „Infrastruktura komunikacyjna”. Przez teren gminy Rutka-Tartak nie przebiega żadna linia kolejowa, prowadzą natomiast fragmenty kilku oznakowanych szlaków rowerowych, w tym najważniejszym z nich jest Pierścień Rowerowy Suwalszczyzny. Dodatkowo teren Gminy, jako element regionu Suwalszczyzny, jest włączony w jedno z 12 królestw wydzielonych na całym szlaku Green Velo - należy do Królestwa Rowerowego „Suwalszczyzna i Puszcza Augustowska”.

Wodociągi grupowe w gminie są zasilane z jednego ujęcia wody: znajdującego się na terenie gminy - ujęcia wody w Rutce-Tartak. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) na terenie gminy wynosi 81,1 km, przy czym aż 93,6 % budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci wodociągowej.

W gminie Rutka-Tartak długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi zaledwie 10,8 km, do której podłączonych jest niespełna 20 % budynków mieszkalnych. Istniejąca od 2000 r. oczyszczalnia ścieków w Rutce-Tartak, w 2018 roku przeszła gruntowną modernizację. W kanalizację sanitarną jest wyposażona miejscowość gminna Rutka-Tartak oraz część wsi

Pobondzie. Budowa sieci wodociągowych, powoduje zwiększenie ilości ścieków w gospodarstwach domowych, co dodatkowo wymusza budowę sieci kanalizacji.

Na terenie gminy nie funkcjonuje żadne czynne wysypisko śmieci, zorganizowany gminny systemu zbierania odpadów polega na selektywnej zbiórce odpadów z wywozem nieczystości przez wyspecjalizowaną jednostkę.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć ciepłownicza, do której można by podłączyć zabudowania mieszkalne, usługowe. Mieszkańcy gminy zaspokajają swoje potrzeby z własnych źródeł ogrzewania – indywidualne źródła ciepła, emitujące znaczne ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do atmosfery.

Pożądana jest stopniowa wymiana instalacji grzewczych z tradycyjnych na bardziej ekologiczne, w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza i obniżki kosztów eksploatacji źródeł ciepła.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie funkcjonuje zorganizowana sieć gazowa. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu butlowego propan – butan. Ewentualna gazyfikacji obszaru gminy będzie możliwa jeżeli zaistnieją techniczne i ekonomiczne warunki budowy sieci gazowej.

Energia elektryczna do Gminy Rutka-Tartak jest doprowadzana liniami napowietrznymi średnich napięć (SN) 20 kV. Są to linie doprowadzone z rozdzielni sieciowych usytuowanych na terenie: Szypliszki i Wiżajn.

Sieci te doprowadzone są do stacji transformatorowych (SN/nn) 20 kV / 0,4 kV, z których liniami napowietrznymi niskiego napięcia zasilani są odbiorcy. W istniejącym rozwiązaniu sieci, warunki atmosferyczne mają istotny wpływ na pewność zasilania.

Na terenie Gminy Rutka-Tartak nie występują:

- 1) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady;
 - 2) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub remediacji;
 - 3) obszary zdegradowane rozumiane jako obszary znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, na których występuje co najmniej jedno z negatywnych zjawisk: gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych;
 - 4) tereny zamknięte i ich strefy ochronne, w tym strefy ochronne wynikające z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa
- w związku z powyższym Studium nie zawiera rozstrzygnięć w ich zakresie.

W zakresie odnawialnych źródeł energii o mocy większej niż 500W na terenie gminy Rutka-Tartak przewiduje się jedynie lokalizację farm fotowoltaicznych (przekształcających

energię słoneczną w energię elektroenergetyczną) w następujących miejscowościach: Jałowo, Kupowo i Trzcianka. Nie istnieją tu i nie przewiduje się lokalizacji odnawialnych źródeł energii opartych w postaci elektrowni wiatrowych.

Na terenie gminy Rutka-Tartak nie istnieją i nie przewiduje się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² w związku z powyższym Studium nie zawiera rozstrzygnięć w ich zakresie.